Ombwdsmon
Ombudsman
Cymru · Wales

Blwyddyn o newid - blwyddyn o her
Adroddiad a Chyfrifon Blynyddol 2022/23

Gorffennaf 2023

Gallwn ddarparu crynodeb o'r ddogfen hon mewn fformatau hygyrch gan gynnwys Braille, print bras a Hawdd ei Ddeall. Er mwyn gwneud cais, cysylltwch â ni:

Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru
1 Ffordd yr Hen Gae
Pencoed
CF35 5LJ
Ffôn: 0300 790 0203
E-bost: cyfathrebu@ombwdsmon.cymru

Ombwdsmon
Ombudsman
Cymru • Wales

Blwyddyn o newid - blwyddyn o her

Adroddiad a Chyfrifon Blynyddol 2022/23

Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru

am y flwyddyn a ddaeth i ben ar 31 Mawrth 2023

Gosodwyd gerbron Senedd Cymru o dan baragraffau 15, 17 ac 18 o Atodlen 1
i Ddeddf Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus (Cymru) 2019.

Cynnwys

6 Rhagair

9 Amdanom ni

10 Ystadegau allweddol

12 Cyflawni cyfiawnder

38 Hyrwyddo dysgu

46 Defnyddio adnoddau'n ddoeth

58 Adroddiad Atebolrwydd 2022/23

92 Cyfrifon Blynyddol 2022/23

118 Atodiadau

119 Rhai termau rydym yn eu defnyddio yn yr Adroddiad hwn

120 Taith y gŵyn

124 Ein Dangosyddion Perfformiad Allweddol

126 Data cwynion

Rhagair

Mae'r adroddiad blynyddol hwn yn adlewyrchu fy mlwyddyn gyntaf yn y swydd. Mae wedi bod yn flwyddyn o lawer o lwyddiannau a newid cadarnhaol, ond hefyd rhai heriau.

Unwaith eto, un o'r prif themâu eleni yw ein llwyth achosion cynyddol. O'i gymharu â'r llynedd, gwelsom 3% yn fwy o achosion ac, o fewn hynny, gynnydd o 2% yn nifer y cwynion am wasanaethau cyhoeddus a'r Cod. Gwnaethom hefyd gau 10% yn fwy o gwynion – y nifer uchaf erioed.

Mae'r cynnydd yn ein llwyth gwaith eleni wedi digwydd yn gyfan gwbl oherwydd nifer y cwynion am wasanaethau cyhoeddus. Mae llawer mwy o gwynion yn golygu mwy o gyfleoedd i unioni pethau i bobl. Gwelsom fod rhywbeth wedi mynd o'i le ac felly gwnaethom ymyrryd mewn tua 19% o'r cwynion am wasanaethau cyhoeddus yn gyffredinol. Roedd hyn yn gyfran debyg i'r llynedd ond, o ystyried nifer y cwynion y gwnaethom eu cau, mae'n golygu ein bod wedi gallu darparu cyfiawnder i lawer mwy o bobl eleni.

Yn gadarnhaol, croesawom ostyngiad bach eleni yn nifer y cwynion newydd am y Cod Ymddygiad ar gyfer Cynghorwyr lleol. Roeddem hefyd yn falch o weld, ar ôl cofnodi'r niferoedd uchaf erioed yn ystod y flwyddyn flaenorol, y bu'n rhaid i ni gyfeirio llai o achosion o dorri rheolau a allai fod yn ddifrifol at Bwyllgorau Safonau lleol neu Banel Dyfarnu Cymru.

Rydym wedi parhau â'n gwaith i hyrwyddo gwelliannau systemig i wasanaethau cyhoeddus. Mae 51 o gyrff cyhoeddus yng Nghymru bellach yn gweithredu o dan ein safonau cwynion ac, eleni yn unig, gwnaethom ddarparu 183 o sesiynau hyfforddi yn rhad ac am ddim i gyrff cyhoeddus. Rydym hefyd wedi ymgynghori ar ein hymchwiliad ar ein liwt ein hunain nesaf i asesiadau o anghenion gofalwyr. Erbyn cyhoeddi'r adroddiad hwn, bydd yr ymchwiliad hwnnw ar y gweill. Ynghyd â phum Adroddiad Budd Cyhoeddus newydd ac un Adroddiad Arbennig, dim ond rhai o'r ffyrdd rydym yn parhau i annog gwasanaethau cyhoeddus i wella yw'r rhain.

Rydym hefyd yn parhau i edrych arnom ein hunain – ansawdd ein penderfyniadau a'n gwasanaeth, yn ogystal â'n cyfrifoldebau fel cyflogwr. Pan fyddwn yn cyhoeddi ein penderfyniad ynghylch cwyn, gall pobl ofyn am adolygiad – eleni, gwelsom

mai dim ond mewn 7% o'r ceisiadau am adolygiad y gwnaethom ymdrin â nhw y gallem wneud mwy, a hynny yn aml oherwydd bod pobl wedi rhoi gwybodaeth berthnasol ychwanegol i ni. Gwnaethom hefyd lansio ein proses Ansawdd Gwasanaeth newydd, a thrwy hynny byddwn yn edrych ar ddetholiad o achosion parhaus a chaeedig yn ystod y flwyddyn i sicrhau bod ansawdd ein gwaith yn bodloni ein Safonau Gwasanaeth.

Rydym yn parhau i gefnogi ein staff sy'n delio â'r cynnydd mewn llwyth achosion o flwyddyn i flwyddyn ac sy'n parhau i weithio mewn ffordd hyblyg, gan ein galluogi i leihau maint ein swyddfa. Yn ystod y flwyddyn, roeddem yn falch iawn o weld ein cyflog cymedrig rhwng y rhywiau yn gostwng ymhellach, tra bod ein bwlch cyflog canolrifol rhwng y rhywiau wedi diflannu'n llwyr.

Er gwaethaf y pethau cadarnhaol hyn, a phethau cadarnhaol eraill, bu hefyd yn flwyddyn heriol iawn. Mae nifer y cwynion newydd a gawn am wasanaethau cyhoeddus bellach 41% yn uwch na phum mlynedd yn ôl. Dim ond ers y llynedd, bu cynnydd o 21% yn nifer y cwynion am Fyrddau Iechyd, i'r lefel uchaf erioed. Mae iechyd yn parhau i fod yn destun dros 80% o'n hymchwiliadau yn gyffredinol ac mae'r ymchwiliadau hyn yn aml yn hir ac yn gymhleth.

Er bod modd gosod hyn i raddau yn erbyn y gostyngiad yn nifer y cwynion am lywodraeth leol, mae'r llwyth achosion cynyddol hwn wedi effeithio ar ein gallu i gyrraedd ein targedau amser ymchwilio, ac mae rhai pobl wedi gorfod aros yn hirach am ganlyniad. Mae hefyd wedi effeithio ar les ein staff, gyda nifer y diwrnodau a gollir ar gyfartaledd oherwydd salwch yn cynyddu eto eleni.

Deallwn fod rhaid i ni, er mwyn delio â'r heriau hyn, addasu'r ffordd rydym yn gweithredu, drwy fabwysiadu ffyrdd newydd o weithio a rhoi cynnig ar ddatrysiadau newydd. Ein tasg fawr eleni fu datblygu ein Cynllun Strategol newydd, a gafodd ei gyhoeddi ym mis Ebrill. Mae'n nodi ein gweledigaeth a'n huchelgais ar gyfer gwasanaethau cyhoeddus a llywodraeth leol yng Nghymru. Mae hefyd yn cadarnhau ein pedwar Nod Strategol newydd:

- Cyflawni cyfiawnder sy'n cael effaith gadarnhaol ar bobl a gwasanaethau cyhoeddus.
- Cynyddu hygyrchedd a chynhwysiant.
- Cynyddu effaith ein gwaith gwella rhagweithiol.
- Sicrhau ein bod yn sefydliad iach, effeithlon ac atebol.

Rydym nawr yn gweithio i ddatblygu ein Cynllun Busnes newydd a'n Dangosyddion Perfformiad Allweddol (DPA), a fydd yn ein helpu i wella perfformiad, dylanwadu ar newid a chofnodi effaith ein gwaith yn fwy cywir. Trwy gydol yr Adroddiad hwn, rydym yn dangos sut mae'r ymrwymiadau hyn yn debygol o siapio ein gwaith yn y dyfodol.

Hoffwn ddiolch i'r holl staff am eu hymdrech a'u hymroddiad eleni. Hyderwn y bydd ein Cynllun Strategol newydd yn ein helpu i ganfod cyfleoedd i weithio'n fwy effeithlon a chael mwy o effaith, ar yr un pryd â chaniatáu i ni barhau i fod yn weithle cefnogol ac iach. Serch hynny, mae pwysau cynyddol ein llwyth achosion yn bryder cynyddol a byddwn yn realistig ynghylch yr adnoddau a'r capasiti sydd ar gael i ni i gyflawni newid wrth i ni ddechrau ar y bennod newydd hon yn ein gwasanaeth i bobl Cymru.

Michelle Morris

Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru

Gorffennaf 2023

Amdanom ni

Mae gennym dair rôl yn bennaf.

Rydym yn ymchwilio i gwynion am wasanaethau cyhoeddus.

Gallwn edrych ar y gwasanaethau a ddarperir gan gyrff cyhoeddus datganoledig yng Nghymru, megis cynghorau lleol, Byrddau Iechyd, landlordiaid cymdeithasol ac eraill. Gallwn hefyd edrych ar gwynion am ofal cymdeithasol preifat a gofal diwedd oes, yn ogystal â rhywfaint o ofal iechyd preifat.

Rydym yn ystyried cwynion am gynghorwyr sy'n torri'r Cod Ymddygiad.

Rydym yn edrych ar gwynion am gynghorwyr mewn cynghorau lleol, awdurdodau tân ac awdurdodau parciau cenedlaethol. Rydym hefyd yn edrych ar gwynion am baneli heddlu a throseddu. Rydym hefyd yn "berson rhagnodedig" o dan y Ddeddf Datgelu er Lles y Cyhoedd ar gyfer codi pryderon chwythu'r chwiban am aelodau awdurdod lleol yn torri'r Cod.

Rydym yn sbarduno gwelliannau systemig mewn gwasanaethau cyhoeddus a safonau ymddygiad mewn llywodraeth leol yng Nghymru.

Gallwn ymchwilio ar ein liwt ein hunain, hyd yn oed os nad ydym wedi derbyn cwyn. Gallwn hefyd osod safonau cwynion ar gyfer cyrff cyhoeddus yng Nghymru, monitro sut maent yn delio â chwynion, a darparu hyfforddiant iddynt.

Ystadegau allweddol

Cawsom **2%** yn fwy o gwynion newydd am wasanaethau cyhoeddus a'r Cod Ymddygiad.

Cawsom **2%** yn fwy o gwynion newydd am wasanaethau cyhoeddus – gyda **21%** o gynnydd yn nifer o gwynion am Fyrddau Iechyd.

Gwnaethom gau **10%** yn fwy o gwynion am wasanaethau cyhoeddus a'r Cod Ymddygiad.

Gwnaethom ymyrryd mewn **19%** o gwynion am wasanaethau cyhoeddus...

... gyda **75%** o ymyriadau'n cael eu datrys yn gynnar.

90%

Gwnaeth sefydliadau gydymffurfio yn ystod y flwyddyn â **90%** o'r argymhellion a oedd yn ddyledus yn ystod y flwyddyn.

Roedd 61% o gwynion newydd y Cod Ymddygiad am hyrwyddo cydraddoldeb a pharch.

Cyhoeddom **1** Adroddiad Arbennig.

12

Gwnaethom atgyfeirio 12 o gwynion am y Cod Ymddygiad at Bwyllgorau Safonau lleol neu at Banel Dyfarnu Cymru.

Lansiom broses Ansawdd Gwasanaeth newydd.

Cadarnhaom dim ond **7%** o geisiadau am adolygiad.

Dywedodd 48% o bobl – a 95% o'r rhai a oedd yn fodlon â chanlyniad eu cwyn – eu bod yn fodlon â'r gwasanaeth a gawsant gennym.

Cynhaliom **183** o sesiynau hyfforddi ar ddeilio â chwynion yn dda.

Gwnaethom gwblhau **2** ymchwiliad estynedig.

Cyhoeddom **5** Adroddiad Budd y Cyhoedd.

Gwnaethom gwblhau ymgynghoriad cyhoeddus ar ein hymchwiliad ar ein liwt ein hunain nesaf - i mewn i asesiadau anghenion gofalwyr.

Nid oedd gennym fwlch cyflog canolrifol rhwng y rhywiau.

Cyhoeddom ein **pedwerydd** Coflyfr Cydraddoldeb a Hawliau Dynol.

Gostyngiad o **16%** yn y gost fesul cwyn a gaewyd.

Mae sgiliau Cymraeg ein staff wedi gwella.

Cymraeg

Gwnaethom osgoi 134kg o CO_2 mewn allyriadau.

Datblygom Gynllun Strategol newydd.

Cyflawni cyfiawnder

Cyflwyniad

Eleni, cawsom fwy o achosion nag erioed

8,423

Cawsom **8,423 o achosion newydd** (ymholiadau, rhag-asesiadau a chwynion am wasanaeth cyhoeddus a'r Cod Ymddygiad). Roedd hyn **3% yn fwy n**a'r llynedd ac mae'n golygu bod ein llwyth achosion yn dal i gynyddu o un flwyddyn i'r llall.

3,073 (+2%)

Roedd 3,073 o'r achosion hyn yn gwynion am wasanaeth cyhoeddus a'r Cod Ymddygiad.

Roedd hyn **2% yn fwy** na'r llynedd ac mae'n cynrychioli'r nifer uchaf erioed o gwynion a gawsom mewn blwyddyn. Mwy o gwynion am wasanaethau cyhoeddus oedd achos y cynnydd hwn.

2,790 (+2%) cwynion am wasanaethau cyhoeddus

283 (-4%) cwynion am y Cod Ymddygiad

605

Ar ben hynny, **dechreuasom y flwyddyn gyda 605 o gwynion na wnaethom eu cau yn ystod y flwyddyn flaenorol**. Mae hyn yn golygu ein bod wedi delio â dros 9,000 o achosion yn ystod y flwyddyn.

Ein hachosion *i*

Yn yr Atodiad (tudalen 119) rydym yn esbonio'n fanylach rhai termau rydym yn eu defnyddio i ddisgrifio ein hachosion.

Gwnaethom hefyd gau'r nifer uchaf erioed o achosion

8,475

Gwnaethom gau 8,475 o achosion yn gyffredinol. Gwnaethom gau y rhan fwyaf ohonynt ar ôl i ni eu gwirio ar y cychwyn. Dyma ble rydym yn cynnig cyngor i bobl neu'n eu cyfeirio at sefydliad arall a allai helpu.

3,138 (+10%)

Fodd bynnag, **gwnaethom hefyd gau 3,138 o gwynion am wasanaeth cyhoeddus a'r Cod Ymddygiad – 10% yn fwy na'r llynedd**. Mae hyn yn gyflawniad enfawr gan ein staff, ond gyda'r llwyth achosion cynyddol, rydym yn disgwyl y bydd yn mynd yn fwyfwy anodd cynnal y perfformiad hwn.

2,858 (+11%) cwynion am wasanaethau cyhoeddus

280 (-%) cwynion am y Cod Ymddygiad

553

Mae ein llwyth achosion agored ar ddiwedd y flwyddyn wedi aros yn uchel - gwnaethom orffen eleni gyda **553 o achosion nad ydym wedi'u cau eto**. Rydym yn ymchwilio i bron i hanner yr achosion hynny ac mae 70% o'r ymchwiliadau hynny'n ymwneud ag iechyd.

Yn anffodus, mae nifer fawr o achosion cymhleth yn rhai nad oeddem wedi llwyddo i'w cau yn ystod y flwyddyn, oherwydd pwysau ein llwyth gwaith.

Yn adrannau nesaf yr Adroddiad hwn, rydym yn canolbwyntio ar y prif dueddiadau yn ein **cwynion** yn unig.

Yn ein Cynllun Strategol newydd, rydym wedi ymrwymo i archwilio offer a phrosesau digidol newydd i'n helpu i reoli ein llwyth achosion cynyddol o gwynion a chynnal perfformiad.

Ein cwynion am wasanaethau cyhoeddus

Cwynion newydd am wasanaethau cyhoeddus

Unwaith eto, cawsom y nifer uchaf erioed o gwynion am wasanaethau cyhoeddus, yn enwedig am iechyd, tai a delio â chwynion. Yn ogystal, gwelsom gynnydd mewn cwynion am Fyrddau Iechyd a chymdeithasau tai.

Unwaith eto, iechyd oedd pwnc mwyaf cyffredin ein cwynion yn gyffredinol (37%, o'i gymharu â 34% yn 2021/22). Roedd bron i hanner y cwynion hynny'n ymwneud â thriniaeth glinigol yn yr ysbyty, gyda'r grŵp mwyaf nesaf (20%) yn ymwneud â thriniaeth gan feddygon teulu.

Roedd y grŵp mwyaf nesaf o gwynion yn ymwneud â thai (18%) a delio â chwynion (18%). Mae cyfran y cwynion am ddelio â chwynion wedi cynyddu eto, o 14% yn 2021/22. Roeddem wedi gobeithio y byddem yn dechrau gweld llai o'r cwynion hynny, wrth i gyrff cyhoeddus roi'r hyn a ddysgwyd o'n hyfforddiant ar safonau cwynion ar waith. Fodd bynnag, gwyddom hefyd fod llawer o gyrff cyhoeddus wedi derbyn llawer mwy o gwynion eleni.

2,790 cwynion newydd am wasanaethau cyhoeddus

37% am wasanaeth iechyd

18% am dai

18% am ddelio â chwynion

Y prif gyrff y mae pobl yn cwyno amdanynt yw byrddau iechyd, cynghorau lleol a chymdeithasau tai. Rydym yn cynnwys data manwl am ein cwynion newydd yn yr Atodiad.

Nifer y cwynion newydd

Ar ei ben ei hun, nid oes rhaid i nifer y cwynion newydd am sefydliad olygu bod y gwasanaeth y mae'n ei gynnig yn wael. Er enghraifft, gall sefydliad sy'n cynnig gwasanaethau i lawer o bobl dderbyn mwy o gwynion nag un sy'n gwasanaethu poblogaeth lai o faint.

Gall cynnydd sylweddol mewn cwynion newydd am sefydliad olygu bod problemau ynghylch ei wasanaeth – ond gallai hefyd adlewyrchu bod ei broses gwyno wedi dod yn fwy hygyrch neu ei fod yn cofnodi ei gwynion yn well.

Byrddau Iechyd

Eleni, cawsom 926 o gwynion newydd am Fyrddau Iechyd – 21% yn fwy na'r llynedd.

Cynyddodd nifer y cwynion newydd ar gyfer pob Bwrdd Iechyd.
Yn debyg i flynyddoedd blaenorol, Bwrdd Iechyd Prifysgol Betsi Cadwaladr oedd y bwrdd iechyd a gafodd y nifer fwyaf o gwynion amdano.

Fodd bynnag, wrth edrych ar y boblogaeth, y Bwrdd Iechyd gyda'r mwyaf o gwynion am bob 1,000 o breswylwyr oedd Bwrdd Iechyd Prifysgol Bae Abertawe.

Er bod nifer y cwynion am Fwrdd Iechyd Addysgu Powys wedi mwy na dyblu, dyma'r nifer isaf o bell ffordd ar draws pob Bwrdd Iechyd yng Nghymru.

Cynghorau lleol

Roedd 1,020 o'n cwynion newydd eleni yn ymwneud â chynghorau lleol – 11% yn llai nag yn 2021/22.

Cyngor Caerdydd oedd y cyngor a fu'n destun y mwyaf o gwynion, a chawsom y nifer lleiaf o gwynion am Gyngor Bwrdeistref Sirol Blaenau Gwent a Chyngor Bwrdeistref Sirol Torfaen.

Fodd bynnag, o ran cyfran y cwynion i boblogaeth pob cyngor, y cyngor a gafodd y nifer mwyaf o gwynion amdano oedd Ceredigion.

Cymdeithasau Tai

Eleni, cawsom 348 o gwynion newydd am gymdeithasau tai – 15% yn fwy na'r llynedd.

Mae nifer y cwynion am y cyrff hyn wedi mwy na dyblu ers 2020/21.

Er ein bod fel arfer wedi tueddu i dderbyn nifer fach o gwynion am y rhan fwyaf o gymdeithasau tai, eleni roedd 62 o gwynion yn ymwneud â Chymdeithas Tai Hafod – mwy na dwbl y nifer a gawsom y llynedd. Mae'n bosib bod ein gwaith gyda'r sefydliad hwn i gofnodi cwynion yn well wedi dylanwadu ar y cynnydd hwn.

Roedd bron i hanner y cwynion a gawsom eleni am gymdeithasau tai – 48% – yn ymwneud â thrwsio a chynnal a chadw. Roedd hyn yn fwy na'r flwyddyn flaenorol (46%).

Cwynion am wasanaethau cyhoeddus a gaewyd

Drwy edrych ar faint o gwynion rydym yn eu cau, gallwn ddeall yn well pa mor effeithlon ydym wrth ddelio â'n gwaith achos. Gwyddom fod pobl sy'n cwyno wrthym yn aml mewn angen dybryd am help, a gweithiodd ein staff yn eithriadol o galed eleni i ystyried cwynion mor effeithlon â phosibl ac i leihau oedi.

Unwaith eto, gwnaethom gau y nifer uchaf erioed o gwynion eleni. Gwelsom fod gwasanaethau cyhoeddus yn gwneud camgymeriadau, a gwnaethom ymyrryd, mewn cyfran ychydig yn uwch o gwynion na'r llynedd. Yn gyffredinol, gwnaethom lwyddo i unioni pethau i lawer mwy o bobl eleni.

Yn bennaf, roeddem yn gallu ymyrryd heb gynnal ymchwiliad llawn – r**oedd 75% o'n hymyriadau wedi digwydd drwy 'Ddatrys yn Gynnar'**. Mae hyn yn gyfran uwch na'r llynedd (69%) hyd yn oed. Mae llawer o bobl sy'n cwyno wrthym am weld eu hachosion yn cael eu datrys yn gyflym ac mae ymchwiliadau'n cymryd amser ac yn gofyn am adnoddau sylweddol.

Ein nod yw cau cwynion cyn gynted ag y gallwn. Eleni, rydym wedi llwyddo'n bennaf i gau achosion mewn ffordd amserol os penderfynasom beidio ag ymchwilio, neu os gwnaethom ymyrryd drwy 'Ddatrys yn Gynnar'. Fodd bynnag, gyda'n llwyth gwaith uchel, rydym wedi cael trafferth cyrraedd ein targedau amser ymchwilio. Rydym yn cynnwys manylion am ein perfformiad yn erbyn ein targedau yn yr Atodiad.

Ymyriadau

Mae ymyrryd yn golygu ein bod wedi canfod bod y corff wedi gwneud camgymeriad a bod angen iddo unioni pethau.

Gallwn ymyrryd heb ymchwilio neu drwy awgrymu Datrysiad Cynnar. Gallwn hefyd ymyrryd ar ôl i ni ymchwilio – drwy gyhoeddi adroddiad sy'n cadarnhau cwyn, neu drwy awgrymu setliad rhwng y corff a'r unigolyn sy'n cwyno.

Yn gyffredinol, byddem am i'n cyfradd ymyrryd fod yn isel.

2,858 Gwnaethom gau 2,858 o gwynion am wasanaethau cyhoeddus – 11% yn fwy na'r llynedd.

Asesu

2,655 (93%)

Gwnaethom gau 2,655 o gwynion ar ôl i ni eu hasesu.

Rydym yn edrych ar bob cwyn yn ofalus, i benderfynu a ddylem ymchwilio ac a oes angen unioni pethau.

Mae llawer o achosion lle na allwn gymryd – neu lle penderfynwn beidio â chymryd – camau pellach. Fodd bynnag, mae asesu'r holl achosion hyn yn gofyn am lawer o waith manwl gan ein staff.

2,251 Gwnaethom gau y gŵyn - er enghraifft, oherwydd nid oedd gennym y pwerau i ymchwilio iddi ymhellach.

402 Gwnaethom ymyrryd drwy ddatrys y gŵyn yn gynnar.

Ymchwilio

203 (7%)

Gwnaethom gau 203 arall o'r cwynion hyn ar ôl cynnal ymchwiliad.

Roedd hyn yr un gyfran â'r llynedd. Byddwn ond yn ymchwilio mewn achosion mwy cymhleth na allwn eu datrys mewn unrhyw ffordd arall. Mae'r rhan fwyaf o'n hymchwiliadau'n ymwneud ag iechyd. Gyda'n llwyth achosion yn cynyddu o un flwyddyn i'r llall, mae'n bwysicach fyth ein bod yn ymchwilio dim ond pan nad oes ffordd arall i ni gyflawni cyfiawnder.

69 Ni wnaethom gadarnhau'r gŵyn, neu gwnaethom roi'r gorau i'r ymchwiliad.

136 Gwnaethom gadarnhau'r gŵyn neu ei setlo.

538 (19%)

Yn gyffredinol, **gwnaethom ymyrryd mewn 538, neu 19%, o'r cwynion roeddem wedi'u cau**. Roedd cyfran ein hymyriadau dim ond ychydig yn uwch na'r llynedd (18%). Fodd bynnag, oherwydd y nifer fawr o gwynion a gaewyd gennym eleni, mae hyn yn golygu ein bod wedi gallu unioni pethau i lawer mwy o bobl.

Byrddau Iechyd

Gwnaethom ymyrryd eleni mewn 30% o'r cwynion am fyrddau iechyd a gaewyd gennym – yr un fath â'r llynedd.

Y Bwrdd Iechyd â'r gyfradd ymyrryd uchaf oedd Bwrdd Iechyd Prifysgol Hywel Dda (41%), a gwelsom y gyfradd ymyrryd isaf ar gyfer Bwrdd Iechyd Addysgu Powys (22%). Roedd ein cyfraddau ymyrryd mewn cwynion am Fyrddau Iechyd eraill yn dal yn debyg i'r llynedd.

Cynghorau lleol

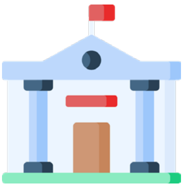

Gwnaethom ymyrryd eleni mewn 13% o gwynion am gynghorau lleol – cyfran ychydig yn is na'r llynedd (14%).

Y cyngor â'r gyfradd ymyrryd uchaf oedd Ceredigion, sef 30%. Yn debyg i'r flwyddyn flaenorol, ni wnaethom ymyrryd mewn unrhyw gwynion am Flaenau Gwent.

Cymdeithasau Tai

Gwnaethom ymyrryd eleni mewn 13% o gwynion am gymdeithasau tai – o gymharu â 14% y llynedd.

Nodasom y gyfradd ymyrryd uchaf ar gyfer Cymdeithas Tai Taf (40%) ond dim ond mewn dwy gŵyn yr oedd hyn yn gyfystyr ag ymyrraeth. Eleni, gwnaethom ymyrryd mewn 1 o bob 4 cwyn am Gymdeithas Tai Hafod.

Argymhellion

Pan welwn fod rhywbeth wedi mynd o'i le gyda gwasanaethau cyhoeddus, argymhellwn fod y corff a ddarparodd y gwasanaethau hynny yn unioni pethau.

Eleni, gwnaethom gyhoeddi 1,259 o argymhellion i ddarparwyr gwasanaethau cyhoeddus (o'i gymharu â 1,131 y llynedd).

Yn debyg i flynyddoedd blaenorol, ein hargymhelliad mwyaf cyffredinol oedd i'r sefydliad ymddiheuro.

Rydym weithiau'n argymell rhywfaint o iawndal, er enghraifft, am amser a thrafferth yr achwynydd, neu am ofid.

Fodd bynnag, weithiau nid yw'n ddigon unioni pethau i'r unigolyn a gwynodd. Mae llawer o bobl sy'n cwyno wrthym am wneud yn siŵr na fydd eraill yn gorfod wynebu'r un anghyfiawnder.

Roedd tua 9% o'n hargymhellion eleni yn ymwneud â chamau i sicrhau bod gwasanaethau'n gwella – er enghraifft, drwy hyfforddiant i staff neu adolygu arferion cyfredol. Roedd hyn yn is na'r flwyddyn flaenorol (15%).

O dan ein Cynllun Strategol newydd, rydym yn ymrwymo i geisio sicrwydd bod ein hargymhellion yn sicrhau gwelliannau systemig i wasanaethau cyhoeddus yng Nghymru.

Cydymffurfio

Nod ein hargymhellion yw unioni pethau, cyflawni cyfiawnder a gwella gwasanaethau er budd y cyhoedd – nid yn unig i'r bobl sy'n cwyno. Pan fyddwn yn gwneud argymhellion, rydym yn cytuno ar ddyddiad ar gyfer cydymffurfio, ac rydym yn gofyn i'r sefydliad anfon tystiolaeth ei fod wedi cydymffurfio.

Yn ystod y flwyddyn, rydym wedi cynyddu ein hymdrechion i sicrhau bod sefydliadau'n dangos i ni sut roeddent wedi cydymffurfio â'n hargymhellion. Eleni, rhoddodd y sefydliadau dystiolaeth i ni eu bod yn **cydymffurfio â 90% o'r argymhellion y cytunwyd y byddent yn cael eu gweithredu yn ystod y flwyddyn**, o'i gymharu ag 81% llynedd. Byddwn yn mynd ar drywydd y dystiolaeth sy'n ymwneud â'r argymhellion sy'n weddill.

Os na fydd sefydliadau'n cydymffurfio â'n hargymhellion, gallwn gyhoeddi 'Adroddiad Arbennig', sy'n adroddiad cyhoeddus. Ychydig iawn o Adroddiadau Arbennig rydym yn eu cyhoeddi – roedd yr un olaf yn 2020. Fodd bynnag, eleni bu'n rhaid i ni gyhoeddi un adroddiad o'r fath – am Awdurdod Parc Cenedlaethol Bannau Brycheiniog.

Gwnaeth sefydliadau gydymffurfio yn ystod y flwyddyn â 90% o'r argymhellion a oedd yn ddyledus yn ystod y flwyddyn.

Cyhoeddom 1 Adroddiad Arbennig.

Ein cyfeirnod: 202104092

Yn 2015, cwynodd Mr N wrth yr Awdurdod am sut yr effeithiodd y dŵr o dir yr Awdurdod ar drac heb ei osod a arweiniai at ei eiddo.

Cyhoeddodd yr Awdurdod ei benderfyniad 3 blynedd yn ddiweddarach a chwynodd Mr N wrthym ni. Roeddem wedi datrys y gŵyn honno yn 2019. Fodd bynnag, yn 2021, cwynodd Mr N wrthym eto nad oedd yr Awdurdod wedi gweithredu fel yr addawyd i unioni pethau iddo. Gwnaethom ymchwilio i'r gŵyn hon, ei chadarnhau, ac unwaith eto argymell yr hyn y dylai'r Awdurdod ei wneud. Fodd bynnag, erbyn diwedd 2022, nid oeddem wedi gweld unrhyw dystiolaeth o hyd bod yr Awdurdod wedi cydymffurfio â'n hargymhellion.

O ganlyniad, nid oedd gennym ddewis ond cyhoeddi Adroddiad Arbennig am yr achos hwn a gwneud argymhelliad arall i'r Awdurdod: unioni rhagor o anghyfiawnder i'r achwynydd a sicrhau bod ei Bwyllgor Archwilio a Llywodraethu yn goruchwylio'r mater yn rheolaidd nes ei fod yn fodlon bod y gwaith wedi'i gwblhau.

Ein cwynion am y Cod Ymddygiad

Cwynion newydd am y Cod Ymddygiad

O'i gymharu â'r llynedd, cawsom lai o gwynion am y Cod Ymddygiad. Roeddem yn falch o weld llai o gwynion am aelodau Cynghorau Tref a Chymuned. Fodd bynnag, rydym yn poeni bod mwy o'n cwynion yn ymwneud â hyrwyddo cydraddoldeb a pharch.

Cawsom 442 o gwynion am y Cod Ymddygiad ond roedd gennym ddigon o wybodaeth i ymchwilio i 283 - 4% yn llai na'r llynedd.

Roedd dros hanner y cwynion hyn (56%) yn ymwneud â chynghorwyr Cynghorau Tref a Chymuned. Fodd bynnag, am y tro cyntaf ers 2019/20, gwelsom ostyngiad yn nifer y cwynion am y grŵp hwn o gynghorwyr.
I'r gwrthwyneb, cawsom 7% yn fwy o gwynion am gynghorwyr mewn prif gynghorau.

56% o gwynion newydd y Cod Ymddygiad yn ymwneud â chynghorwyr Cynghorau Tref a Chymuned.

Rydym yn adrodd am bwnc cwynion y Cod Ymddygiad ar sail Egwyddorion Nolan, a ddyfeisiwyd i hyrwyddo safonau uchel mewn bywyd cyhoeddus. Roedd 61% o'r cwynion y gallem ymchwilio iddynt yn ymwneud â hyrwyddo cydraddoldeb a pharch. Mae hyn yn cynrychioli cyfran llawer uwch na'r llynedd (51%).

Yn gyffredinol, mae'r achosion yr ydym yn eu categoreiddio o dan 'parch' yn gwynion lefel is. Dyma'r rhai lle rydym yn tueddu i benderfynu'n gyflym na fyddwn yn ymchwilio iddynt, neu lle rydym yn argymell bod y gŵyn yn cael ei datrys yn lleol. Mae'r cwynion yr ydym yn eu categoreiddio o dan 'cydraddoldeb' fel arfer yn cynnwys honiadau mwy difrifol o fwlio neu wahaniaethu.

Roedd 61% o gwynion y Cod Ymddygiad newydd am hyrwyddo cydraddoldeb a pharch.

Ein cyfeirnod: 202005902

Gwaharddodd Pwyllgor Safonau Cyngor Sir Caerfyrddin gynghorydd am fis am dorri Cod Ymddygiad y Cyngor, a oedd yn cynnwys methiant i roi sylw dyledus i'r egwyddor y dylai pawb gael cyfle cyfartal, beth bynnag fo'u rhyw, hil, anabledd, cyfeiriadedd rhywiol, oedran neu grefydd.

Cwynion y Cod Ymddygiad a gaewyd

Gwnaethom ymchwilio eleni i gyfran ychydig yn is o gwynion Cod Ymddygiad na'r llynedd.

Yn ogystal, gwnaethom gyfeirio llai o gwynion at Banel Dyfarnu Cymru a Phwyllgorau Safonau.

Mae hyn yn gadarnhaol, gan ei fod yn awgrymu ein bod wedi gweld llai o achosion difrifol iawn o dorri'r Cod.

Rydym yn defnyddio ein 'prawf budd y cyhoedd' i benderfynu pa achosion y dylem ymchwilio iddynt. Gellir disgrifio budd y cyhoedd fel rhywbeth sydd o bryder difrifol neu o fudd neu les i'r cyhoedd.

Yn gyffredinol, dim ond cyfran fach o'r cwynion a gawn sy'n ymwneud â'r Cod Ymddygiad yr ydym yn ymchwilio iddynt. Mae hyn yn dangos bod y safonau ymddygiad mewn llywodraeth leol yn dda ar y cyfan.

Yn 2022/23, gwnaethom asesu neu ymchwilio i 280 o gwynion am y Cod Ymddygiad – tua'r un nifer â'r flwyddyn flaenorol.

Gwnaethom ymchwilio i 35, neu 13%, o'r cwynion hyn – cyfran ychydig yn is na'r llynedd (14%).

35 o ymchwiliadau'r Cod Ymddygiad.

12 o atgyfeiriadau at Bwyllgorau Safonau lleol neu at Banel Dyfarnu Cymru.

Nid ein lle ni yw penderfynu a yw cynghorydd wedi torri'r Cod Ymddygiad. Mewn achosion lle byddwn yn ymchwilio ac yn ystyried bod y Cod Ymddygiad wedi cael ei dorri'n ddifrifol, byddwn yn cyfeirio'r gŵyn a'n canfyddiadau at Bwyllgor Safonau lleol neu at Banel Dyfarnu Cymru.

Mae'r cyrff hyn wedyn yn edrych yn annibynnol ar y dystiolaeth rydym wedi'i chasglu, ynghyd ag unrhyw wybodaeth a gyflwynwyd gan y cynghorydd dan sylw. Byddant wedyn yn penderfynu a yw'r cynghorydd wedi torri'r Cod Ymddygiad ac, os felly, pa gosb i'w rhoi.

Yn 2022/23, gwnaethom gyfeirio 8 o gwynion at Bwyllgorau Safonau'r awdurdodau lleol perthnasol, a 4 at Banel Dyfarnu Cymru. Yn gyffredinol, roedd hyn yn llawer llai na'r flwyddyn flaenorol (20). Rydym yn croesawu hyn, gan ei fod yn golygu ein bod wedi gweld llawer llai o faterion a allai fod yn ddifrifol ac a allai danseilio hyder y cyhoedd yn y bobl sy'n eu cynrychioli.

Yma, rydym yn rhoi enghreifftiau o ddau benderfyniad, yn dilyn ein atgyfeiriadau, a gyhoeddwyd eleni gan Banel Dyfarnu Cymru.

Ein cyfeirnod: 202000660

Cafodd aelod o Gyngor Sir Penfro ei wahardd rhag dal swydd fel cynghorydd am 3 blynedd am ymddygiad bwlio tuag at gynghorydd arall, aflonyddu ar aelod o'r cyhoedd a chamymddwyn difrifol arall a ddygodd anfri ar ei Gyngor.

Gallwch ddarllen am y penderfyniad hwn ar wefan y Panel Dyfarnu fan hyn.

Ein cyfeirnod: 202004442

Cafodd cyn-aelod o Gyngor Cymuned Llansanffraid ei wahardd rhag dal swydd fel cynghorydd am ei fod wedi dwyn anfri ar ei swydd fel cynghorydd, ar ôl cael ei ddyfarnu'n euog o'r drosedd o achosi niwed corfforol drwy 'yrru'n wyllt ac yn beryglus', yn groes i Adran 35 Deddf Troseddau Corfforol 1861.

Gallwch ddarllen am y penderfyniad hwn ar wefan y Panel Dyfarnu fan hyn.

Canfu a chadarnhaodd Panel Dyfarnu Cymru a Phwyllgorau Safonau doriadau yn 96% o'n hatgyfeiriadau y gwnaethant eu hystyried yn 2022/23. Mae hyn yn rhoi sicrwydd ychwanegol i ni fod ein proses ar gyfer ystyried y cwynion hyn yn gadarn.

Er i ni nodi rhai tueddiadau cadarnhaol eleni, rydym yn parhau i danlinellu gwerth mwy o addysg a hyfforddiant i gynghorwyr ar y Cod Ymddygiad. Er mwyn codi ymwybyddiaeth o'n proses, gwnaethom gynhyrchu fideo ar gyfer cynghorwyr newydd yn dilyn etholiadau lleol mis Mai.

Rydym hefyd yn annog mwy o ddefnydd o weithdrefnau datrys lleol. Gall y gweithdrefnau hyn leddfu sefyllfaoedd, delio â phroblemau'n gynnar ac atal yr angen i uwchgyfeirio ymhellach i'n swyddfa.

O dan ein Cynllun Strategol newydd, rydym yn ymrwymo i gefnogi safonau ymddygiad da gan gynghorwyr mewn llywodraeth leol yng Nghymru ac i archwilio ffyrdd ac adnoddau newydd i wneud hyn.

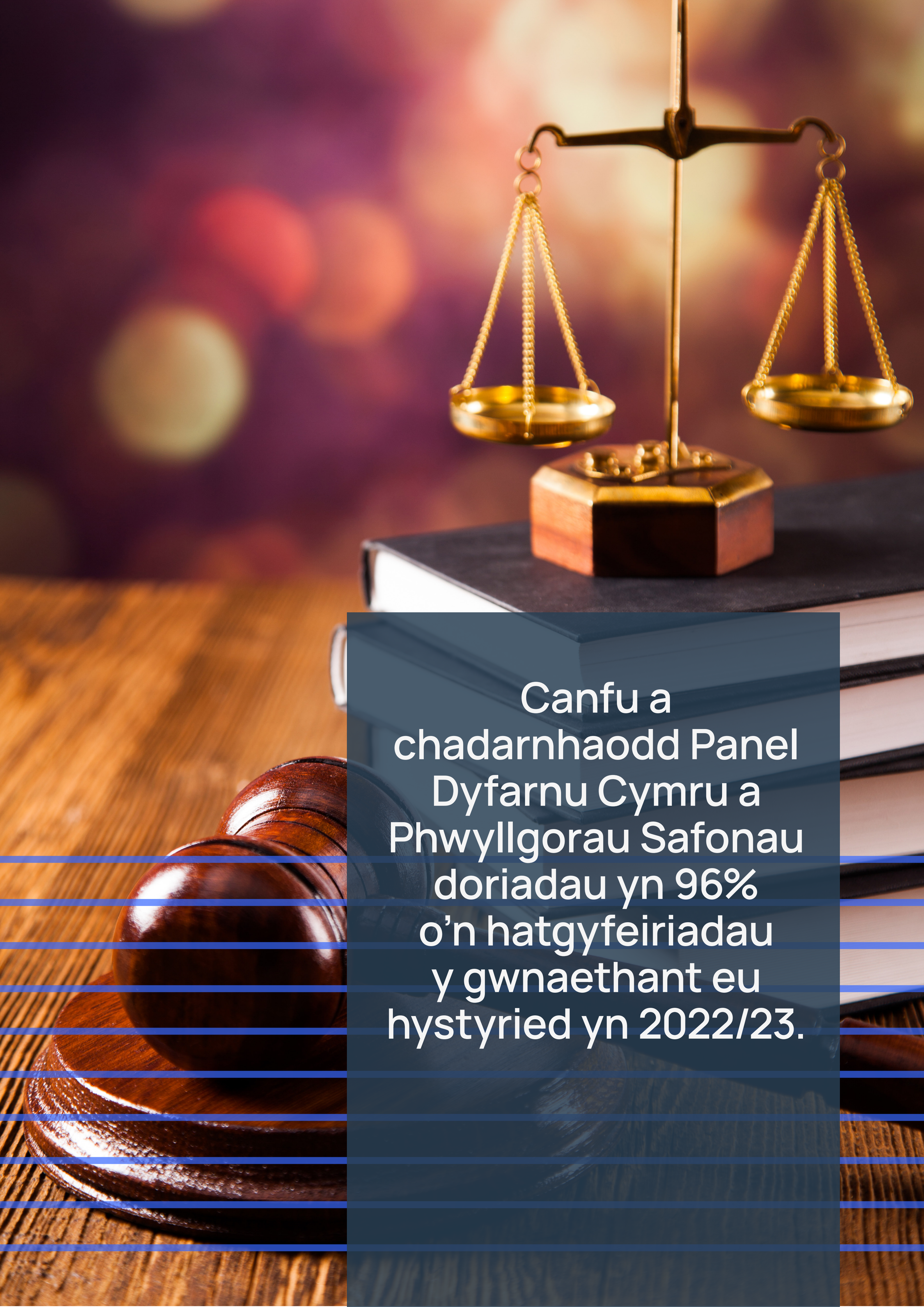

Canfu a chadarnhaodd Panel Dyfarnu Cymru a Phwyllgorau Safonau doriadau yn 96% o'n hatgyfeiriadau y gwnaethant eu hystyried yn 2022/23.

Adroddiad datgeliadau chwythu'r chwiban

Ers 1 Ebrill 2017 rydym yn 'berson rhagnodedig' o dan Ddeddf Datgelu Er Lles y Cyhoedd 1998. Mae'r Ddeddf yn gwarchod staff sy'n pasio gwybodaeth ymlaen am gamweddau mewn rhai amgylchiadau. Mae'r warchodaeth yn berthnasol dim ond lle mae'r person sy'n datgelu'n credu'n rhesymol:

1. Eu bod yn gweithredu er budd y cyhoedd, sy'n golygu na fydd gwarchodaeth fel arfer ar gyfer cwynion personol.

2. Bod y datgeliad yn ymwneud ag un o'r canlynol:

   - Troseddau (gan gynnwys anghywirdeb ariannol fel twyll).
   - Methu â chydymffurfio â dyletswyddau a nodir mewn cyfraith.
   - Camweinyddu cyfiawnder.
   - Peryglu iechyd a diogelwch rhywun.
   - Difrodi'r amgylchedd.
   - Cuddio unrhyw gamwedd mewn unrhyw un o'r categorïau uchod.

Fel 'person rhagnodedig' rhaid i ni adrodd yn flynyddol ar achosion datgelu chwythu'r chwiban yng nghyd-destun cwynion Cod Ymddygiad yn unig.

Yn 2022/23 gwnaethom dderbyn 24 cwyn Cod Ymddygiad a allai fod yn cwrdd â'r diffiniad statudol o ddatgelu gan aelod o staff neu gyn-aelod o staff cyngor. Roedd 8 o'r cwynion hyn yn ymwneud â hyrwyddo cydraddoldeb a pharch.

Gwnaethom ymchwilio i 13 o'r cwynion hyn. Hyd yma, rydym wedi cau 1 o'r ymchwiliadau hynny. Gwnaethom roi gorau i'r ymchwiliad hwnnw, gan i ni benderfynu nad oedd mynd ar ei drywydd er budd y cyhoedd.

Gwnaethom gwblhau ymchwiliad i 1 gŵyn berthnasol a oedd yn parhau ers 2020/21. Ni welsom unrhyw dystiolaeth o dorri'r cod.

Gwnaethom gwblhau ymchwiliadau i 6 cwyn berthnasol a oedd yn parhau o 2021/22. O'r rhain:

- gwnaethom gyfeirio 4 achos at Banel Dyfarnu Cymru.
- ar gyfer 2, penderfynasom nad oedd angen i ni gymryd unrhyw gamau pellach.

O'r 4 a gyfeiriwyd at Banel Dyfarnu Cymru, cafodd cyn-aelod o Gyngor Cymuned Llanarmon ei wahardd gan y Panel rhag dal swydd cynghorydd am 12 mis. Mae'r 3 achos arall yn aros am wrandawiad.

Mae 4 o'r ymchwiliadau a agorwyd yn 2021/22 yn parhau.

Ansawdd ein penderfyniadau

Rydym yn gwneud ein gorau i sicrhau ein bod yn delio â chwynion yn deg ac mewn ffordd dryloyw. Wrth i'n llwyth achosion gynyddu, rydym yn cael mwy a mwy o geisiadau am adolygiad o'n penderfyniad. Caiff yr adolygiadau hynny eu hystyried gan aelod o staff nad oedd yn ymwneud â'r achos o'r blaen.

Yn 2022/23, gwnaethom ddelio â 285 o geisiadau adolygu a chamau dilynol i benderfyniadau adolygu blaenorol (gan gynnwys achosion y gwnaethom eu trosglwyddo o'r flwyddyn flaenorol). Roedd hyn 10% yn fwy na'r llynedd. Gwnaethom lwyddo i gau 271 o'r achosion hyn, 13% yn fwy nag o'r blaen.

Gwnaethom gadarnhau 7% o'r achosion roeddem wedi'u cau – yr un gyfran ag yn 2021/22. Mae hwn yn nifer fach iawn o achosion yn gyffredinol ac mae'n rhoi hyder i ni fod ein proses yn un gadarn.

Pan wnaethom ailagor achosion, fel mewn blynyddoedd blaenorol, roedd hyn yn aml oherwydd ein bod wedi cael mwy o dystiolaeth gan yr achwynydd. Fodd bynnag, mae ein hadolygiad weithiau'n dod i'r casgliad y gallem fod

Ein cyfeirnod: 202202850

Anfonodd yr achwynydd wybodaeth atom mewn nifer o negeseuon e-bost. Er bod gennym lawer o wybodaeth i'n helpu i asesu'r gŵyn, roedd un o'r negeseuon e-bost yn cynnwys dogfennau a oedd wedi'u diogelu â chyfrinair. Tynnodd yr achwynydd sylw at hyn a gofyn i ni gysylltu ag ef i gael y cyfrinair, ond ni wnaethom hynny.

Pan wnaethom adolygu'r achos hwn, daethom i'r casgliad nad oeddem wedi gwrando'n iawn ar yr achwynydd nac wedi ystyried ei gŵyn yn llawn, ac felly agorom ffeil newydd i sicrhau ein bod yn gwneud hynny.

Gwnaethom nodi hyn fel pwynt dysgu i sicrhau ein bod yn cysylltu ag achwynwyr ar adegau pan na allwn gael gafael ar yr holl wybodaeth a anfonir atom.

wedi gwneud mwy. Pan fydd hyn yn digwydd, byddwn yn cymryd camau i wneud yn siŵr ein bod yn dysgu unrhyw wersi.

Ni fu unrhyw achosion yn destun adolygiad barnwrol yn ystod 2022/23.

Yn ystod 2021/22, gwnaeth un cyn-gynghorydd gais i'r Uchel Lys am ganiatâd i apelio yn erbyn penderfyniad gan Banel Dyfarnu Cymru i'w anghymhwyso rhag bod yn aelod o awdurdod lleol yng Nghymru am 12 mis. Gohiriwyd gwrandawiad a oedd wedi'i bennu, yn dilyn cais gan y cyn-gynghorydd. Nid yw'r Llys wedi ystyried y cais eto.

O dan ein Cynllun Strategol newydd, byddwn yn datblygu mesurau newydd i weld sut rydym yn perfformio. Un o'n Dangosyddion Perfformiad Allweddol fydd cyfran yr adolygiadau lle canfyddwn fod ein penderfyniad gwreiddiol yn briodol.

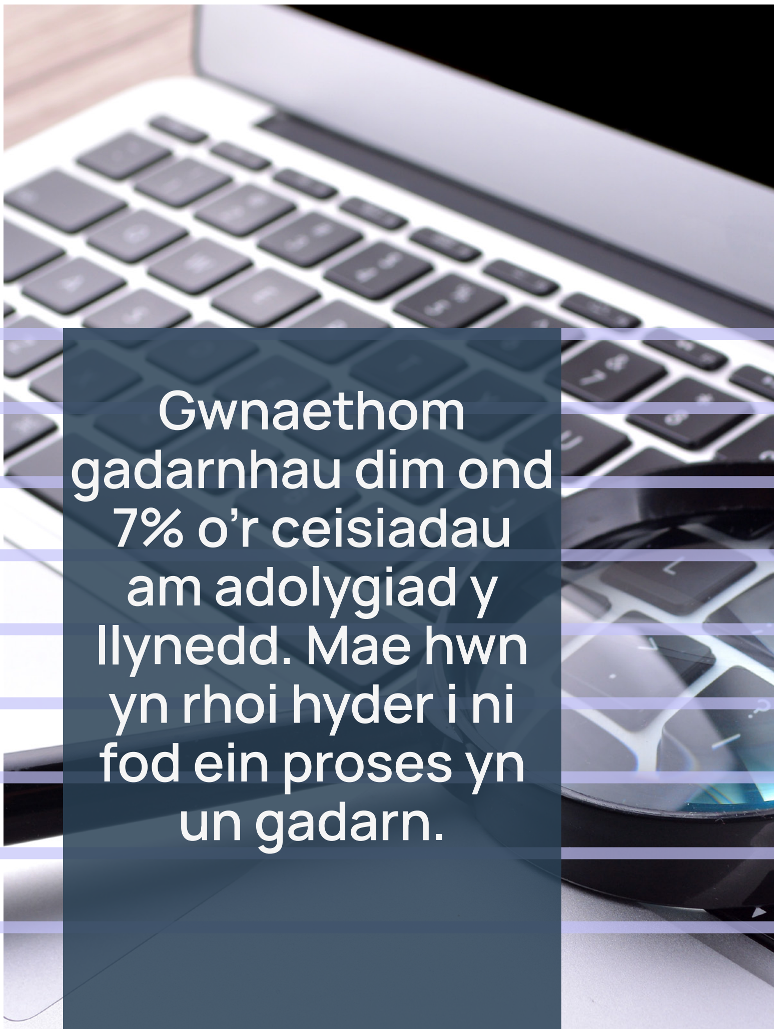

Gwnaethom gadarnhau dim ond 7% o'r ceisiadau am adolygiad y llynedd. Mae hwn yn rhoi hyder i ni fod ein proses yn un gadarn.

Ansawdd ein gwasanaeth

Rydym eisiau darparu gwasanaeth rhagorol. Mae gennym 5 Safon Gwasanaeth sy'n esbonio pa wasanaeth y gall pobl ei ddisgwyl gennym ni. Darllenwch mwy am ein Safonau Gwasanaeth yma. I weld sut rydym yn perfformio, bob blwyddyn rydym yn monitro ac yn dadansoddi ein perfformiad ac yn casglu adborth gan ein defnyddwyr gwasanaeth a gan sefydliadau rydym yn ymchwilio iddynt.

Barn achwynwyr am ein gwasanaeth

Bob blwyddyn, rydym yn trefnu arolwg dros y ffôn o oddeutu 200 o bobl a gwynodd i ni yn ystod y flwyddyn.

Yn yr Adroddiad Blynyddol ar gyfer 2021/22, gwnaethom nodi, gyda rhywfaint o bryder, ostyngiad yn y ffordd roedd pobl yn barnu ein gwasanaeth yn gyffredinol. Fodd bynnag, mae'r canlyniadau eleni'n awgrymu ein bod wedi dechrau gwella.

Yn gyffredinol, mae pobl yn tueddu i fod yn hapusach â'n gwasanaeth os ydynt yn hapus â chanlyniad eu cwyn.

Dywedodd 48% o bobl – a 95% o'r rhai a oedd yn fodlon â chanlyniad eu cwyn – eu bod yn fodlon â'r gwasanaeth a gawsant gennym.

Yn 2022/23, gwnaethom hefyd drin 32 o gwynion amdanom ni. O'r cwynion amdanom ni roeddem wedi'u cau, gwnaethom gadarnhau neu gadarnhau'n rhannol 36%. Mae hyn yn gyfran is na'r llynedd (41%).

Roedd y cwynion hyn yn ymwneud â materion ynghylch sut roeddem wedi cyfathrebu, pa mor gyflym roeddem wedi ystyried cwynion a sut roeddem wedi rhoi sylw i fanylion. Gwnaethom gyfleu'r canfyddiadau'n fewnol i wneud yn siŵr nad ydym yn gwneud yr un camgymeriadau eto.

I sicrhau ein bod yn agored ac yn atebol, os yw pobl yn anhapus â sut y gwnaethom ymdrin â'u cwyn amdanom, gallant ofyn i'r gŵyn honno gael ei hystyried gan wasanaeth adolygu annibynnol allanol. Yn ystod 2022/23, cyfeiriodd 19 o bobl eu cwynion at ein gwasanaeth adolygu allanol (o gymharu â 6 y llynedd). Cadarnhaodd y gwasanaeth adolygu allanol 10.5% o'r materion a godwyd yn y cwynion hyn.

Barn sefydliadau am ein gwasanaeth

Rydym hefyd yn gwahodd sylwadau ar ein gwaith gan y sefydliadau y mae pobl yn cwyno amdanynt.

Eleni, gwnaethom gyhoeddi arolwg ar-lein i 92 o gyrff cyhoeddus. Gofynnom iddynt am sylwadau ar eu cwyn ddiweddaraf gyda ni, yn ogystal ag ar ein gwaith yn gyffredinol. Cawsom 42 o ymatebion cyflawn. Roedd y canlyniadau'n gadarnhaol ar y cyfan. **Roedd bodlonrwydd cyffredinol â'n gwasanaeth yn 8/10** (tua'r un fath â'r llynedd).

Gwnaethom hefyd gynnal tair sesiwn Seinfwrdd ym mis Ebrill 2023, gyda chynghorau lleol, Byrddau Iechyd a chymdeithasau tai. Roedd 44 o sefydliadau'n cael eu cynrychioli. Cawsom adborth ar rai meysydd y gallem eu gwella – er enghraifft, pa mor gyson ydym ni wrth bennu dyddiadau cau i sefydliadau anfon tystiolaeth atom. Fodd bynnag, yn gyffredinol, roedd yr adborth yn gadarnhaol iawn.

Dywedodd 84% o gynghorau lleol, Byrddau Iechyd a chymdeithasau tai a ymatebodd i'n harolwg fod ein canfyddiadau'n dylanwadu'n gadarnhaol ar eu sefydliadau.

Ansawdd gwasanaeth

Yn ystod y flwyddyn, gwnaethom gyflwyno ein proses Ansawdd Gwasanaeth newydd. O hyn ymlaen, byddwn yn edrych ar ddetholiad o achosion parhaus a chaeedig yn ystod y flwyddyn i sicrhau bod ansawdd ein gwaith yn bodloni ein Safonau Gwasanaeth.

Erbyn diwedd 2023/24, rydym yn gobeithio gallu cael ein sgoriau ansawdd gwasanaeth cyntaf, a fydd yn ein helpu i nodi meysydd i'w gwella a gosod targedau ar gyfer y blynyddoedd i ddod.

O dan ein Cynllun Strategol newydd, rydym yn ymrwymo i wella ansawdd ein gwasanaeth ymhellach, yn unol â'n Safonau Gwasanaeth ac adborth gan ddefnyddwyr gwasanaeth.

Hygyrchedd a chynhwysiant

Rydym am sicrhau ein bod yn cynnig gwasanaeth teg a chyfartal i bawb. Cawsom rai llwyddiannau eleni, ond byddwn yn parhau i weithio i wella pa mor hygyrch ydym.

Rydym yn cyhoeddi gwybodaeth fanwl am broffil y bobl sy'n cwyno wrthym yn ein Hadroddiad Cydraddoldeb Blynyddol. Gallwch ddarllen ein Hadroddiad Cydraddoldeb Blynyddol ar ein gwefan.

Cysylltu â ni

Gallai rhai pobl ei chael yn fwy anodd cwyno nag eraill ac mae sawl ffordd y gallwn helpu. Roeddem yn falch o weld bod **87% o'n hachwynwyr a holwyd gennym yn dweud ei bod yn hawdd cysylltu â ni** - o'i gymharu ag 80% y llynedd.

Mae'r rhan fwyaf o bobl yn cwyno i ni ar-lein, drwy e-bost neu drwy'r post. Fodd bynnag, ers 2019, gallwn hefyd dderbyn cwynion nad ydynt yn ysgrifenedig. Eleni, cawsom 160 o gwynion llafar – o'i gymharu â 221 y llynedd. Gwyddwn fod y gwasanaeth hwn yn cael ei arwain gan alw.

Fodd bynnag, byddwn yn tynnu sylw at yr opsiwn i gwyno wrthym mewn ffyrdd heblaw yn ysgrifenedig fel rhan o'n gwaith cyfathrebu ac ymgysylltu yn y dyfodol.

Cymorth ychwanegol

Rydym wedi ymrwymo i ofyn i bawb sy'n cwyno wrthym a oes angen help a chefnogaeth arnynt. Rydym yn gofyn i unrhyw un sy'n cysylltu â ni sut y maent am i ni gyfathrebu – dros y ffôn, drwy e-bost neu drwy'r post. Yn ogystal, eleni, gofynnodd 79 o bobl i ni wneud rhai addasiadau ychwanegol i'w helpu i ddefnyddio ein gwasanaeth.

Gofynnom hefyd yn ein harolwg ffôn a oeddem yn diwallu eu hanghenion pan oedd angen cymorth o'r fath ar bobl. Dim ond 4% o bobl a ddywedodd fod angen cymorth o'r fath arnynt. O'r rheini, dywedodd 37% ein bod yn diwallu eu hanghenion. Er mai bach iawn yw nifer y bobl a ddywedodd nad oeddem yn diwallu eu hanghenion (6), byddwn yn ceisio gwella sut rydym yn gwneud ein hachwynwyr yn ymwybodol o'r cymorth ychwanegol y gallwn ei gynnig.

Allgymorth ac ymgysylltu

Gwyddom mai anaml iawn y bydd rhai cymunedau'n cwyno wrthym ac yr ydym am newid hynny.

Yn ystod y flwyddyn, rydym wedi ceisio cyrraedd ein cymunedau targed drwy ein cyfryngau cymdeithasol yn bennaf. Mae ein cynnwys wedi ein helpu i gasglu mwy o ddilynwyr – cawsom 223 o ddilynwyr newydd ar LinkedIn a 46 o ddilynwyr newydd ar Twitter.

Buom hefyd yn gweithio'n galed i ddatblygu ein hunaniaeth brand newydd, sy'n cynnwys lliwiau cyferbyniol llawer mwy hygyrch. Gyda'r gwaith hwnnw wedi'i gwblhau, rydym nawr yn dechrau datblygu adnoddau gweledol newydd a fydd yn cefnogi ein gweithgareddau allgymorth wyneb yn wyneb yn y dyfodol.

Yn olaf, gwnaethom gyflymu ein sgyrsiau gyda chyrff cynghori ac eiriolaeth yng Nghymru. Gwnaethom gysylltu â dros gant o sefydliadau i greu cyfeiriadur cyfredol o gyngor a chymorth eiriolaeth a allai fod ar gael i'n hachwynwyr. Mae'r gwaith hwn yn barhaus. Gwnaethom hefyd gynnull ein Seinfwrdd gyda chyrff cynghori ac eiriolaeth. Mynychodd 14 o sefydliadau'r sesiwn honno a rhannu adborth gwerthfawr â ni.

Y Gymraeg

Rydym yn cofleidio'r Gymraeg yn llawn ac rydym am sicrhau nad ydym yn ei thrin yn llai ffafriol na'r Saesneg ym mhob agwedd ar ein gwaith a'n bod yn diwallu anghenion siaradwyr Cymraeg. Gallwch chi ddarllen ein Polisi Iaith Gymraeg diwygiedig ar ein gwefan.

Rydym yn hyderus ein bod yn bodloni ein holl Safonau'r Gymraeg. Ni chawsom unrhyw gwynion am y Gymraeg eleni.

Gall pobl sy'n cwyno wrthym ddelio â ni yn Gymraeg os ydynt yn dymuno. Yn 2022/23, dim ond 26 o bobl a ddewisodd yr opsiwn hwnnw. Yn ystod y flwyddyn nesaf, byddwn yn gwneud mwy i ganfod pam fod cyn lleied o bobl yn defnyddio ein gwasanaeth yn Gymraeg.

O dan ein Cynllun Strategol newydd, rydym yn ymrwymo i wneud llawer mwy i sicrhau bod ein gwasanaeth yn berthnasol ac yn hygyrch a bod pobl ledled Cymru yn ymwybodol o'n swyddfa ac yn deall sut gallwn ni helpu.

Hyrwyddo dysgu

Safonau Cwynion

Yn 2019, cawsom bwerau newydd i fynd ati'n rhagweithiol i wella sut mae cyrff cyhoeddus yn delio â chwynion. Rydym yn parhau i ddatblygu'r modd yr ydym yn defnyddio'r pwerau hynny.

Mae 51 o gyrff cyhoeddus yng Nghymru bellach yn gweithredu o dan ein safonau cwynion. Mae hyn yn cynnwys pob Bwrdd Iechyd a chynghorau lleol, yn ogystal ag 19 o gymdeithasai tai.

Darparom ni **183 o sesiynau hyfforddiant i gyrff cyhoeddus ledled Gymru yn 2022/2023**. Darparom bron pob un o'n sesiynau o bell dros Microsoft Teams a gwnaethom eu rhoi i sefydliadau yn rhad ac am ddim.

Mae'r adborth a gawn gan fynychwyr yn parhau i fod yn gyson ragorol. Rydym yn falch iawn o'r modd yr ydym wedi gallu cefnogi cyrff cyhoeddus ar adeg arbennig o heriol iddynt nhw, ond hefyd i'n swyddfa ni ein hunain.

.

183 o sesiynau hyfforddi ar lein ar ddeilio â chwynion yn dda.

Gwnaethom gyhoeddi mwy o ystadegau am gwynion y mae cynghorau lleol ac – am y tro cyntaf – Byrddau Iechyd ac Ymddiriedolaethau wedi ymdrin â nhw. Mae rhagor o wybodaeth ar gael ar eu gwefan [fan hyn](#).

> Ers yr hyfforddiant, rydw i'n ceisio newid fy ymddygiad er mwyn i mi wrando ar alwadau sy'n dod i mewn gyda meddwl agored a pheidio â theipio'r nodiadau log cyn iddyn nhw orffen siarad.

> Diolch yn fawr am y sesiynau hyfforddi. Gwnaethon nhw wneud i mi feddwl yn ddwfn iawn am sut rydym yn ymateb i gleientiaid.

O dan ein Cynllun Strategol newydd, byddwn yn gwella effaith ein gwaith Safonau Cwynion.

Ymchwiliadau ar ein Liwt ein Hunain

Gallwn gynnal dau fath o ymchwiliad 'liwt ein hunain': estynedig neu ehangach.

Mae **ymchwiliad estynedig** yn digwydd pan fyddwn eisoes yn ymchwilio i broblem ac yn ymestyn yr ymchwiliad i faterion neu achwynwyr eraill.

Yn 2022/23, roeddem wedi cau 2 ymchwiliad estynedig.

Mae 3 ymchwiliad pellach yn mynd rhagddynt.

Ein cyfeirnod: 202102797

Drwy ymestyn ein hymchwiliad, gwelsom fod claf â phroblemau anadlu yng ngofal Bwrdd Iechyd Betsi Cadwaladr wedi cael meddyginiaeth anghywir a oedd â'r potensial i arafu anadlu ac a ddylai fod wedi cael ei ddefnyddio'n ofalus iawn mewn cleifion hŷn. Gwelsom hefyd nad oedd y claf wedi cael ei fonitro'n ddigonol am sawl awr wedyn.

Ein cyfeirnod: 202102797

Gwnaethom ymestyn ymchwiliad i gŵyn am Ymddiriedolaeth GIG Gwasanaethau Ambiwlans Cymru, yn ymwneud ag oedi mewn ambiwlans, i gynnwys camau gweithredu Bwrdd Iechyd Prifysgol Aneurin Bevan ac oedi wrth drosglwyddo ar ôl i'r ambiwlans gyrraedd ysbyty.

Gwelsom fod Adran Achosion Brys yr ysbyty dan sylw dan bwysau difrifol bryd hynny a bod y gofal a gafodd y claf, o dan yr amgylchiadau, yn rhesymol. Canfuom hefyd, er ei bod yn anochel bod yr oedi wedi achosi trallod i'r claf a'i theulu, nad oedd hyn wedi newid ei chanlyniadau iechyd.

Mae **ymchwiliad ehangach** yn digwydd pan fyddwn yn cynnal ymchwiliad ar ei ben ei hun nad yw'n ymwneud â chwyn a wnaed gan unigolyn.

Yn ystod y flwyddyn, gwnaethom ymgynghori **ar ein hymchwiliad ehangach ar ein liwt ein hunain nesaf.** Ein cynllun cychwynnol oedd edrych ar hygyrchedd prosesau cwyno ac asesiadau o anghenion ar gyfer gofalwyr di-dâl. Gwnaethom nodi hyn fel y maes posibl i ymchwilio iddo ar ôl ymgysylltu'n agos â Gofalwyr Cymru a nodi safbwyntiau cyrff rheoleiddio ac archwilio eraill. Cawsom 76 o ymatebion, gyda bron i hanner yr ymatebwyr hynny yn ofalwyr di-dâl.

Ar ôl adolygu'r ymatebion hynny, gwnaethom benderfynu cyfyngu ffocws ein hymchwiliad i **fynediad at asesiadau o anghenion** yn unig. Yna, gwnaethom ymgynghori ar y cynnig ymchwilio manwl gyda'r cynghorau lleol penodol y bwriadwn ymchwilio iddynt – Caerffili, Ceredigion, Sir y Fflint a Chastell-nedd Port Talbot. Daeth yr ymgynghoriad hwnnw i ben ym mis Mai 2023 a byddwn yn dechrau'r ymchwiliad yr haf hwn.

Rydym hefyd wedi parhau i gasglu **tystiolaeth o effaith ein hymchwiliad ehangach blaenorol ar ein liwt ein hunain i asesiadau ac adolygiadau digartrefedd**. Caiff data wedi'i ddiweddaru am asesiadau ac adolygiadau digartrefedd ei gasglu gan gynghorau. Rydym hefyd wedi cysylltu â Shelter a Tai Pawb i gasglu eu barn am y gwasanaethau digartrefedd presennol.

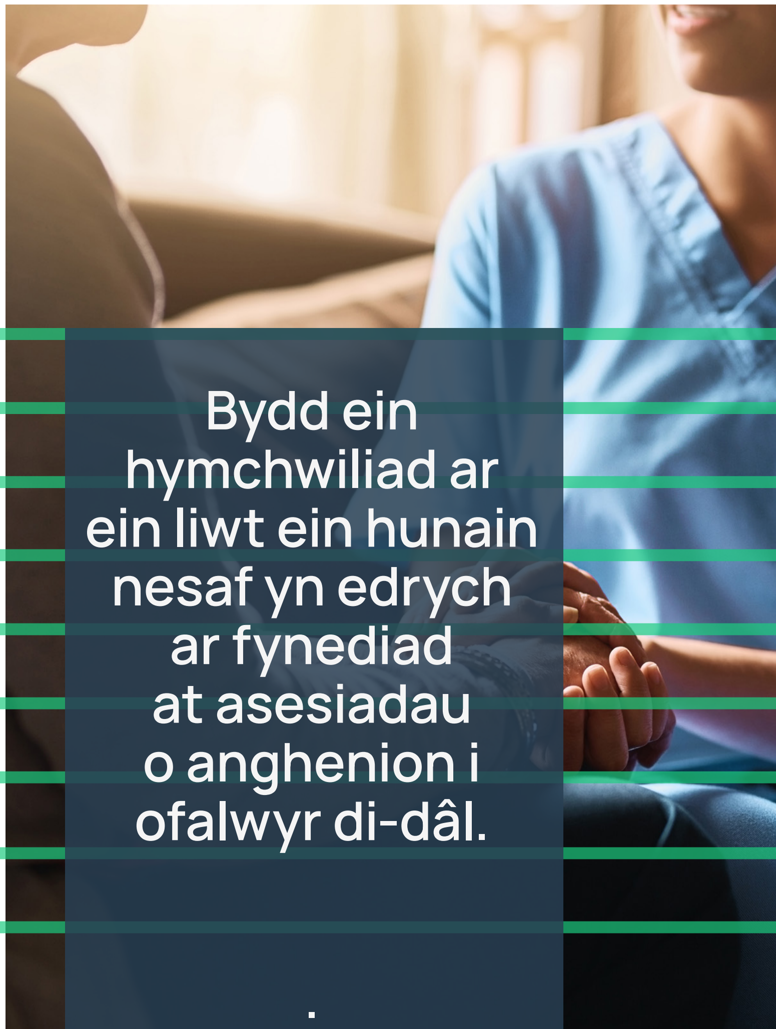

Bydd ein hymchwiliad ar ein liwt ein hunain nesaf yn edrych ar fynediad at asesiadau o anghenion i ofalwyr di-dâl.

Rhannu ein canfyddiadau a'n mewnwelediadau

Credwn ei bod yn bwysig iawn ein bod yn rhannu canfyddiadau a mewnwelediadau ein gwaith achos mor eang â phosibl er mwyn helpu i wella gwasanaethau cyhoeddus. Rydym yn cyhoeddi crynodebau o'n holl ymchwiliadau ar ein gwefan ac yn rhannu ein hadroddiadau budd y cyhoedd ag amrywiaeth eang o sefydliadau, gan gynnwys Llywodraeth Cymru.

Adroddiadau er budd y cyhoedd

Pan fyddwn yn ymchwilio i gŵyn a'n bod yn credu bod rhywbeth wedi mynd o'i le, byddwn fel arfer yn paratoi adroddiad sy'n egluro ein canfyddiadau. Weithiau, rydym yn penderfynu cyhoeddi adroddiad 'er budd y cyhoedd'. Rydym yn gwneud hyn, er enghraifft, pan:

- mae gwersi ehangach i gyrff eraill yn deillio o'n hymchwiliad;
- yr oedd yr hyn a aeth o'i le yn arwyddocaol iawn;
- gallai'r broblem a welsom effeithio ar lawer o bobl, nid dim ond y sawl a gwynodd wrthym; neu
- roeddem wedi tynnu sylw'r corff at y broblem yn y gorffennol, ond nid oedd y corff wedi mynd i'r afael â hi.

Pan gyhoeddwn Adroddiad er budd y cyhoedd, tynnwn sylw ato yn y cyfryngau. Rhaid i'r corff hefyd gyhoeddi datganiad i'r wasg am yr Adroddiad.

Eleni, gwnaethom gyhoeddi 5 Adroddiad Er Budd Y Cyhoedd – o'i gymharu â 7 yn 2021/22. Gallwch eu darllen **ar ein gwefan yma**.

Ein cyfeirnod: 202102797 a 202105931

Gwelsom fod Bwrdd Iechyd Prifysgol Cwm Taf Morgannwg wedi colli dau gyfle i roi diagnosis a thrin pendics claf yn gywir, gan arwain at ei marwolaeth o sepsis ym mis Awst 2020.

Ein cyfeirnod: 202100024

Gwelsom nad oedd Cyngor Bwrdeistref Sirol Wrecsam wedi rhoi digon o gefnogaeth i oedolyn agored i niwed ag anableddau dysgu yn llety byw â chymorth y Cyngor.

Ein cyfeirnod: 202102604

Gwelsom fod claf â sglerosis ymledol wedi dioddef anghyfiawnder sylweddol gan fod Bwrdd Iechyd Prifysgol Betsi Cadwaladr wedi methu â monitro a goruchwylio ei ofal a gomisiynir yn ddigonol.

Ein cyfeirnod: 202102028

Gwelsom fod Bwrdd Iechyd Prifysgol Caerdydd a'r Fro wedi methu ag asesu hanes clinigol a symptomau newydd y claf yn ddigonol ac nad oedd wedi ei dderbyn i'r Uned Therapi Dwys (ITU) ar ôl y llawdriniaeth. Yn y pen draw, arweiniodd hyn at ei ddirywiad a'i farwolaeth.

Ein cyfeirnod: 202101000

Gwelsom fod urddas claf ag anghenion gofal y coluddyn yn cael ei danseilio ar ôl i Fwrdd Iechyd Prifysgol Betsi Cadwaladr fethu â darparu gofal meddygol a nyrsio priodol.

Coflyfr Cydraddoldeb a Hawliau Dynol

Eleni, cyhoeddwyd ein pedwerydd Coflyfr Cydraddoldeb a Hawliau Dynol.

Nid ein cyfrifoldeb ni yw gwneud canfyddiadau diffiniol ynghylch a dorrodd gorff cyhoeddus hawliau dynol rhywun. Fodd bynnag, os canfyddwn fod rhywbeth wedi mynd o'i le gyda gwasanaethau cyhoeddus, byddwn yn ystyried a yw hawliau dynol unigolyn wedi cael eu hystyried. Os ydym ni'n credu ei fod yn berthnasol, rydym yn rhoi sylwadau ar sut mae'r corff sy'n darparu'r gwasanaeth wedi ystyried yr hawliau hynny.

Mae ein Coflyfr Achosion Cydraddoldeb a Hawliau Dynol yn cynnull detholiad o achosion lle mae materion hawliau dynol neu gydraddoldeb naill ai wedi cael eu codi fel rhan o'r gŵyn neu wedi bod yn ganolog i'n canfyddiadau. Gallwch ddarllen y Coflyfr yma.

Llythyrau blynyddol

Bob blwyddyn, byddwn yn anfon llythyrau at Fyrddau Iechyd ac Awdurdodau Lleol am y cwynion yr ydym yn eu cael ac yn eu hystyried yn ystod y flwyddyn. Rydym yn gwneud hyn i helpu'r cyrff hyn i wella'r ffordd maent yn delio â chwynion a'r gwasanaethau maent yn eu darparu. Rhaid i'r sefydliadau adrodd ar y wybodaeth hon drwy eu trefniadau llywodraethu mewnol a'i defnyddio i weld sut y gallant wella. Rydym yn cyhoeddi pob llythyr blynyddol ar ein gwefan yma.

Polisi cyhoeddus

Defnyddiwn ein harbenigedd a'r dystiolaeth o'n gwaith achos i gyfrannu at ddatblygu polisi cyhoeddus mewn meysydd fel iechyd, gofal cymdeithasol a llywodraeth leol.

Yn 2022/23, gwnaethom ymateb i 9 ymchwiliad ac ymgynghoriad cyhoeddus. Roedd un o'n hymatebion allweddol yn ymwneud â chyflwyno'r Ddyletswydd Gonestrwydd – gofyniad cyfreithiol i holl sefydliadau'r GIG yng Nghymru fod yn agored ac yn dryloyw gyda defnyddwyr gwasanaeth pan fyddant yn dioddef niwed wrth dderbyn gofal iechyd.

Roeddem yn croesawu'r Ddyletswydd hon, ond yn pwysleisio na fyddai'n llwyddiannus heb y diwylliant iawn. Gwnaethom nodi y gallai cyflwyno'r Ddyletswydd hon olygu ein bod yn cael mwy o gwynion neu y bydd yn rhaid i ni ystyried sut cafodd y Ddyletswydd ei rhoi ar waith mewn achosion sy'n ein cyrraedd. Roeddem hefyd yn gwrthwynebu unrhyw newidiadau cyfreithiol a fyddai'n caniatáu i gyrff iechyd ailystyried cwynion yn dilyn ein canfyddiadau. Rydym yn falch bod Llywodraeth Cymru wedi derbyn rhai o'n pwyntiau, ond rydym yn dal i boeni am effaith ehangach y Ddyletswydd hon.

Ymgysylltu

Mae'n bwysig ein bod yn ymgysylltu'n uniongyrchol â'r cyrff yn ein hawdurdodaeth a rhanddeiliaid eraill sy'n gweithredu yn y sectorau sy'n gyfrifol am y rhan fwyaf o'n cwynion. Rydym yn parhau i ganolbwyntio ein prif welliannau ar Fyrddau Iechyd.

Fel rhan o'r gwaith hwn yn ystod 2022/23, cyfarfu'r Ombwdsmon â Phrif Weithredwyr pob bwrdd iechyd yng Nghymru a llawer o gynghorau lleol a chymdeithasau tai.

Rydym hefyd yn amcanu i rannu gwybodaeth a gwersi a ddysgir â rhanddeiliaid allweddol eraill sy'n gyfrifol am graffu'r sector iechyd, fel Arolygiaeth Gofal Iechyd Cymru, Arolygiaeth Gofal Cymru, y Cyngor Meddygol Cyffredinol, Cynghorau Iechyd Cymuned (Llais, bellach) ac Archwilio Cymru, a hefyd gyda Chomisiynwyr Cymru.

Defnyddio adnoddau'n ddoeth

Ein pobl

Rydym yn gwerthfawrogi ac yn cefnogi ein staff. Rydym eisiau iddynt ddatblygu'r wybodaeth a'r sgiliau sydd eu hangen arnynt i gynnig gwasanaeth effeithlon a phroffesiynol. Rydym hefyd wedi ymrwymo i greu gweithle iach, cyfartal, amrywiol a chynhwysol. Rydym yn falch o berfformiad ein staff eleni, ond pryderwn am eu hiechyd a'u lles os bydd y pwysau ar ein gwasanaeth yn parhau.

Hyfforddi a datblygu

Rydym am i'n holl staff gwblhau o leiaf 28 awr o hyfforddiant a datblygiad bob blwyddyn (pro rata ar gyfer staff sy'n gweithio'n rhan amser). Yn 2022/23, roedd 80% o'n staff wedi cyflawni hyn. Roedd hyn yn gyfran uwch na'r llynedd ac yn gyflawniad sylweddol, o ystyried pwysau ein llwyth gwaith.

Drwy ein proses arfarnu, rydym yn sicrhau bod pob aelod o staff yn gosod amcanion a blaenoriaethau clir ar gyfer y flwyddyn i ddod a'n bod yn adolygu eu cynnydd yn rheolaidd. Mae cydweithwyr newydd yn dilyn proses ar wahân – rydym yn gosod amcanion a blaenoriaethau mwy uniongyrchol iddynt. Ar gyfer staff sy'n dychwelyd ar ôl absenoldeb mamolaeth/mabwysiadu neu salwch tymor hir, rydym yn cytuno ar eu hamcanion pan fyddant yn dychwelyd. Eleni, **cwblhaodd ein holl staff y broses arfarnu**.

Iechyd a llesiant

Rydym am i'n staff fod yn iach. Mae llwyth achosion uchel iawn eleni wedi rhoi ein staff o dan bwysau aruthrol. Cynyddodd **canran gyfartalog y diwrnodau gwaith a gollwyd oherwydd salwch staff o 2.7% i 3.29%**. Mae hyn yn golygu bod cyfartaledd o 8.59 diwrnod am bob gweithiwr wedi cael ei golli oherwydd salwch, o'i gymharu â 7.15 diwrnod yn 2021/22. Fodd bynnag, roedd hyn yn bennaf oherwydd absenoldebau tymor hir, gydag absenoldebau tymor byr ychydig yn is na'r llynedd.

Parhaom i gynnig cymorth i'n staff er mwyn gwella eu lles. Mae hyn wedi cynnwys defnyddio asesiadau risg straen i helpu staff i nodi materion sy'n dod i'r amlwg. Yn ogystal, parhaom i gynnig cymorth i staff gan y Swyddog Cymorth Cyntaf Iechyd Meddwl. Byddwn yn parhau i chwilio am ffyrdd o ddelio â gwaith yn fwy effeithlon a pharhau i recriwtio staff rhagorol pan fydd swyddi gwag yn codi.

Cydraddoldeb, amrywiaeth a chynhwysiant

Mae cydraddoldeb, amrywiaeth a chynhwysiant yn bwysig i ni – fel darparwr gwasanaeth ac fel cyflogwr.

Bob blwyddyn, rydym yn edrych ar ba mor dda y mae proffil ein staff yn adlewyrchu poblogaeth Cymru.

Gostyngodd cyfran y bobl yn ein gweithlu a ddaw o gefndiroedd ethnig amrywiol ychydig i 7%, gan aros ychydig yn uwch na chyfartaledd Cymru.

Fodd bynnag, nid yw rhai grwpiau'n cael eu cynrychioli'n dda o hyd ymysg ein staff. Ychydig iawn o staff oedd o dan 25 oed. Roedd cyfran y bobl sy'n ystyried eu hunain yn anabl wedi cynyddu ychydig, ond roedd yn dal yn is o lawer na chyfartaledd Cymru. Ychydig iawn o bobl a ddywedodd eu bod yn dod o gefndiroedd cenedlaethol amrywiol, neu eu bod yn LGB+.

Rydym hefyd yn edrych ar gydraddoldeb rhwng y rhywiau yn ein gweithle. Mae mwy o lawer o fenywod na dynion yn ymgeisio'n gyson am ein swyddi. Roedd 75% o'n staff presennol wedi nodi eu bod yn fenywod (o'i gymharu â 76% y llynedd).

Caewyd y bwlch cyflog cymedrig rhwng y rhywiau ymhellach, o 17% i 12%. Rydym hefyd yn falch o ddweud **nad oes gennym bellach fwlch cyflog canolrifol rhwng y rhywiau.** Er mwyn cymharu, amcangyfrifodd Chwarae Teg mai 12.3% oedd y Bwlch Cyflog rhwng y Rhywiau canolrifol yng Nghymru yn 2021.

Yn ystod y flwyddyn, gwnaethom ddatblygu Polisi Menopos newydd a llofnodi'r Addewid Menopos.

Nid oedd gennym fwlch cyflog canolrifol rhwng y rhywiau eleni.

Sgiliau iaith Gymraeg ein staff

O dan Safonau'r Gymraeg, bob blwyddyn rydym yn mesur sgiliau iaith Gymraeg ein gweithlu.

Yn 2022/23, dywedodd 13% o'n staff mai Cymraeg oedd eu prif iaith (o'i gymharu ag 14% y llynedd). Ar y cyfan, roedd cyfran y bobl a oedd â sgiliau gweddol dda neu rugl yn uwch o gymharu â'r llynedd:

- siarad: 26% (o'i gymharu â 26% y llynedd)
- darllen: 31% (o'i gymharu â 29% y llynedd)
- ysgrifennu: 27% (o'i gymharu â 26% y llynedd)
- deall: 32% (o'i gymharu â 30% y llynedd).

Rydym yn hapus iawn gyda'r canlyniadau hyn ond yn parhau i ddatblygu ein gallu i gynnig gwasanaeth cyfrwng Cymraeg. Gwnaethom gefnogi 8 o gydweithwyr i ymgymryd â hyfforddiant iaith Gymraeg yn ystod y flwyddyn, gyda llawer mwy yn mynychu cwrs ymwybyddiaeth o'r iaith Gymraeg.

Cymraeg

Mae sgiliau Cymraeg ein staff wedi gwella.

Eleni, dywedodd ganran uwch o'n staff fod ganddynt sgiliau Cymraeg eithaf da neu rugl.

Cynaliadwyedd

Rydym yn deall bod angen i ni chwarae ein rhan i ddiogelu'r amgylchedd a gweithiwn yn barhaus i ddatblygu arferion gweithio cynaliadwy.

Gwnaethom gynhyrchu ychydig dros 17,500kg o wastraff. Roedd hyn 92% yn fwy na'r llynedd ac mae'n adlewyrchu'r ffaith ein bod, yn ystod y flwyddyn, wedi lleihau ein gofod swyddfa, a bod staff wedi clirio eu desgiau a'u cypyrddau. Llwyddom i ailgylchu 95% o wastraff ac ni anfonwyd unrhyw wastraff cyffredinol i safleoedd tirlenwi.

Dim ond ychydig mwy o ynni a ddefnyddiwyd gennym na'r llynedd.

Llwyddom i osgoi 134kg o CO_2 mewn allyriadau. Roedd hyn 24% yn llai na'r llynedd ac yn adlewyrchu'r ffaith bod mwy o'n staff bellach yn gweithio'n fwy rheolaidd yn y swyddfa.

Mae'r gyfraith yn mynnu ein bod yn cyhoeddi adroddiad ar ein cynaliadwyedd o dan y Ddyletswydd Bioamrywiaeth a Chydnerthedd Ecosystemau (dyletswydd adran 6). Yn yr adroddiad hwnnw, rydym yn cyhoeddi gwybodaeth fanwl am sut rydym yn rheoli gwastraff, yn defnyddio trydan ac yn cyfrifo allyriadau cymudo.

Gwnaethom osgoi 134kg o CO_2 mewn allyriadau.

O dan ein Cynllun Strategol newydd, rydym yn ymrwymo i leihau ein hôl troed carbon.

Rheolaeth Ariannol

Mae gwariant cyffredinol o ran adnoddau ac arian parod wedi cynyddu o ganlyniad i'r cyllid ychwanegol a ddarparwyd i ni gan Cronfa Gyfunol Cymru i gwrdd â'n llwyth achosion cynyddol, ac i ariannu dyfarniadau cyflog a chwyddiant.

	2022/23	2021/22	Newid
Alldro Adnoddau	**£000s**	**£000s**	**£000s**
Cyfanswm Adnoddau	5,341	5,114	+227
Gofyniad Arian Parod	5,308	5,126	+182

Gwariant Adnoddau Gros 2022/23

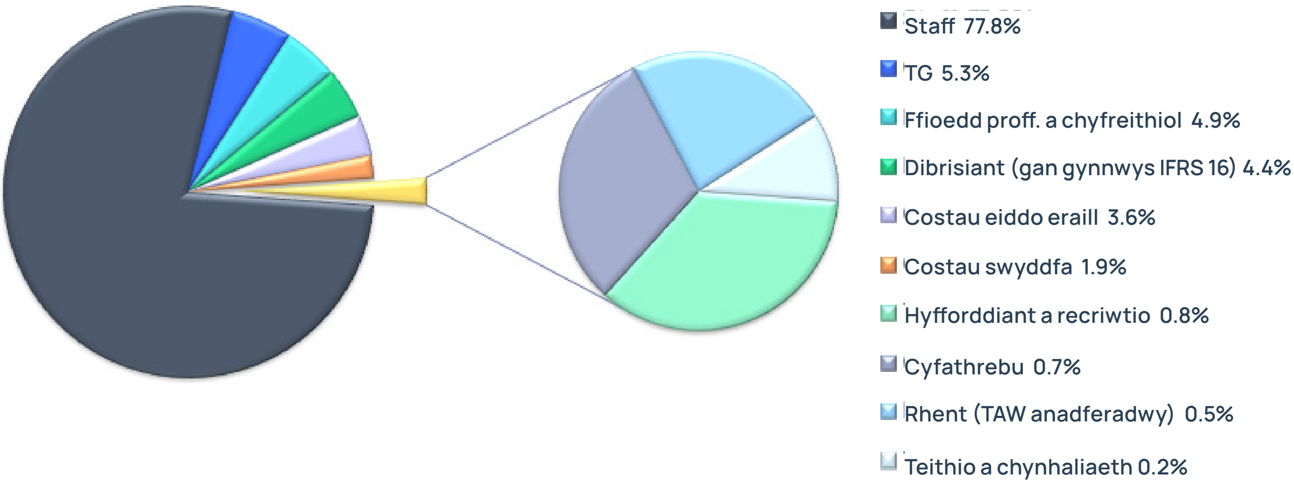

Dadansoddiad o wariant yn ôl Nodau Strategol

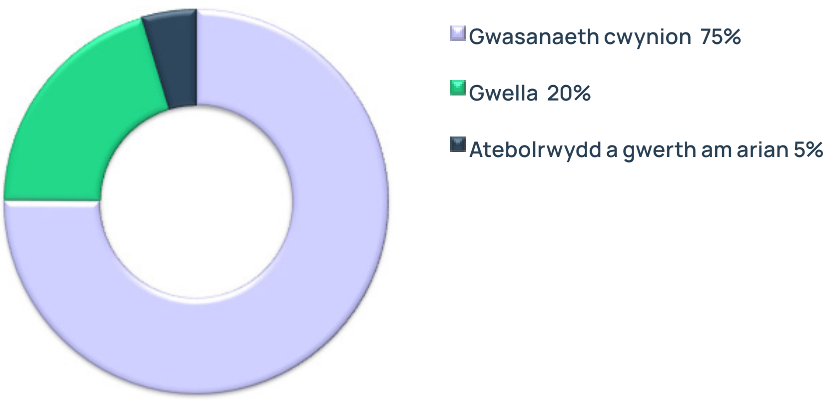

Costau Gwaith Achos

Fel yr amlinellwyd yn yr Adroddiad a Chyfrifon Blynyddol blaenorol, byddwn nawr yn cyflwyno costau cyfartalog fel wedi'u cyfrifo ar gyfer ein prif weithgaredd, sef derbyn, ystyried, ymchwilio ac ymateb i ymholiadau a chwynion. Dyma ein gweithgarwch o dan Nod Strategol 1, a byddwn yn defnyddio'r ffigyrau dadansoddi ar gyfer Costau Gweithredu yn ôl Amcanion Strategol, a gyflwynir yn y cyfrifon archwiliedig hyn.

Mae'r graffiau isod yn dangos cost fesul achos yn gyntaf ar gyfer y gwaith ymholi a chwynion llawn a gwblhawyd yn ystod y flwyddyn, ac yn ail ar gyfer achosion a gwblhawyd yn ystod y flwyddyn.

Cost fesul Achos ar gyfer Cyfanswm y Swyddfa o ran Cau Gwaith Achos

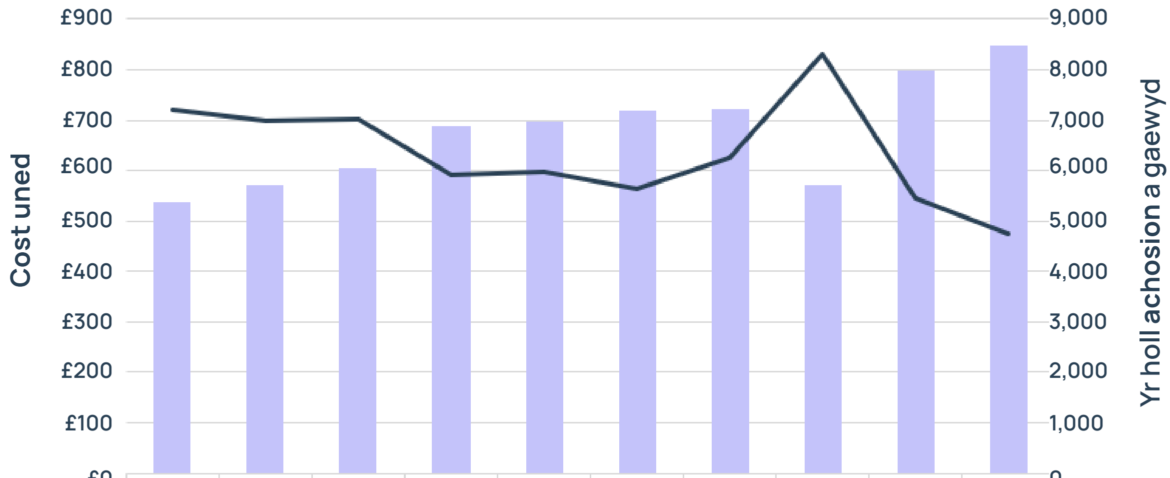

	13/14	14/15	15/16	16/17	17/18	18/19	19/20	20/21	21/22	22/23
Cyfanswm a gaewyd	5,389	5,724	6,046	6,874	6,962	7,188	7,224	5,706	7,983	8,475
Cost fesul cyfanswm a gaewyd	£719	£697	£701	£590	£597	£565	£626	£830	£546	£473

Cost fesul Achos ar gyfer Cyfanswm y Swyddfa o ran Cau Cwynion

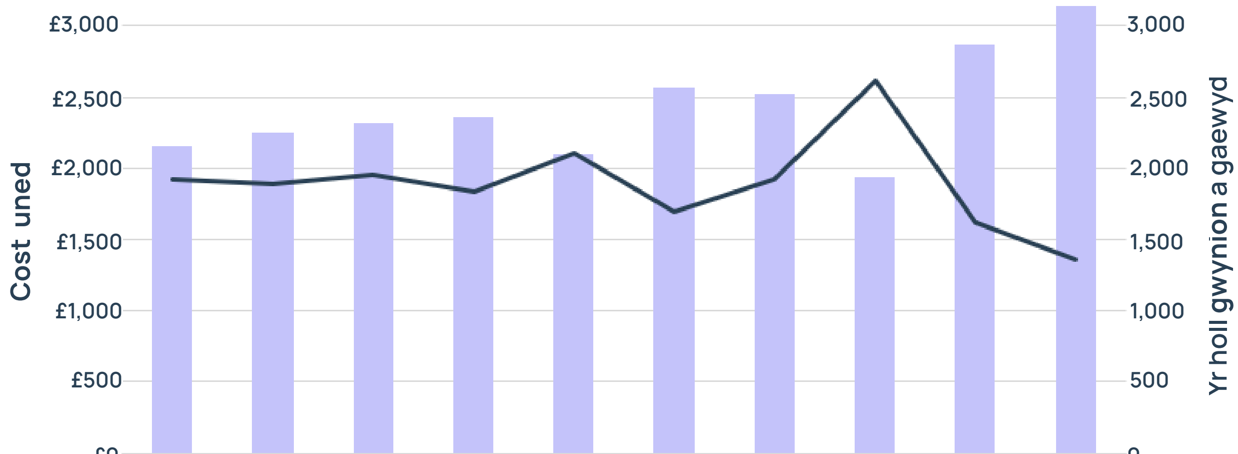

	13/14	14/15	15/16	16/17	17/18	18/19	19/20	20/21	21/22	22/23
Cyfanswm a gaewyd	2,155	2,254	2,315	2,362	2,101	2,561	2,517	1,935	2,865	3,138
Cost uned	£1,797	£1,771	£1,830	£1,718	£1,977	£1,585	£1,797	£2,448	£1,521	£1,279

Sylwer: Mae'r graffiau hyn wedi'u seilio ar wariant y Nod Strategol hwn, ac wedi'u haddasu i brisiau 2022/23.

Mae costau gwaith achos yn adlewyrchu newidiadau i gostau a nifer y cwynion ac ymholiadau a gwblhawyd yn ystod y flwyddyn. Mae'r amrywiad mewn costau fesul achos yn adlewyrchu'r ffaith yn 2022/23, roedd niferoedd yr achosion a gaewyd yn fyw nag erioed ers creu swyddfa'r Ombwdsmon, tra bod ein costau'n sylweddol is o'u haddasu ar gyfer chwyddiant CPI ym mis Mawrth 2023.

Pwerau Rhagweithiol

Rydym yn nodi gwariant sy'n ymwneud â'r pwerau ychwanegol a roddwyd i'r Ombwdsmon o dan Ddeddf Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus (Cymru) 2019. Caiff gwariant 2022/23 ei adrodd isod:

Deddf 2019 OGCC Gwariant yn 2022/23	£000s
Costau staff	304
Eiddo	15
Gwasanaethau Cyfrifiadurol	12
Costau swyddfa	3
Hyfforddiant	2
Cyfathrebu	1
Cynghorol a Chyfreithiol	1
Cyfanswm	**338**
Cyllideb	349
Amrywiant	**11**

Rydym hefyd yn parhau i weithio i nodi'r manteision a wireddwyd gan ein gwaith gan ddefnyddio'r pwerau hyn, yn ogystal â'r costau a osgoir o ganlyniad i'r ddeddfwriaeth a'n gwaith. Mae ein mewn perthynas ag hyn yn cyfeirio'n benodol at yr Asesiad Effaith Rheoleiddiol a'r Memorandwm Esboniadol a baratowyd ar ran Pwyllgor Cyllid Senedd Cymru i gefnogi'r ddeddfwriaeth arfaethedig (ar y pryd).

Er y bu llawer o ffactorau, wrth gwrs, yn effeithio ar wasanaethau cyhoeddus a chwynion yng Nghymru ers paratoi'r Memorandwm Esboniadol, rydym wedi gweithio i asesu effaith y pwerau ychwanegol a chymharu hynny â'r effaith amcangyfrifedig. Roedd y ddeddfwriaeth yn adlewyrchu'r ffaith bod nifer y cwynion i'r Ombwdsmon yn debygol o gynyddu rhwng 5% a 12% y flwyddyn. Roedd yr opsiwn 'gwneud dim' yn adlewyrchu y byddai angen darparu adnoddau ychwanegol i'r Ombwdsmon i fodloni'r galw hwn a defnyddiodd ddull cost uned o nodi'r costau ychwanegol canlyniadol.

Roedd nifer gwirioneddol y cwynion a gafwyd yn 2022/23 yn is na'r rhagamcaniad isaf, sy'n awgrymu bod ein gwaith gwella rhagweithiol wedi helpu i arafu'r cynnydd mewn cwynion. Gan ddefnyddio'r fethodoleg yn y Memorandwm Esboniadol (gan ddefnyddio cost uned fesul cwyn), mae hyn yn cyfateb i arbediad osgoi costau o rhwng £300k a £2.3m yn 2022/23 yn unig. Er y bydd ein gwelliannau wedi cyfrannu'n sylweddol at yr arbediad hwn, wrth gwrs, bydd ffactorau eraill hefyd.   Bwriad y pwerau o dan y Ddeddf hefyd oedd cynyddu mynediad at gyfiawnder a chefnogi gwelliannau ehangach i wasanaethau cyhoeddus. Mae'r rhain yn anos i'w meintioli ond nid ydynt yn llai pwysig, ac rydym yn hyderus bod ein hymchwiliadau Ar ein Liwt ein Hunain a'r ffaith ein bod yn derbyn cwynion nad ydynt yn ysgrifenedig (cwynion llafar yn bennaf) wedi cyfrannu at yr amcanion hyn.

Gwariant hyd at 31 Mawrth 2023 o'i gymharu â'r flwyddyn flaenorol

	2022/23 £000	2021/22 £000	Rhesymau dros newidiadau sylweddol
Cyflogau	3,017	2,863	Dyfarniad cyflog o £1,925 fesul FTE a chynnydd FTE o 2 o gymharu â 2021/22
Costau Nawdd Cymdeithasol	314	273	
Costau pensiwn	809	745	
Ffioedd y gronfa bensiwn	28	39	
Cyfanswm	**4,168**	**3,920**	
Rhent	28	193	Ffigurau 2022/23 ar sail IFRS 16
Ffi Archwilio Allanol	17	19	
Ffioedd proffesiynol a chyfreithiol	243	173	Ffioedd proffesiynol ychwanegol
Costau eiddo eraill	192	171	Yn cynnwys tâl llog IFRS 16
Gwasanaethau cyfrifiadurol	284	331	Uwchraddio diogelwch a gwydnwch yn 2021/22
Costau swyddfa	104	137	Llai o gostau llyfrgell a ffôn
Teithio a Chynhaliaeth	12	6	Mwy o deithio ar ôl y pandemig
Hyfforddi a Recriwtio	42	36	Mwy o recriwtio yn 2022/23
Cyfathrebu	36	47	Llai o gostau cyfieithu yn 2022/23
Dibrisiant	234	61	Ffigurau 2022/23 ar sail IFRS 16
Cyfanswm Costau Gweinyddol Eraill	**1,192**	**1,174**	
Costau Gros	**5,360**	**5,094**	
Incwm	(19)	(17)	Incwm ychwanegol o gyflogres Comisiynydd Cenedlaethau'r Dyfodol Cymru
Gwariant Net	**5,341**	**5,077**	
Cyfalaf	-	37	Uwchraddio diogelwch a gwydnwch yn 2021/22
Adnoddau Net	**5,341**	**5,114**	

Mae gwybodaeth fanylach yn y datganiadau ariannol a'r nodiadau sy'n atodiad i'r cyfrifon.

MM. Morris.

Michelle Morris

Swyddog Cyfrifyddu
Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru

19 Gorffennaf 2023

Adroddiad Atebolrwydd 2022/23

Adroddiad Llywodraethu Corfforaethol

Adroddiad yr Ombwdsmon

O dan Ddeddf Llywodraeth Cymru 2006, cyllidir y Swyddfa drwy Gronfa Gyfunol Cymru. Rhaid ad-dalu unrhyw falansau arian na chawsant eu gwario i'r Gronfa hon bedair wythnos fan bellaf ar ôl i gopi ardystiedig o'r cyfrifon gael ei osod gerbron Senedd Cymru. Mae hyn yn creu mwy o reolaeth gan fod angen mynd ati'n effeithiol i reoli'r gyllideb ar sail arian ac ar sail adnoddau. Mae cyflog deiliad swydd Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru, a'r costau cysylltiedig, yn gost uniongyrchol i Gronfa Gyfunol Cymru ac yn cael eu gweinyddu drwy Senedd Cymru.

Ar 31 Mawrth 2023, mae'r Swyddfa, sydd wedi'i lleoli ym Mhencoed, Pen-y-bont ar Ogwr yn cynnwys 82 aelod o staff llawn a rhan-amser parhaol, gan gynnwys yr Ombwdsmon, y Prif Swyddog Gweithredu a Chyfarwyddwr Gwelliant a'r Prif Gynghorwr Cyfreithiol a Chyfarwyddwr Ymchwiliadau, yn ogystal â staff ymchwilio a chefnogi.

Darparodd Senedd Cymru £5.3 miliwn o arian parod ar gyfer cyllido'r Swyddfa. Bydd £1k o'r cyllid cyffredinol hwn yn cael ei ddychwelyd i Gronfa Gyfunol Cymru, sef y balans arian parod heb ei ddefnyddio ar ddiwedd y flwyddyn. Cadwyd gwariant y Swyddfa o fewn yr Amcangyfrif y cytunwyd arno ym mis Tachwedd 2021 a'i ddiwygio gan Gyllidebau Atodol yn ystod 2022/23.

Fel y nodwyd yn flaenorol yn yr adroddiad, mae ein costau fesul uned wedi gostwng i'w lefelau isaf ac maent yn adlewyrchu'r nifer fwyaf o gwynion ac ymholiadau a gaewyd gan y Swyddfa, tra bod ein costau'n sylweddol is o'u haddasu ar gyfer chwyddiant CPI.

Taliadau a Rhwymedigaethau Pensiwn

Ceir manylion costau cyflog a chostau cysylltiedig yr Ombwdsmon a'r Swyddfa yn yr Adroddiad Taliadau Cydnabyddiaeth.

Mae'r ymrwymiadau pensiwn i staff blaenorol a phresennol yn cael eu cyflawni drwy Brif Gynllun Pensiwn y Gwasanaeth Sifil (PCSPS) a'r pensiynau sy'n cael eu talu'n uniongyrchol i gyn-Gomisiynwyr neu eu dibynyddion.

Mae manylion pellach i'w gweld yn y Datgeliadau Pensiynau.

Llywodraethu Corfforaethol

Mae deiliad swydd Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru yn Gorfforaeth Unigol.

Mae'r Pwyllgor Archwilio a Sicrhau Risg yn cynorthwyo'r Ombwdsmon drwy adolygu pa mor gynhwysfawr a dibynadwy yw sicrwydd a llywodraethu, rheoli risgiau, yr amgylchedd rheoli ac uniondeb datganiadau ariannol a'r adroddiad blynyddol. Mae manylion pellach i'w gweld yn y Datganiad Llywodraethu Blynyddol.

Cofrestr Buddiannau

Mae cofrestr buddiannau yn cael ei chadw ar gyfer yr Ombwdsmon, y Cyfarwyddwyr ac aelodau'r Panel Ymgynghorol, a'r Pwyllgor Archwilio a Sicrhau Risg.

Cyfarwyddyd Cyfrifyddu

O dan y Cyfarwyddyd Cyfrifon a gyhoeddwyd gan Drysorlys EF, dyddiedig 21 Rhagfyr 2006, roedd yn ofynnol i'r Ombwdsmon ddarparu cyfrifon ar gyfer y flwyddyn ariannol a ddaeth i ben ar 31 Mawrth 2023 yn unol ag egwyddorion cyfrifyddu a gofynion datgelu yn yr argraffiad o Lawlyfr Adroddiadau Ariannol y Llywodraeth (y FReM) a gyhoeddwyd gan Drysorlys EF ac a oedd mewn grym yn 2022/23.

Paratowyd y cyfrifon er mwyn:

- Rhoi darlun teg a chywir o'r sefyllfa ar 31 Mawrth 2023, ac o'r alldro adnoddau net, yr adnoddau a ddefnyddiwyd i gyflawni amcanion, enillion a cholledion cydnabyddedig a'r llifoedd arian ar gyfer y flwyddyn ariannol a ddaeth i ben bryd hynny.

- Datgelu gwybodaeth am unrhyw wariant neu incwm o bwys na chafodd ei ddefnyddio at y dibenion y'u bwriadwyd gan Senedd Cymru neu drafodion o bwys nad oeddynt yn cydymffurfio â'r awdurdodau sy'n eu rheoli.

Archwilwyr

Archwilydd Cyffredinol Cymru yw Archwilydd Allanol cyfrifon OGCC fel y nodwyd ym mharagraff 18 o Atodlen 1 o Ddeddf Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus (Cymru) 2019.

Cost archwiliad 2022/23 oedd £17k (2021/22: £19k).

Hyd y gwn, mae fy rhagflaenydd a minnau wedi cymryd pob cam angenrheidiol i sicrhau bod yr archwilwyr yn ymwybodol o unrhyw wybodaeth sy'n berthnasol i archwilio.

M.M. Morris.

Michelle Morris

Swyddog Cyfrifyddu
Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru

19 Gorffennaf 2023

Datganiad Cyfrifoldebau'r Swyddog Cyfrifyddu

O dan Ddeddf Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus (Cymru) 2019, fel Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru, mae'n rhaid i mi baratoi cyfrifon adnoddau, ar gyfer pob blwyddyn ariannol, yn nodi'r adnoddau a brynwyd, a oedd yn cael eu dal neu y cafwyd gwared arnynt yn ystod y flwyddyn, yn ogystal â'r defnydd o adnoddau gan y Swyddfa yn ystod y flwyddyn.

Paratoir y cyfrifon adnoddau ar sail croniadau a rhaid iddynt roi darlun gwir a theg o sefyllfa OGCC a'i alldro adnoddau net, Datganiad Sefyllfa Ariannol a llifoedd arian am y flwyddyn ariannol.

Wrth baratoi'r cyfrifon, fel y Swyddog Cyfrifyddu, rhaid i mi gydymffurfio â gofynion 'Llawlyfr Adroddiadau Ariannol y Llywodraeth' ac yn benodol:

- Glynu wrth y Cyfarwyddyd Cyfrifon a gyhoeddir gan Drysorlys EF, gan gynnwys y gofynion cyfrifyddu a datgelu perthnasol, a defnyddio polisïau cyfrifyddu addas yn gyson.
- Gwneud penderfyniadau ac amcangyfrifon ar sail resymol.
- Dweud a yw'r safonau cyfrifo perthnasol fel y'u nodwyd yn Llawlyfr Adroddiadau Ariannol y Llywodraeth wedi cael eu dilyn, a datgelu ac egluro unrhyw wyriadau o bwys yn y datganiadau ariannol.
- Paratoi'r datganiadau ariannol ar sail busnes byw.
- Cadarnhau bod yr Adroddiad Blynyddol a'r Cyfrifon yn eu cyfanrwydd yn deg, yn gytbwys ac yn ddealladwy.
- Cymryd cyfrifoldeb personol am yr Adroddiad a'r Cyfrifon Blynyddol a'r barnau sy'n ofynnol ar gyfer penderfynu ei fod yn deg, yn gytbwys ac yn ddealladwy.

Mae fy nghyfrifoldebau perthnasol fel Swyddog Cyfrifyddu yn cynnwys priodoldeb a rheoleidd-dra'r arian cyhoeddus y mae'r Swyddog Cyfrifyddu'n atebol amdanynt, am gadw cofnodion priodol a diogelu asedau'r Swyddfa fel y nodir yn Rheoli Arian Cyhoeddus a Deddf Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus (Cymru) 2019.

Fel y Swyddog Cyfrifyddu, rwyf wedi cymryd pob cam y dylwn fod wedi'u cymryd i sicrhau fy mod yn ymwybodol o unrhyw wybodaeth archwilio berthnasol ac i sicrhau bod archwilwyr yr Ombwdsmon yn ymwybodol o'r wybodaeth honno. Hyd y gwn i, nid oes dim gwybodaeth archwilio berthnasol nad yw'r archwilwyr yn ymwybodol ohoni.

Datganiad Llywodraethu Blynyddol 2022/23

Statws Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru

Fel y nodwyd yn Atodlen 1, paragraff 2 o Ddeddf Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus (Cymru) 2019, mae'r Ombwdsmon yn Gorfforaeth Unigol sy'n dal y Swydd dan Ei Fawrhydi. Mae'r Ombwdsmon yn cyflawni ei ddyletswyddau a nodir mewn deddfwriaeth ar ran y Goron. Mae Atodlen 1, paragraff 19 yn datgan mai'r Ombwdsmon yw Swyddog Cyfrifyddu Swyddfa'r Ombwdsmon.

Cwmpas y Cyfrifoldeb

Wrth gyflawni fy swyddogaeth fel Swyddog Cyfrifyddu, rwyf wedi sicrhau bod y swyddfa'n gweithio'n effeithiol ac i safon uchel o ran uniondeb. Yn ogystal, mae'r Ombwdsmon yn gyfrifol am gynnal system reolaeth fewnol gadarn sy'n cefnogi'r broses o gyflawni polisïau, nodau ac amcanion Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru, gan hefyd ddiogelu'r asedau a'r arian cyhoeddus y mae'r Ombwdsmon yn bersonol gyfrifol amdanynt, yn unol â'r cyfrifoldebau a nodir yn "Rheoli Arian Cyhoeddus"

Mae'r Ombwdsmon yn annibynnol ar Senedd Cymru, ond yn atebol i'w Bwyllgor Cyllid a'i Bwyllgor Cyfrifon Cyhoeddus a Gweinyddiaeth Gyhoeddus am y defnydd o adnoddau a ddarperir. Wrth bennu lefel yr adnoddau sydd ar gael i'r swyddfa, ystyrir y cynigion ar gyfer cyllideb Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru gan Bwyllgor Cyllid Senedd Cymru yn unol â'r broses a nodir yn y Ddeddf. Paratoir Adroddiad a Chyfrifon Blynyddol cyfun i'w rhoi gerbron y Pwyllgor Cyllid.

Disgwylir i mi gynnwys y datganiad hwn gyda fy adroddiad blynyddol a'r cyfrifon i egluro sut yr eir ati i lywodraethu fy Swyddfa ac i sicrhau bod hynny yn bodloni gofynion y Cod Llywodraethu Corfforaethol a'r Llyfr Oren: Rheoli Risg. Er mwyn gallu bodloni'r gofynion hyn, rwyf wedi cynnal strwythurau, systemau a gweithdrefnau priodol sy'n gynhwysfawr ac sy'n rhoi tystiolaeth i mi bod y trefniadau llywodraethu'n gweithio fel y'u bwriadwyd ar draws y sefydliad cyfan a'i weithgareddau. Mae trefniadau o'r fath yn cynnwys fy Fframwaith Llywodraethu, rheolaeth fewnol gynhwysfawr, trefniadau archwilio mewnol ac allanol effeithiol a gweithdrefnau rheolaeth ariannol cadarn, cynllunio risg a monitro.

Cynllunio Strategol a Monitro Perfformiad

Estynnwyd y Cynllun Strategol ar gyfer y 3 blynedd 2019/20 i 2021/22 am flwyddyn arall (2022/23) i ganiatáu ar gyfer datblygu Cynllun 3 blynedd newydd. Roedd y Cynllun ar waith yn ystod 2022/23 yn cynnwys y canlynol:

Ein Gweledigaeth ar gyfer gwasanaethau cyhoeddus yng Nghymru:

Gwasanaethau sy'n gwrando'n ac yn dysgu o gwynion.

Ein Cenhadaeth:

Cadarnhau cyfiawnder a gwella gwasanaethau cyhoeddus.

Ein Hamcanion Strategol:

Nod Strategol 1: Cyflawni Cyfiawnder

Gwasanaeth cwynion teg, annibynnol, cynhwysol ac ymatebol.

Nod Strategol 2: Hyrwyddo Dysgu, Gweithio i Wella Gwasanaethau Cyhoeddus

Hyrwyddo dysgu o gwynion ac ysgogi gwelliannau ar raddfa ehangach.

Nod Strategol 3: Defnyddio Adnoddau'n Ddoeth a Sicrhau bod y Sefydliad yn Addas ar gyfer y Dyfodol

Nodi a mabwysiadu arfer gorau. Sicrhau gwerth am arian a gwasanaethau sy'n addas ar gyfer y dyfodol. Cefnogi staff a sicrhau dulliau llywodraethu da sy'n ein cefnogi a'n herio.

Er mai gwaith y timau unigol yn y swyddfa yw rhoi'r camau a nodwyd ar waith, mae'r Tîm Rheoli'n monitro'r cynnydd a wneir yn erbyn targedau a'r canlyniadau a sicrhawyd drwy adroddiadau misol.

System Rheolaeth Fewnol

Mae'r system reolaeth fewnol wedi'i llunio i reoli risg ar lefel resymol yn hytrach nag i gael gwared â phob risg o fethu â chyflawni polisïau, nodau ac amcanion; felly dim ond sicrwydd rhesymol, ac nid sicrwydd llwyr o effeithiolrwydd y gall ei gynnig. Mae'n seiliedig ar broses barhaus a luniwyd i ganfod a blaenoriaethu'r risgiau o ran cyflawni fy mholisïau, fy nodau a'm hamcanion, i werthuso'r tebygolrwydd y bydd y risgiau hynny'n cael eu gwireddu, a'u heffaith pe bai hynny'n digwydd, ac i'w rheoli'n effeithiol, yn effeithlon ac yn ddarbodus.

Mae'r system wedi bod mewn grym gan Swyddfa Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru am y flwyddyn a ddaeth i ben 31 Mawrth 2023 a hyd at ddyddiad cymeradwyo'r cyfrifon hyn, ac mae'n cydymffurfio â chyfarwyddyd Trysorlys EF. Ni effeithiodd newidiadau o ganlyniad i bandemig Covid-19 ar Reolaethau Mewnol. Ni chanfuwyd gwendidau sylweddol o ran rheolaeth fewnol yn sgil gwaith archwilio ac mae camau i wella rheolaeth ymhellach yn cael eu rhoi ar waith yn brydlon ac yn cael eu monitro gan y Pwyllgor Archwilio a Sicrhau Risg.

Trefniadau Llywodraethu Corfforaethol: Aelodau Annibynnol y Pwyllgor Archwilio a Sicrhau Risg

Mae trefniadau llywodraethu yn cynnwys Pwyllgor Archwilio a Sicrhau Risg (ARAC). Dyma gyfrifoldebau'r Pwyllgor:

a) Cylch Gorchwyl

Mae'r Pwyllgor yn fy nghynorthwyo drwy adolygu pa mor gynhwysfawr a dibynadwy yw sicrwydd ar lywodraethu, rheoli risg, yr amgylchedd rheoli ac uniondeb datganiadau ariannol a'r adroddiad blynyddol. Dim ond rôl craffu a chynghori sydd gan y Pwyllgor ac nid oes ganddo rôl na chylch gwaith mewn perthynas â phenderfyniadau gwaith achos a wneir gan OGCC.

b) Aelodaeth

Mae'r aelodaeth yn cynnwys o leiaf bedwar, ac uchafswm o wyth, aelod allanol annibynnol. Roedd y canlynol yn aelodau o'r Pwyllgor yn 2022/23;

- Mr Ian Williams, cyn Brif Weithredwr Grŵp Hendre Cyf. - Cadeirydd
- Mr Trevor Coxon, cyn Swyddog Monitro Cyngor Bwrdeistref Sirol Wrecsam (hyd nes Ebrill 2022)
- Mr John McSherry, cyn Uwch Reolwr yn Admiral Group Limited
- Mr Mike Usher, cyn Gyfarwyddwr Archwilio Cymru
- Mrs Joanest Varney-Jackson, cyn Uwch Gyfreithiwr Senedd Cymru
- Dr Jane Martin CBE (ers Hydref 2022), cyn Ombwdsmon Llywodraeth Leol
- Mr Dave Tosh (ers Ionawr 2023), cyn Gyfarwyddwr Adnoddau Comisiwn y Senedd.

Yn ystod y flwyddyn adolygais drefniadau llywodraethu'r ARAC a'r Panel Ymgynghorol, gan gynnwys maint y Pwyllgor/Panel, cyfnodau'r swydd, amseriad y cyfarfodydd, trefniadau hyfforddi a bylchau sgiliau. O ganlyniad i'r adolygiad hwnnw, gwneuthum nifer o newidiadau i gynyddu parhad, gwydnwch a'r ystod o sgiliau. Roedd y newidiadau, a oedd yn ystyried argymhellion gan Bwyllgor Cyfrifon Cyhoeddus y Senedd a Phwyllgor Cyllid y Senedd, hefyd yn darparu ar gyfer hyfforddiant mwy rheolaidd i aelodau.

c) Hyfforddiant

Gwahoddir Aelodau'r Pwyllgor i asesu eu hanghenion hyfforddi yn flynyddol. Darperir rhaglen gynefino ar gyfer holl aelodau newydd y Pwyllgor Archwilio a Sicrhau Risg. Yn ystod 2022/23 cymerodd aelodau ran mewn Gweithdy Seiberddiogelwch (Hydref 2022) a chawsant sesiwn hyfforddi (Chwefror 2023) aoedd yn cynnwys cyflwyniadau gan staff ar draws y swyddfa ar eu meysydd gwaith.

d) Cyfarfodydd

Mae'r Pwyllgor yn llunio ei raglen waith flynyddol ei hun. Yn gyffredinol, mae'r Pwyllgor yn cyfarfod bedair gwaith yn ystod y flwyddyn.

Mae'r Ombwdsmon yn bresennol yng nghyfarfodydd y Pwyllgor Archwilio a Sicrhau Risg ac mae'r Prif Swyddog Gweithredol yn gweithredu fel Ysgrifennydd y Pwyllgor. Hefyd yn bresennol yn rheolaidd mae archwilwyr mewnol ac allanol ac aelodau priodol o Dîm Rheoli'r Ombwdsmon.

Ymhob cyfarfod, mae'r Pwyllgor wedi cael nifer o eitemau sefydlog ar yr agenda. Mae'r rhain yn cynnwys unrhyw ddatganiad o dwyll neu golledion a gafwyd, gan gynnwys colli data. Ym mhob cyfarfod, cafodd y Pwyllgor gopi o'r adroddiad Monitro'r Gyllideb a ystyriwyd gan y Tîm Rheoli. Bwriad hyn yw rhoi sicrwydd i'r Pwyllgor bod craffu ar sefyllfa ariannol yn digwydd yn rheolaidd yn y Swyddfa.

Yn ystod y flwyddyn hefyd cafodd y Pwyllgor adroddiadau ar nifer o faterion priodol eraill sy'n dod o fewn ei Gylch Gorchwyl. Roedd y rhain yn cynnwys: y cyfrifon naw a deuddeg mis, cynlluniau archwilio mewnol, adroddiadau archwilio mewnol, adolygiad o'r Polisi Chwythu'r Chwiban, diweddariadau ar ddatblygiadau TG pwysig, a materion llywodraethu ariannol a chorfforaethol perthnasol. Bu'r Pwyllgor yn adolygu trefniadau atal twyll a gwrth-lygredd y Swyddfa, yng

nghyd-destun Fframwaith Atal Twyll Swyddfa'r Cabinet i fodloni'i hun bod trefniadau priodol ar waith. Adolygodd y Pwyllgor hefyd bolisi atal twyll y Swyddfa, i fodloni ei hun bod trefniadau priodol ar waith.

Rhoddodd y Pwyllgor gyngor i mi i sicrhau bod Datganiad Llywodraethu Blynyddol 2022/23 yn cynnwys gwybodaeth briodol a'i fod yn cydymffurfio ag arferion gorau.

Mae rheoli risg yn eitem sefydlog. Ym mhob cyfarfod bu'r Pwyllgor yn ystyried adroddiad ynglŷn â'r risgiau mwyaf a nodwyd. Aeth y Pwyllgor ati i archwilio a herio'r risgiau a adroddwyd i fodloni ei hun bod risgiau allweddol wedi'u nodi. Ystyriwyd yn flaenorol y dull cyffredinol o reoli risg a lliniaru risg mewn gweithdy a hwyluswyd gan yr archwilwyr mewnol a chafodd ei adolygu gan y Pwyllgor ym mis Hydref 2022. Mae gweithdy pellach wedi'i drefnu ar gyfer 2023. Yn ogystal, bob yn ail gyfarfod, mae'r Pwyllgor yn cynnal adolygiad manwl o risg benodol sydd wedi'i dewis o'r gofrestr risg.

Yn ystod y flwyddyn, daeth cyfnod un aelod i ben, ac ymunodd un aelod newydd â'r Pwyllgor. Yn ogystal, ymunodd Cadeirydd Panel Ymgynghorol yr Ombwdsmon â'r Pwyllgor. Mae hyn yn darparu parhad ac yn cefnogi craffu gwybodus. Mae'r Pwyllgor yn cynnwys 3 aelod annibynnol nad ydynt yn aelodau o'r Panel Ymgynghorol. Roedd nifer y cyfarfodydd a fynychwyd, ynghyd â nifer y cyfarfodydd yr oedd gofyn i bob aelod ei fynychu, fel a ganlyn:

Aelod o'r Pwyllgor	Uchafswm nifer y presenoldebau posibl	Gwir nifer y presenoldebau	% mynychwyd
Ian Williams (Cadeirydd)	4	4	100
Trevor Coxon (hyd nes Ebrill 2022)	1	1	100
John McSherry	4	4	100
Mike Usher	4	4	100
Joanest Varney-Jackson	4	3	75
Jane Martin (o fis Hydref 2022)	2	1	50
Dave Tosh (o fis Ionawr 2023)	1	1	100

e) Archwilio Mewnol ac Allanol

Cafodd y Pwyllgor adroddiadau rheolaidd gan yr archwilwyr mewnol a'r archwilwyr allanol. Cynlluniwyd y gwaith archwilio mewnol yn ystod y flwyddyn ar sail asesiad cyffredinol o'u hanghenion ac a gyflawnwyd drwy eu rhaglen flynyddol y cytunwyd arni. Roedd ei adroddiadau yn nodi'r fframwaith rheolaeth fewnol boddhaol yn y sefydliad a gwnaed argymhellion ar gyfer gwella lle'r oedd angen.

Ym mhob archwiliad, barnwyd fod lefel y sicrwydd yn 'Sylweddol', y lefel sicrwydd uchaf. Gwnaethpwyd nifer o argymhellion ac mae'r rhain naill ai wedi'u cwblhau neu byddant yn cael eu cwblhau o fewn amserlenni y cytunwyd arnynt.

Roedd yr archwiliadau mewnol a gynhaliwyd yn 2022/23 a'r asesiadau cyffredinol fel a ganlyn:

	Lefel sicrwydd
Rheoli Risg – Rheolaethau Lliniaru	SYLWEDDOL
Diogelwch Gwybodaeth - GDPR	SYLWEDDOL
Cydraddoldeb, Amrywiaeth a Chynhwysiant	SYLWEDDOL
Pwerau Rhagweithiol / Newydd	SYLWEDDOL
Rheoli Perfformiad Staff	SYLWEDDOL
Rheolaethau Ariannol Allweddol:	
Cyflogres	SYLWEDDOL
Cyfriflyfr Cyffredinol	SYLWEDDOL
Asedau sefydlog	SYLWEDDOL
Adolygiad Ôl-weithredu o Sage 200	SYLWEDDOL

Yn ogystal, cynhaliwyd archwiliad o argymhellion blaenorol yr archwilio mewnol. Canfu fod yr holl argymhellion blaenorol wedi'u gweithredu. Nodwyd yn Adroddiad Blynyddol yr archwilwyr mewnol ar gyfer 2022/23:

'Mae TIAA yn fodlon, ar gyfer y meysydd a adolygwyd yn ystod y flwyddyn, fod gan yr Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru brosesau rheoli risg, rheolaeth a llywodraethu rhesymol ac effeithiol ar waith.'

Mae'r canfyddiadau hyn hefyd yn rhoi sicrwydd bod y trefniadau ar waith yn lleihau pa mor agored i risg yw'r swyddfa.

Nododd y Pwyllgor drylwyredd y gwaith archwilio, ymarferoldeb yr argymhellion ac ymateb agored a chadarnhaol y rheolwyr i'r argymhellion a wnaed.

Mewn perthynas â'r flwyddyn ariannol flaenorol, ystyriodd y Pwyllgor yr Adroddiad Blynyddol a Chyfrifon 2021/22 a oedd yn cynnwys Datganiad Llywodraethu'r swyddfa ar gyfer 2021/22 ynghyd ag Adroddiad Archwiliad Allanol o Ddatganiadau Ariannol a Llythyr Rheoli. Rhoddwyd barn ddiamod yn dilyn y gwaith archwilio allanol a gynhaliwyd gan Archwilio Cymru ar Gyfrifon 2021/22. Nid oedd unrhyw argymhellion yn deillio o'r Archwiliad.

Mae gan yr Archwilwyr Mewnol ac Allanol yr hawl i godi unrhyw fater drwy bolisi mynediad agored gyda'r Cadeirydd a thrwy'r hawl honno i ddwyn unrhyw fater i sylw'r Pwyllgor. Sicrhaodd y Pwyllgor, drwy adolygu rhaglenni'r Archwilwyr Mewnol ac Allanol, eu bod yn cydweithredu'n effeithiol â'i gilydd. Mae ansawdd y gwaith archwilio wedi cael ei werthuso yn ystod y flwyddyn drwy ystyried yr adroddiadau archwilio a'r argymhellion a'r ddeialog mewn cyfarfodydd rhwng Aelodau'r Pwyllgor a'r Archwilwyr.

I sicrhau y gellir codi materion priodol yn gyfrinachol mae Cadeirydd y Pwyllgor yn cynnal cyfarfod bob blwyddyn â chynrychiolwyr yr Archwilwyr Allanol a Mewnol. Cynhaliwyd cyfarfod o'r fath 27 Ebrill 2023.

f) Prosesau Monitro

Ym mhob cyfarfod yn ystod 2022/23, cafodd y Pwyllgor adroddiad ar y cynnydd sydd wedi'i wneud o ran gweithredu ar argymhellion yr Archwilwyr Mewnol ac Allanol. Roedd aelodau'r Pwyllgor yn fodlon bod yr holl argymhellion a wnaed wedi cael neu am gael eu rhoi ar waith yn unol â'r amserlenni y cytunwyd arnynt.

g) Adolygiad ac Asesiad Blynyddol

Cynhelir yr adolygiad blynyddol hwn er mwyn gwerthuso gwaith y Pwyllgor a sicrhau bod gwaith y Pwyllgor Archwilio a Sicrhau Risg yn parhau i gydymffurfio â'r Egwyddorion Arfer Da sydd wedi'u nodi yn Llawlyfr Pwyllgorau Archwilio Trysorlys EF. I helpu'r Pwyllgor benderfynu a oedd yn cydymffurfio ag arferion da, gwahoddwyd pob aelod i lenwi 'Rhestr Wirio Hunanasesiad Pwyllgorau Archwilio' Swyddfa Archwilio Genedlaethol. Cafodd sylwadau gan aelodau o'r Pwyllgor eu hystyried wrth baratoi'r Adroddiad Blynyddol ar gyfer 2022/23.

Casgliad Adolygiad Blynyddol y Pwyllgor Archwilio a Sicrhau Risg oedd ei fod wedi cael gwybodaeth a sicrwydd cynhwysfawr a oedd yn ddibynadwy ac yn ddigon iddo gyflawni ei gyfrifoldebau. Roedd y sicrwydd hwn yn dangos bod yr amgylchedd rheolaeth fewnol cyffredinol, adroddiadau ariannol, rheoli risg ac ansawdd y gwaith Archwilio Allanol a Mewnol yn foddhaol.

Felly, roedd y Pwyllgor yn gallu rhoi sicrwydd y byddai'n fy nghynorthwyo i fel Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru i gydymffurfio â fy nyletswyddau fel Swyddog Cyfrifyddu. Rhoddodd y Pwyllgor dystiolaeth a fyddai'n helpu gyda'r gwaith o baratoi'r Datganiad Llywodraethu Blynyddol hwn.

Y Panel Ymgynghorol

Mae'r Panel Ymgynghorol yn fforwm anstatudol a'i brif rôl yw fy nghynorthwyo a fy nghynghori'r wrth arwain a phennu amcanion strategol Swyddfa Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru. Hefyd, mae'r Panel yn cynnig persbectif allanol i helpu gyda'r gwaith o ddatblygu polisïau ac arferion. Roedd gwaith y Panel yn ystod y flwyddyn yn cynnwys rhoi cyngor ar ddatblygu'r Cynllun Strategol newydd a'r Amcangyfrif ar gyfer 2023/24, adolygu perfformiad y sefydliad ac asesu effaith pwerau rhagweithiol yr Ombwdsmon.

Yn dilyn ymarfer recriwtio, penodwyd tri aelod newydd i'r Panel o fis Ionawr 2023.

Rôl gynghori sydd gan y Pwyllgor Ymgynghorol c nid oes ganddo rôl na chylch gwaith mewn perthynas â phenderfyniadau gweithredol neu waith achos a wneir gan OGCC.

Rhoi Gwybod am Ddigwyddiadau sy'n Ymwneud â Data Personol

Mae'r holl ddigwyddiadau sy'n ymwneud â data personol yn cael eu hadrodd i'r Pwyllgor Archwilio a Sicrhau Risg, ni waeth a yw OGCC ar fai ai peidio.   Pan fydd OGCC ar fai, Mae canllawiau a gyhoeddwyd gan Swyddfa'r Comisiynydd Gwybodaeth (ICO) yn cael eu hystyried i sefydlu a oes angen adrodd y digwyddiad i'r swyddfa honno. Yn ystod 2022/23, roedd angen rhoi gwybod i'r ICO am un digwyddiad.

Y Fframwaith Risg a Rheoli

Yn unol â "Rheoli Arian Cyhoeddus Cymru" rwyf yn cael fy nghynorthwyo gan Gyfrifydd Ariannol proffesiynol a chymwysedig sy'n ymgymryd â chyfrifoldebau'r cyfarwyddwr cyllid fel sy'n cael ei nodi yn y ddogfen honno.

Mae rheoli risg a'r gofrestr risgiau yn eitemau sefydlog ar agenda'r Pwyllgor Archwilio a Sicrhau Risg, ac mae'r agwedd at reoli risg, ynghyd â chwant risg, yn cael eu hadolygu'n rheolaidd.

Rwyf yn parhau i wella'r trefniadau ar gyfer rheolaeth fewnol gadarn er mwyn sicrhau bod y swyddfa'n gallu canfod, asesu a rheoli risg yn effeithiol. Wrth ymgymryd â'r cyfrifoldeb hwn yn ystod y flwyddyn a ddaeth i ben ar 31 Mawrth 2023, rwy'n cael cymorth gan y Prif Swyddog Gweithredol y dirprwywyd rhai o'm cyfrifoldebau iddo.

Rwy'n fodlon bod y systemau sydd ar waith yn nodi risgiau posibl yn gynnar ac yn caniatáu imi gymryd camau priodol, trwy reolaeth weithredol, i leihau unrhyw effaith andwyol ar y swyddfa.

Mae'r Pwyllgor Archwilio a Sicrhau Risg yn derbyn adroddiadau rheolaidd ar y risgiau sy'n ymwneud â'r swyddfa, yn archwilio dull y swyddfa o ymdrin â'r risgiau hynny ac yn darparu sylwadau ac awgrymiadau ar risgiau cyfredol a rhai sy'n dod i'r amlwg. Mae risgiau'n cael eu hystyried ar draws nifer o feysydd allweddol neu orwelion risg. Mae'r rhain yn cynnwys:

- gweithrediadau, gan gynnwys cymorth gweithredol
- risgiau ariannol, llywodraethol a chyfreithiol
- risgiau i enw da
- risgiau rheoli data a gwybodaeth.

Amlygodd y Datganiad Llywodraethu Blynyddol diwethaf (2021/22) ddau risg uchel. Roedd y cyntaf o'r rhain yn ymwneud ag effaith y niferoedd cynyddol o gwynion heb gynnydd cyfatebol mewn adnoddau. Arhosodd y risg honno yn uchel ar gyfer 2022/23. Roedd y risg uchel arall yn ymwneud â'r risg o seiber-ymosodiad, maleiswedd, firws neu feddalwedd wystlo ar ein systemau TG. Er bod y risg honno'n parhau i fod yn gymharol uchel, mae cryn dipyn o waith wedi'i wneud yn ystod y flwyddyn i leihau'r tebygolrwydd o ymosodiad llwyddiannus ac effaith hynny. Mae angen rheolaeth gyson a gweithredol ar y risg hon, ond roedd y raddfa risg ar ddiwedd y flwyddyn ychydig yn is na lefel uchel / coch, felly nid yw'n cael ei hadrodd yn fanwl yma. Ar ddiwedd 2022/23, y ddau risg uchel / coch oedd:

Gorwel Risg	Risg ac effaith risg:	Rheoli a lliniaru'r risg:	Risgiau sy'n anodd cael gwared arnynt:
Gweithrediadau a chymorth gweithredol	Risgiau o nifer uchel parhaus o gwynion ac adnoddau cyfyngedig o ran staff. Mae cwynion gwasanaeth cyhoeddus i fyny 2% o gymharu â 2021/22 (a 49% yn uwch na 2020/21), heb gynnydd mewn staff. Effaith: gwasanaeth arafach i achwynwyr, mwy o bwysau ar staff, effaith andwyol ar lesiant a risg o straen.	Gwneud y defnydd gorau posibl o adnoddau staff o ystyried y gyllideb sydd ar gael. Perfformiad staff cymorth. Symleiddio ein prosesau. Monitro llwythi achosion a chynnydd ar waith. Gweithio'n agos ac yn gefnogol gyda chyrff cyhoeddus i wella'r ffordd y maent yn delio â chwynion.	Cynnydd yn nifer y cwynion newydd, heb gynnydd cymesur mewn adnoddau, yn golygu bod y risg weddilliol yn cael ei hystyried yn **GOCH.**

Gorwel Risg	Risg ac effaith risg:	Rheoli a lliniaru'r risg:	Risgiau sy'n anodd cael gwared arnynt:
Ariannol	Nid yw setliad cyllideb y dyfodol yn ddigon i gwrdd â blaenoriaethau'r Cynllun Strategol. Effaith: Ni chaiff amcanion y Cynllun Strategol eu cyflawni, sy'n golygu na allwn gyflawni cyfiawnder fel y dymunwn, na allwn fuddsoddi mewn gwella ein gwasanaeth a'n helpu i reoli niferoedd cynyddol o gwynion ac nad ydym yn cyflawni gwelliannau i wasanaethau cyhoeddus a mwy o hygyrchedd i ein gwasanaeth.	Mae'r Cynllun Strategol ar gyfer 2023/26 yn nodi pedwar Nod Strategol i gyflawni cyfiawnder, cynyddu hygyrchedd a chynhwysiant, cynyddu effaith ein gwaith rhagweithiol a bod yn sefydliad iach, effeithlon ac atebol. Mae angen cyllid a buddsoddiad parhaus ar gyfer y rhain. Mae risg sylweddol na fydd cyllidebau'n ddigon i fuddsoddi i gwrdd â'r galw am wasanaethau, i wella hygyrchedd ac i ysgogi gwelliannau mewn gwasanaethau cyhoeddus.	Byddwn yn defnyddio adnoddau'n ddoeth ac yn cyflwyno'r achos dros fuddsoddi, ond ystyrir bod y risg sy'n anodd cael gwared arno yn **GOCH.**

Trefniadau Fframwaith Sicrhau Risg

<table>
<tr><th colspan="4">Fframwaith OGCC</th></tr>
<tr><td colspan="4">• Amcanion Strategol o Gynllun Corfforaethol
• Rhaglen Waith
• Rheoli risg
• Polisi atal twyll
• Fframwaith llywodraethu
• Polisïau, gweithdrefnau a chod ymddygiad</td></tr>
<tr><td>Y Panel Ymgynghorol</td><td>Swyddog Cyfrifyddu</td><td>Pwyllgor Archwilio a Sicrhau Risg</td><td>Tîm Rheoli</td></tr>
<tr><td>Yn darparu cefnogaeth a chyngor ar weledigaeth, gwerthoedd a dibenion ynghyd â chyfeiriad a chynllunio strategol.</td><td>Llywodraethu. Gwneud penderfyniadau. Rheolaeth ariannol. Rheoli risg.</td><td>Adolygu a monitor systemau llywodraethu, risgiau a rheolaethau mewnol.
Cytuno ar y datganiad llywodraethu.</td><td>Cynllun Corfforaethol 3 blynedd. Cynllun Gweithredol.Monitro perfformiad.Polisïau corfforaethol.Rheoli risg.
Gwerth am arian.</td></tr>
<tr><td colspan="2">Arweiniad Canolog
Trysorlys EF.
FReM.
Rheoli Arian Cyhoeddus Cymru.
Archwiliad Mewnol y Sector Cyhoeddus.</td><td>Polisïau, cynlluniau a chofrestr risg OGCC</td><td>Datganiad Llywodraethu Blynyddol</td></tr>
<tr><th colspan="4">Cydrannau Map Sicrwydd</th></tr>
<tr><td colspan="2">Haen amddiffyn 1af
Adrodd ar gyflawni strategol a gweithredol. Adrodd KPI. Rheolyddion ariannol/monitro cyllidebau.</td><td>2il Haen amddiffyn
Adolygu cofrestr risg. Sicrhau ansawdd. Sicrhau diogelwch gwybodaeth.</td><td>3ydd Haen amddiffyn
Adroddiadau archwilio mewnol. Archwiliadau cyfrifo ariannol di-rybudd.</td></tr>
<tr><td colspan="4">Sicrwydd Arall
Archwilio allanol.
Craffu gan y Pwyllgor Cyllid, PA a PAC.</td></tr>
</table>

Yn y flwyddyn sydd i ddod, byddaf i a fy Nhîm Rheoli yn parhau i weithio i reoli a lleihau'r risgiau yn y meysydd allweddol hyn a bydd y risgiau yn cael eu hystyried ym mhob cyfarfod o'r Pwyllgor Archwilio a Sicrhau Risg.

Y Broses Gyllidebu

Yn rhinwedd fy swydd fel Swyddog Cyfrifyddu, rwyf yn sicrhau bod gennyf drefniadau ar waith sy'n cadw rheolaeth dynn ar yr arian cyhoeddus sydd yn fy ngofal. Mae'r Tîm Rheoli yn cael adroddiad monitro cyllideb bob mis sy'n nodi gwir wariant o'i gymharu â'r gwariant a glustnodwyd yn y gyllideb. Ystyrir unrhyw faterion gwariant annisgwyl a allai godi yn ystod y flwyddyn er mwyn gallu cymryd camau priodol i gadw o fewn y gwariant a gyllidebwyd lle bo hynny'n bosibl, neu i chwilio am adnoddau ychwanegol lle na ellir delio â phwysau o ran costau.

O ran y broses llunio amcangyfrif ariannol OGCC ar gyfer 2023/24, cafodd papur yn nodi meini prawf cychwynnol ar gyfer y gyllideb ei drafod gan y Panel Ymgynghorol ym mis Gorffennaf 2022. Yn gyffredinol, roedd y cyflwyniad yn gofyn am gynnydd o 11.8% (adnodd) i adlewyrchu'r cynnydd mewn cyflogau a phrisiau, y cynnydd sylweddol yn y llwyth achosion a'r angen i fuddsoddi mewn gwella gwasanaethau. Yn sgil craffu gan y Pwyllgor Cyllid ym mis Hydref, nid oedd y Pwyllgor yn cefnogi'r cyflwyniad. Cyflwynwyd a chefnogwyd cyflwyniad diwygiedig, a oedd yn gofyn am gynnydd o 6.7%, gan y Pwyllgor. Cafodd hyn ei gynnwys yng Nghynnig Cyllideb Flynyddol Cymru ym mis Mawrth 2023.

Casgliad

Gallaf ddatgan nad oedd gwendidau o bwys yn system rheolaeth fewnol y swyddfa yn 2022/23 a fyddai wedi effeithio ar allu'r swyddfa i gyflawni ei pholisïau, ei nodau a'i hamcanion a bod trefn Lywodraethu Gorfforaethol gadarn ar waith heb unrhyw enghreifftiau o dorri'r Cod Llywodraethu Corfforaethol.

Michelle Morris

Swyddog Cyfrifyddu
Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru   19 Gorffennaf 2023

Adroddiad Taliadau Cydnabyddiaeth

Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru

Yn unol â Deddf Llywodraeth Cymru 2006, caiff fy nhaliadau cydnabyddiaeth a'm costau yswiriant gwladol a phensiwn cysylltiedig eu talu gan Gronfa Gyfunol Cymru, yn hytrach na'u talu'n uniongyrchol. Er tryloywder, caiff y costau hyn eu cynnwys yn yr adroddiad taliadau cydnabyddiaeth.

Taliad Cydnabyddiaeth

Mae'r adrannau canlynol yn rhoi manylion tâl cydnabyddiaeth a llog pensiwn uwch reolwyr y Swyddfa: Michelle Morris - Yr Ombwdsmon, Chris Vinestock - Prif Swyddog Gweithredu & Chyfarwyddwr Gwelliant a Katrin Shaw - Prif Gynghorwr Cyfreithiol a Chyfarwyddwr Ymchwiliadau. Roedd Nick Bennett yn ei swydd fel Ombwdsmon yn ystod blwyddyn ariannol 2021/22.

Ffigur Cyfanswm Sengl o Dâl Cydnabyddiaeth					
2022/23					
Swyddogion	Cyflog (£'000)	Taliadau bonws (£'000)	Buddion mewn Nwyddau neu Wasanaethau (i'r £100 agosaf)	Buddion Pensiwn (i'r £1,000 agosaf)	Cyfanswm (£'000)
Michelle Morris	145-150	-	-	57,000	205-210
Chris Vinestock	105-110	-	-	-47,000	60-65
Katrin Shaw	90-95	-	-	-12,000	80-85

Mae buddion pensiwn negyddol gan nad oedd y cynnydd mewn pensiwn oherwydd gwasanaeth ychwanegol yn ddigon i wrthbwyso y cynnydd chwyddiant sylweddol. Felly, mewn termau real mae gwerth y pensiwn wedi gostwng..

Ffigur Cyfanswm Sengl o Dâl Cydnabyddiaeth					
2021/22					
Swyddogion	Cyflog (£'000)	Taliadau bonws (£'000)	Buddion mewn Nwyddau neu Wasanaethau (i'r £100 agosaf)	Buddion Pensiwn (i'r £1,000 agosaf)	Cyfanswm (£'000)
Nick Bennett	150-155	-	-	59,000	210-215
Chris Vinestock	105-110	-	-	27,000	135-140
Katrin Shaw	90-95	-	-	28,000	120-125

Cyflog

Mae cyflog yn cynnwys cyflog gros, goramser ac unrhyw lwfansau eraill i'r graddau eu bod yn destun trethiant y DU.

Buddion mewn nwyddau neu wasanaethau

Mae gwerth ariannol buddion mewn nwyddau neu wasanaethau yn cynnwys unrhyw wariant sydd wedi'i dalu gan OGCC ac sy'n cael ei drin gan Gyllid a Thollau EF fel enillion trethadwy. Ni fu gwariant o'r fath.

Bonysau

Ni thalwyd bonws yn ystod y flwyddyn i mi nac i unrhyw staff fy swyddfa, gan nad oes cynllun bonws ar waith.

Lluosrifau cyflog

Ym mlwyddyn ariannol 2022/23, band taliad cydnabyddiaeth y cyfarwyddwr ar y cyflog uchaf oedd £145-£150,000 (2021/22 = £150-£155,000), gostyngiad o 3.3%.

Mae'r Llawlyfr Adroddiadau Ariannol ar gyfer 2022/23 yn gofyn am ragor o adroddiadau ar ddatgeliadau cyflog teg.

	2022/23	2021/22
Taliad cydnabyddiaeth 25ain canradd	£35,069	£32,799
Cymhareb cyflog 25ain canradd	4.2	4.6
Taliad cydnabyddiaeth 50fed canradd	£46,551	£44,625
Cymhareb cyflog 50fed canradd	3.2	3.4
Taliad cydnabyddiaeth 75ain canradd	£50,799	£48,876
Cymhareb cyflog 75ain canradd	2.9	3.1

Canran y cynnydd mewn cyflog canolrifol yw 4.3%. Yn 2022/23, ni chafodd yr un gweithiwr daliad cydnabyddiaeth a oedd yn fwy na thâl y cyfarwyddwr sy'n cael y cyflog mwyaf (2021/22 = dim un).

Roedd ystod y taliadau rhwng £23,000 i £150,000 (2019/20 = £20,000-£155,000). Mae'r cyfanswm taliad cydnabyddiaeth yn cynnwys cyflog, tâl seiliedig ar berfformiad heb ei gyfuno, a buddion o fath arall. Nid yw'n cynnwys

taliadau diswyddo, taliadau dros dro, cyfraniadau pensiwn y cyflogwr na gwerth trosglwyddo cyfwerth ag arian pensiynau.

Dyfarniadau cyflog

Mae cyflogau'r staff yn gysylltiedig â dyfarniadau cyflog a roddir i weithwyr sy'n gweithio ym maes Llywodraeth Leol yng Nghymru a Lloegr. Yn unol â'r weithdrefn honno, dyfarnwyd dyfarniad cyflog o £1,925 fesul cyfwerth ag amser llawn i staff ym mis Tachwedd 2022 wedi'i ôl-ddyddio i Ebrill 2022.

Pensiynau

Isod, dangosir hawliau pensiwn yr unigolion a enwir uchod:

Rhwymedigaethau Pensiwn

Mae'r ymrwymiadau pensiwn i staff blaenorol a phresennol yn cael eu cyflawni drwy'r Prif Gynllun Pensiwn y Gwasanaeth Sifil (PCSPS) a'r pensiynau sy'n cael eu talu'n uniongyrchol i gyn Gomisiynwyr neu eu dibynyddion.

Enw	Ar 31/03/23					Ar 31/03/22
	Pensiwn crondedig ar oedran pensiwn a'r cyfandaliad cysylltiedig	Gwir gynnydd mewn pensiwn a chyfandaliad cysylltiedig ar oedran pensiwn	CETV	Gwir gynnydd mewn CETV	Cyfraniad y cyflogwr at gyfrifon pensiwn partneriaeth	CETV
	£000	£000	£000	£000	I'r £100 agosaf	£000
Michelle Morris	0-5	2.5-5	48	37	-	Ddim yn berthnasol
Chris Vinestock	75-80	0	1151	-41	-	1068
Katrin Shaw	45-50	0	723	-21	-	666

Mae CETV yn cyfeirio at y gwerth trosglwyddo sy'n cyfateb i arian parod, a gellir dod o hyd i ragor o wybodaeth yn y Datgeliadau Pensiynau.

Salwch

Yn ystod y flwyddyn, collwyd 8.7 diwrnod fesul cyflogai ar gyfartaledd oherwydd salwch o'i gymharu â 7.2 diwrnod yn 2021/22. Mae hyn gyfwerth ag 3.3% (2.7% yn 2021/22) o gyfanswm y diwrnodau gwaith posibl. Mae hyn yn adlewyrchu absenoldebau tymor byr arferol a salwch tymor hir.

Adrodd am gynlluniau Gwasanaeth Sifil chynlluniau iawndal eraill

Ni thalwyd dim pecynnau ymadael yn 2022/23 (2021/22 Dim).

Y Panel Ymgynghorol a'r Pwyllgor Archwilio a Sicrhau Risg

Gwnaed y taliadau amhensiynadwy canlynol, ar sail cyfradd ddyddiol, i aelodau'r Panel Ymgynghorol a'r Pwyllgor Archwilio a Sicrhau Risg:

	2022/23	2021/22
Ian Williams	3,875	3,150
Jane Martin	2,500	2,350
Mike Usher	2,475	2,100
Carys Evans	2,050	1,050
John McSherry	1,550	1,800
Joanest Varney-Jackson	1,050	1,200
Dave Tosh	500	-
Sue Phelps	500	-
Bernie Davies	500	-
Nia Roberts	500	-
Trevor Coxon	350	1,925
Jim Martin	-	1,925
Anne Jones	-	1,575
Tom Frawley	-	1,225

Mae'r ffigyrau hyn hefyd yn cynnwys taliadau a wnaed i aelodau am fynychu gweithdai a hyfforddiant risg yn ystod 2022/23.

Ar gyfer staff sy'n adrodd ar faterion, gweler yr Adroddiad Cydraddoldeb Blynyddol.

M.M. Morris.

Michelle Morris

Swyddog Cyfrifyddu
Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru

19 Gorffennaf 2023

Adroddiad Archwiliad ac Atebolrwydd Senedd Cymru

Yn ogystal â'r prif ddatganiadau a baratowyd yn unol â'r **Safonau Adrodd Ariannol Rhyngwladol (IFRS)**, mae Llawlyfr Adroddiadau Ariannol y Llywodraeth (FReM) yn ei gwneud yn ofynnol i'r Ombwdsmon baratoi datganiad a nodiadau cefnogi i ddangos alldro adnoddau yn erbyn yr Amcangyfrifon o'r Cyflenwad a gyflwynir i'r Senedd, yng nghyswllt pob cais am adnodd.

Crynodeb o Alldro Adnoddau Net ar gyfer y flwyddyn a ddaeth i ben 31 Mawrth 2023

	Diwygiedig Amcangyfrif			Alldro				2021/22
	Gros Gwariant	Incwm	Cyfanswm Net	Gwariant Gros	Incwm	Net Cyfanswm	Cyfanswm Net o'i gymharu â'r amcangyfrif	Cyfanswm Net
	£000	£000	£000	£000	£000	£000	£000	£000
Refeniw	5,386	(19)	5,367	5,360	(19)	5,341	26	5,077
Cyfalaf	5	-	5	-	-	-	5	37
Adnodd DEL	**5,391**	**(19)**	**5,372**	**5,360**	**(19)**	**5,341**	**31**	**5,114**
Cyfanswm Adnoddau	**5,391**	**(19)**	**5,372**	**5,360**	**(19)**	**5,341**	**31**	**5,114**
Arian Parod Net Gofyniad	**5,328**	**(19)**	**5,309**	**5,327**	**(19)**	**5,308**	**1**	**5,126**

Telir cyflog yr Ombwdsmon yn uniongyrchol o Gronfa Gyfunol Cymru a dim ond y treuliau busnes gwirioneddol sydd wedi'u cynnwys yng nghyfrifon yr Ombwdsmon a gaiff eu had-dalu.

Gofynion Cysoni Adnoddau Net â'r Gofynion Arian Parod Net

ar gyfer y flwyddyn a ddaeth i ben ar 31 Mawrth 2023

	Nodyn	2022/23			2021/22
		Amcangyfrif diwygiedig	Cyfanswm yr Alldro Net	Cyfanswm alldro net o'i gymharu â'r amcangyfrif diwygiedig	Alldro
		£000	£000	£000	£000
Refeniw Net	2-4	5,367	5,341	26	5,077
Cyfalaf Net	6	5	-	5	37
Cyfanswm Adnoddau		**5,372**	**5,341**	**31**	**5,114**
Dibrisiant	6	(274)	(234)	(40)	(61)
Symudiadau mewn cyfalaf gwaith	6-9	191	184	7	84
Symudiadau mewn darpariaethau	10	20	17	3	(11)
Gofyniad arian parod net		**5,309**	**5,308**	**1**	**5,126**

Michelle Morris

Swyddog Cyfrifyddu
Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru

19 Gorffennaf 2023

Tystysgrif ac Adroddiad Archwilydd Cyffredinol Cymru i'r Senedd

Barn ar y datganiadau ariannol

Yr wyf yn ardystio fy mod wedi archwilio datganiadau ariannol Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru ar gyfer y flwyddyn a ddaeth i ben ar 31 Mawrth 2023 dan baragraff 18 (2) Atodlen 1 Deddf Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus (Cymru) 2019.

Mae'r datganiadau ariannol yn cynnwys y Datganiad o Wariant Net Cynhwysfawr, y Datganiad o Sefyllfa Ariannol, y Datganiad o Lifoedd Arian Parod, y Datganiad o Newidiadau yn Ecwiti Trethdalwyr a'r nodiadau cysylltiedig, gan gynnwys y polisïau cyfrifyddu arwyddocaol.

Y fframwaith adrodd ariannol a gymhwyswyd wrth eu paratoi yw'r gyfraith berthnasol a safonau cyfrifyddu rhyngwladol a fabwysiadwyd yn y DU fel y'u dehonglwyd ac y'u haddaswyd gan Lawlyfr Adrodd Ariannol Trysorlys EF

Yn fy marn i, ym mhob ffordd berthnasol, mae'r datganiadau ariannol:

- yn rhoi darlun cywir a theg o sefyllfa Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru ar 31 Mawrth 2023 ac o'i gost gweithredu net am y flwyddyn a ddaeth i ben ar y dyddiad hwnnw;
- wedi'u paratoi'n briodol yn unol â'r safonau cyfrifyddu rhyngwladol a fabwysiadwyd yn y DU fel y'u dehonglwyd ac y'u haddaswyd gan Lawlyfr Adrodd Ariannol Trysorlys EF; ac
- wedi'u paratoi'n briodol yn unol â chyfarwyddiadau Trysorlys EF a gyhoeddwyd dan Ddeddf Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus (Cymru) 2019.

Barn am reoleidd-dra

Yn fy marn i, ym mhob ffordd berthnasol:

- mae'r Datganiad Alldro Adnoddau'n cyflwyno'r alldro'n briodol yn erbyn y symiau a awdurdodwyd gan y Senedd ar gyfer y flwyddyn a ddaeth i ben ar 31 Mawrth 2023 ac yn dangos nad aethpwyd y tu hwnt i'r cyfansymiau hyn; ac
- mae'r incwm a'r gwariant yn y datganiadau ariannol wedi cael eu cymhwyso at y dibenion a fwriadwyd gan y Senedd ac mae'r trafodion ariannol a gofnodwyd yn y datganiadau ariannol yn cydymffurfio â'r awdurdodau sy'n eu llywodraethu.

Barn ar y trefniadau ar gyfer defnydd darbodus, effeithlon ac effeithiol o adnoddau

Yn fy marn i, mae Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru wedi gwneud trefniadau priodol ar gyfer sicrhau darbodaeth, effeithlonrwydd ac effeithiolrwydd o ran defnyddio'i adnoddau trwy gydol y flwyddyn ariannol a ddaeth i ben ar 31 Mawrth 2023.

Sail y barnau

Cynhaliais fy archwiliad yn unol â'r gyfraith berthnasol a'r Safonau Rhyngwladol ar Archwilio yn y DU (ISA (UK)) a Nodyn Ymarfer 10 'Archwilio Datganiadau Ariannol Endidau'r Sector Cyhoeddus yn y Deyrnas Unedig'. Caiff fy nghyfrifoldebau dan y safonau hynny eu disgrifio ymhellach yn yr adran o'm tystysgrif sy'n nodi cyfrifoldebau'r archwilydd am archwilio'r datganiadau ariannol.

Mae fy staff a minnau'n annibynnol ar y corff yn unol â'r gofynion moesegol sy'n berthnasol i'm harchwiliad o'r datganiadau ariannol yn y DU gan gynnwys Safon Foesegol y Cyngor Adrodd Ariannol, ac rwyf wedi cyflawni fy nghyfrifoldebau moesegol eraill yn unol â'r gofynion hyn. Credaf fod y dystiolaeth archwilio yr wyf wedi'i chael yn ddigonol ac yn briodol i ddarparu sail i'm barnau.

Casgliadau sy'n ymwneud â busnes gweithredol

Wrth archwilio'r datganiadau ariannol, rwyf wedi dod i'r casgliad bod defnyddio'r sail gyfrifyddu busnes gweithredol i baratoi'r datganiadau ariannol yn briodol.

Yn seiliedig ar y gwaith yr wyf wedi'i gyflawni, nid wyf wedi adnabod unrhyw ansicrwydd perthnasol mewn perthynas â digwyddiadau neu amodau a all, yn unigol neu ar y cyd, fwrw amheuaeth sylweddol ar allu'r corff i barhau i fabwysiadu'r sail gyfrifyddu busnes gweithredol am gyfnod o 12 mis o leiaf o'r dyddiad pan awdurdodir cyhoeddi'r datganiadau ariannol.

Caiff fy nghyfrifoldebau i a chyfrifoldebau'r Swyddog Cyfrifyddu mewn perthynas â busnes gweithredol eu disgrifio yn yr adrannau perthnasol o'r dystysgrif hon.

Caiff y sail gyfrifyddu busnes gweithredol ar gyfer Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru ei mabwysiadu gan ystyried y gofynion a nodir yn Llawlyfr Adrodd Ariannol y Llywodraeth Trysorlys EF, sy'n ei gwneud yn ofynnol i endidau fabwysiadu'r sail gyfrifyddu busnes gweithredol wrth baratoi'r datganiadau ariannol lle disgwylir y bydd y gwasanaethau y maent yn eu darparu'n parhau yn y dyfodol.

Gwybodaeth arall

Mae'r wybodaeth arall yn cynnwys yr wybodaeth yn yr adroddiad blynyddol, heblaw am y datganiadau ariannol a'm hadroddiad i fel archwilydd ar y rhain. Y Swyddog Cyfrifyddu sy'n gyfrifol am yr wybodaeth arall yn yr adroddiad blynyddol. Nid yw fy marn am y datganiadau ariannol yn cwmpasu'r wybodaeth arall a, heblaw i'r graddau a nodir yn benodol fel arall yn fy nhystysgrif, nid wyf yn mynegi unrhyw fath o gasgliad sicrwydd ar yr wybodaeth arall honno. Fy nghyfrifoldeb i yw darllen yr wybodaeth arall ac, wrth wneud hynny, ystyried a yw'r wybodaeth arall yn berthnasol anghyson â'r datganiadau ariannol neu wybodaeth a gefais wrth i mi gyflawni'r archwiliad, neu'n ymddangos fel arall fel pe bai wedi cael ei chamddatgan yn berthnasol.

Os wyf yn canfod anghysonderau perthnasol o'r fath neu wybodaeth berthnasol o'r fath sy'n ymddangos fel pe bai wedi cael ei chamddatgan, mae'n ofynnol i mi benderfynu a yw hyn yn achosi camddatganiad perthnasol yn y datganiadau ariannol eu hunain. Yn seiliedig ar y gwaith yr wyf wedi'i wneud, os wyf yn dod i'r

casgliad bod yr wybodaeth arall hon wedi'i chamddatgan yn berthnasol, mae'n ofynnol i mi nodi'r ffaith honno.

Nid oes unrhyw beth gennyf i'w nodi yn hyn o beth.

Barn am faterion eraill

Yn fy marn i, mae'r rhan o'r Adroddiad ar Gydnabyddiaeth Ariannol a gaiff ei harchwilio wedi cael ei pharatoi'n briodol yn unol â chyfarwyddiadau Trysorlys EF a wnaed dan baragraff 17(1) Atodlen 1 Deddf Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru 2019.

Yn fy marn i, yn seiliedig ar y gwaith a wnaed yn ystod fy archwiliad:

- mae'r rhannau o'r Adroddiad Atebolrwydd a gaiff eu harchwilio wedi cael eu paratoi'n briodol yn unol â chyfarwyddiadau Trysorlys EF a wnaed dan baragraff 17(1) Atodlen 1 Deddf Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru 2019; ac
- mae'r wybodaeth a roddwyd yn yr Adroddiad Blynyddol ar gyfer y flwyddyn ariannol y paratowyd y datganiadau ariannol ar ei chyfer yn gyson â'r datganiadau ariannol ac yn unol â'r gofynion cyfreithiol perthnasol.

Materion y cyflwynaf adroddiad arnynt drwy eithriad

Yng ngoleuni'r wybodaeth a'r ddealltwriaeth am y corff a'i amgylchedd a gafwyd yn ystod yr archwiliad, nid wyf wedi nodi unrhyw gamddatganiadau perthnasol yn yr Adroddiad Blynyddol.

Nid oes gennyf unrhyw beth i'w nodi o ran y materion canlynol, y cyflwynaf adroddiad i chi arnynt os bydd yr amgylchiadau canlynol yn berthnasol, yn fy marn i:

- nid wyf wedi cael yr holl wybodaeth ac esboniadau y mae eu hangen arnaf ar gyfer fy archwiliad;
- ni chadwyd cofnodion cyfrifyddu priodol, neu ni chafwyd ffurflenni sy'n ddigonol ar gyfer fy archwiliad o ganghennau nad ymwelodd fy nhîm â hwy;
- nid yw'r datganiadau ariannol a'r rhan o'r Adroddiad ar Gydnabyddiaeth Ariannol a gaiff ei harchwilio yn gyson â'r cofnodion a'r ffurflenni cyfrifyddu;
- nid yw gwybodaeth a nodwyd gan Drysorlys EF mewn perthynas â'r

gydnabyddiaeth ariannol a thrafodion eraill wedi'i datgelu;

- nid yw rhai datgeliadau ynglŷn â chydnabyddiaeth ariannol a nodir yn Llawlyfr Adrodd Ariannol y Llywodraeth Trysorlys EF wedi'u gwneud neu nid yw'r rhannau o'r Adroddiad ar Gydnabyddiaeth Ariannol a gaiff eu harchwilio'n gyson â'r cofnodion a ffurflenni cyfrifyddu; neu
- nid yw'r Datganiad Llywodraethu'n adlewyrchu cydymffurfiaeth â chanllawiau Trysorlys EF.

Cyfrifoldebau'r Swyddog Cyfrifyddu am y datganiadau ariannol

Fel yr esbonnir yn fanylach yn y Datganiad o Gyfrifoldebau Swyddogion Cyfrifyddu, y Swyddog Cyfrifyddu sy'n gyfrifol am:

- gynnal cofnodion cyfrifyddu priodol;
- paratoi'r datganiadau ariannol a'r Adroddiad Blynyddol yn unol â'r fframwaith adrodd ariannol perthnasol ac am fod wedi'i argyhoeddi eu bod yn rhoi darlun cywir a theg;
- sicrhau bod yr Adroddiad Blynyddol a'r datganiadau ariannol yn eu cyfanrwydd yn deg, yn gytbwys ac yn ddealladwy;
- sicrhau rheoleidd-dra trafodion ariannol;
- y rheolaethau mewnol sy'n angenrheidiol ym marn y Swyddog Cyfrifyddu i'w gwneud yn bosibl paratoi datganiadau ariannol heb gamddatganiad perthnasol, boed oherwydd twyll neu wall;
- asesu gallu'r corff i barhau fel busnes gweithredol, gan ddatgelu, fel y bo'n berthnasol, faterion sy'n gysylltiedig â busnes gweithredol a defnyddio'r sail gyfrifyddu busnes gweithredol oni bai bod y Swyddog Cyfrifyddu'n disgwyl na fydd y gwasanaethau a ddarperir gan Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru'n parhau i gael eu darparu yn y dyfodol; a
- sefydlu trefniadau priodol ar gyfer defnydd darbodus, effeithlon ac effeithiol o adnoddau Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru.

Cyfrifoldebau'r archwilydd am archwilio'r datganiadau ariannol

Fy nghyfrifoldeb yw archwilio, ardystio ac adrodd ar y datganiadau ariannol yn unol ag baragraff 18 (2) Atodlen 1 Deddf Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus (Cymru) 2019.

Fy amcanion yw cael sicrwydd rhesymol ynghylch p'un a yw'r datganiadau ariannol yn eu cyfanrwydd yn rhydd o gamddatganiad perthnasol, boed hynny trwy dwyll neu wall, a chyhoeddi tystysgrif sy'n cynnwys fy marn. Mae sicrwydd rhesymol yn lefel uchel o sicrwydd, ond nid yw'n gwarantu y bydd archwiliad a gynhelir yn unol â'r Safonau Rhyngwladol ar Archwilio yn y DU wastad yn canfod camddatganiad perthnasol pan fo'n bodoli. Gall camddatganiadau ddeillio o dwyll neu wall ac fe'u hystyrir yn berthnasol os, yn unigol neu gyda'i gilydd, gellid yn rhesymol ddisgwyl iddynt ddylanwadu ar benderfyniadau economaidd defnyddwyr a wneir ar sail y datganiadau ariannol hyn.

Mae afreoleidd-dra, gan gynnwys twyll, yn achosion o ddiffyg cydymffurfio â deddfau a rheoliadau. Rwyf yn dylunio gweithdrefnau yn unol â'm cyfrifoldebau, a nodir uchod, i ganfod camddatganiadau perthnasol mewn perthynas ag afreoleidd-dra, gan gynnwys twyll.

Roedd fy ngweithdrefnau'n cynnwys y canlynol:

- holi'r rheolwyr, a'r rhai sy'n gyfrifol am lywodraethu, gan gynnwys cael ac adolygu dogfennaeth ategol mewn perthynas â pholisïau a gweithdrefnau Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru sy'n ymwneud ag: adnabod, gwerthuso a chydymffurfio â deddfau a rheoliadau a pha un a oeddent yn ymwybodol o unrhyw achosion o ddiffyg cydymffurfio.
- canfod ac ymateb i'r risgiau o dwyll ac a oes ganddynt wybodaeth am unrhyw dwyll gwirioneddol, tybiedig neu honedig.
- y rheolaethau mewnol a sefydlwyd i liniaru risgiau sy'n gysylltiedig â thwyll neu ddiffyg cydymffurfio â deddfau a rheoliadau.
- ystyried fel tîm archwilio sut a ble allai twyll ddigwydd yn y datganiadau ariannol ac unrhyw ddangosyddion posibl o dwyll. Fel rhan o'r drafodaeth hon, canfûm botensial ar gyfer twyll yn y meysydd canlynol: cydnabod refeniw, cydnabod gwariant a phostio cofnodion dyddlyfr anarferol.
- cael dealltwriaeth am fframwaith awdurdod Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru, yn ogystal â fframweithiau cyfreithiol a rheoleiddiol

eraill y mae Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru yn gweithredu oddi mewn iddynt, gan ganolbwyntio ar y deddfau a'r rheoliadau hynny a gafodd effaith uniongyrchol ar y datganiadau ariannol neu a gafodd effaith sylfaenol ar weithrediadau Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru.

- cael dealltwriaeth am berthnasoedd â phartïon cysylltiedig.

Yn ychwanegol at yr uchod, roedd fy ngweithdrefnau i ymateb i risgiau a ganfuwyd yn cynnwys y canlynol:

- adolygu'r datgeliadau yn y datganiadau ariannol a phrofi yn erbyn dogfennaeth ategol i asesu cydymffurfiaeth â deddfau a rheoliadau perthnasol a drafodir uchod;
- holi'r rheolwyr am ymgyfreithiad a hawliadau gwirioneddol a phosibl;
- darllen cofnodion cyfarfodydd y rhai sy'n gyfrifol am lywodraethu a'r Bwrdd Cynghori; ac
- wrth fynd i'r afael â'r risg o dwyll trwy wrthwneud rheolaethau gan reolwyr, profi priodoldeb cofnodion dyddlyfr ac addasiadau eraill; asesu a yw'r dyfarniadau a wnaed wrth lunio amcangyfrifon cyfrifyddu'n rhoi arwydd o wyrduedd posibl; a gwerthuso'r rhesymeg fusnes dros unrhyw drafodion arwyddocaol sy'n anarferol neu y tu allan i gwrs arferol busnes.

Fe wnes i hefyd gyfleu deddfau a rheoliadau dynodedig perthnasol a risgiau posibl o dwyll i holl aelodau'r tîm archwilio ac aros yn effro i unrhyw arwyddion o dwyll neu ddiffyg cydymffurfio â deddfau a rheoliadau trwy gydol yr archwiliad.

Effeithir ar y graddau y mae fy ngweithdrefnau'n gallu canfod afreolaidd-dra, gan gynnwys twyll, gan yr anhawster cynhenid o ran canfod afreolaidd-dra, effeithiolrwydd rheolaethau Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru, a natur, amseriad a hyd a lled y gweithdrefnau archwilio a gyflawnwyd.

Ceir disgrifiad pellach o gyfrifoldebau'r archwilydd am archwilio'r datganiadau ariannol ar wefan y Cyngor Adrodd Ariannol yn **www.frc.org.uk/auditorsresponsibilities**. Mae'r disgrifiad hwn yn rhan o'm hadroddiad archwilio.

Cyfrifoldebau eraill yr archwilydd

Mae'n ofynnol i mi gael tystiolaeth sy'n ddigon i roi:

- sicrwydd rhesymol bod y Datganiad Alldro Adnoddau'n cyflwyno'r alldro'n briodol yn erbyn y symiau a awdurdodwyd gan y Senedd ar gyfer y flwyddyn a ddaeth i ben ar 31 Mawrth 2023 ac yn dangos nad aethpwyd y tu hwnt i'r cyfansymiau hyn;
- sicrwydd rhesymol bod y gwariant a'r incwm a gofnodwyd yn y datganiadau ariannol wedi cael eu cymhwyso at y dibenion a fwriadwyd gan y Senedd a bod y trafodion ariannol a gofnodwyd yn y datganiadau ariannol yn cydymffurfio â'r awdurdodau sy'n eu llywodraethu; a
- sicrwydd bod y Swyddog Cyfrifyddu wedi gwneud trefniadau priodol ar gyfer defnydd darbodus, effeithlon ac effeithiol o adnoddau Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru.

Rwy'n cyfathrebu gyda'r rhai sy'n gyfrifol am lywodraethu i drafod, ymhlith materion eraill, gwmpas ac amseriad arfaethedig yr archwiliad a chanfyddiadau archwilio arwyddocaol, gan gynnwys unrhyw ddiffygion arwyddocaol mewn rheolaeth fewnol a ganfyddir gennyf yn ystod fy archwiliad.

Adroddiad

Nid oes gennyf unrhyw sylwadau i'w gwneud ar y datganiadau ariannol hyn.

Mae Archwilydd Cyffredinol Cymru wedi ardystio ac adrodd ar y cyfrifon hyn yn y ffurf y cawsant eu drafftio'n wreiddiol. Cyfieithiad o'r fersiwn Saesneg gwreiddiol yw'r fersiwn hwn. Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus Cyrmu sydd yn gyfrifol am gywirdeb y cyfieithiad, nid yr Archwilydd Cyffredinol.

Adrian Crompton

Archwilydd Cyffredinol Cymru

20 Gorffennaf 2023

1 Cwr y Ddinas
Stryd Tyndall
Caerdydd, CF10 4BZ

Cyfrifon Blynyddol 2022/23

Datganiad o Wariant Net Cynhwysfawr

ar gyfer y flwyddyn a ddaeth i ben ar 31 Mawrth 2023

Costau gweinyddu	Nodyn	2022/23 £000	2021/22 £000
Costau staff	2	4,168	3,920
Costau gweinyddu eraill nad ydynt yn gostau staff	3	1,192	1,174
Costau Gweinyddu Gros		**5,360**	**5,094**
Incwm Gweithredu	4	(19)	(17)
Costau Gweinyddu Net		**5,341**	**5,077**
Alldro Refeniw Net		**5,341**	**5,077**

Mae nodiadau 1 i 18 yn rhan o'r datganiadau hyn.

Mae'r holl weithgareddau sydd wedi cychwyn yn y cyfnod yn parhau.

Datganiad Sefyllfa Ariannol

ar gyfer y flwyddyn a ddaeth i ben ar 31 Mawrth 2023

	Nodyn	2022/23 £000	2021/22 £000
Asedau anghyfredol			
Eiddo, Peiriannau a Chyfarpar	6a	113	150
Asedau anniriaethol	6b	93	120
Hawl i ddefnyddio ased	6c	401	-
Symiau derbyniadwy sy'n ddyledus ar ôl mwy na blwyddyn	7	-	-
		607	**270**
Asedau Cyfredol			
Symiau masnach derbyniadwy a symiau derbyniadwy eraill	7	280	255
Arian parod a'r hyn sy'n gyfwerth ag arian parod	8	1	120
		281	**375**
Cyfanswm asedau		**888**	**645**
Rhwymedigaethau cyfredol			
Symiau masnach taladwy a symiau taladwy eraill	9	(594)	(297)
Darpariaethau llai na blwyddyn	10	(49)	(45)
		(643)	**(342)**
Cyfanswm yr asedau ar ôl tynnu'r rhwymedigaethau cyfredol		**245**	**303**
Rhwymedigaethau anghyfredol			
Symiau masnach taladwy a symiau taladwy eraill sy'n ddyledus ar ôl blwyddyn	9	(6)	(10)
Darpariaethau mwy na blwyddyn	10	(461)	(482)
		(467)	**(492)**
Cyfanswm yr asedau llai rhwymedigaethau		**(222)**	**(189)**
Cronfa Gyffredinol		**(222)**	**(189)**

Mae nodiadau 1 i 18 a’r Datgeliadau Pensiwn yn rhan o’r datganiadau hyn.

Caiff ffigyrau 2022/23 yn eu paratoi ar sail IFRS 16.

Cymeradwywyd y datganiadau ariannol y Swyddog Cyfrifyddu a’u hawdurdodi i’w cyhoeddi ar 19 Gorffennaf 2023 gan:

Michelle Morris

Swyddog Cyfrifyddu
Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru 19 Gorffennaf 2023

Datganiad Llif Arian

ar gyfer y flwyddyn a ddaeth i ben ar 31 Mawrth 2023

	Nodyn	2022/23 £000	2021/22 £000
Mewnlif arian net drwy weithgareddau gweithredol	11	(5,308)	(5,089)
Mewnlif arian net drwy weithgareddau buddsoddi	12	-	(37)
Cyllid gan Senedd Cymru	13	5,309	5,246
Balans arian parod y flwyddyn flaenorol wedi'i ad-dalu		(120)	(20)
Cynnydd (gostyngiad) net mewn symiau cyfwerth ag arian parod ar ôl addasu ar gyfer taliadau i Gronfa Gyfunol Cymru		**(119)**	**100**
Arian parod a'r hyn sy'n gyfwerth ag arian parod ar ddechrau'r cyfnod		**120**	**20**
Arian parod a'r hyn sy'n gyfwerth ag arian parod ar ddiwedd y cyfnod		**1**	**120**

Mae nodiadau 1 i 18 yn rhan o'r datganiadau hyn.

Datganiad Newidiadau yn Ecwiti Trethdalwyr

ar gyfer y flwyddyn a ddaeth i ben ar 31 Mawrth 2023

Cronfa Gyffredinol	**2022/23** **£000**	**2021/22** **£000**
Balans ar 1 Ebrill	**(189)**	**(238)**
Cost gweithredu net	(5,341)	(5,077)
Cyllid gan Senedd Cymru	5,309	5,246
Yn ddyledus i Gronfa Gyfunol Cymru:		
Arian Parod	(1)	(120)
Incwm anweithredol	-	-
Cyfanswm yr incwm a'r costau cydnabyddedig am y flwyddyn	**(33)**	**49**
Balans ar 31 Mawrth	**(222)**	**(189)**

Mae nodiadau 1 i 18 a'r Datgeliadau Pensiwn yn rhan o'r datganiadau hyn.

Nodiadau ar y Datganiadau Ariannol

1. Datganiad Polisïau Cyfrifyddu

Mae'r datganiadau ariannol hyn wedi cael eu paratoi yn unol â Llawlyfr Adroddiadau Ariannol y Llywodraeth (y Llawlyfr) a gyhoeddir gan Drysorlys EF sydd mewn grym ar gyfer 2022/23. Mae'r polisïau cyfrifyddu yn y Llawlyfr yn defnyddio Safonau Adroddiadau Ariannol Rhyngwladol fel y maent wedi cael eu mabwysiadu neu eu dehongli ar gyfer y sector cyhoeddus. Os yw'r Llawlyfr yn caniatáu dewis polisi cyfrifyddu, dewiswyd y polisi cyfrifyddu y tybiwyd iddo fod yr un mwyaf priodol i amgylchiadau arbennig Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru, at ddibenion rhoi darlun gwir a theg. Disgrifir y polisïau cyfrifyddu arbennig sydd wedi cael eu mabwysiadu gan Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru isod. Defnyddiwyd hwy'n gyson wrth ymdrin ag eitemau yr ystyrir eu bod yn berthnasol i'r cyfrifon.

1.1. Confensiwn Cyfrifyddu

Paratowyd y cyfrifon hyn dan y confensiwn cost hanesyddol wedi'i addasu i ystyried ailbrisio asedau sefydlog, os yw'n berthnasol i'w gwerth i'r busnes, drwy gyfeirio at eu costau cyfredol. Nid yw OGCC yn cynnwys anfonebau lle mae cyfanswm y gwerth yn llai na £500 mewn rhagdaliadau.

1.2. Eiddo, Peiriannau a Chyfarpar

Mae gwariant ar eiddo, peiriannau a chyfarpar yn cael ei gyfalafu lle disgwylir i'r hyn a brynir fod ag oes ddefnyddiol o fwy na blwyddyn a lle mae'r gost yn fwy na £5k. Gall asedau sy'n costio llai na £5k gael eu cyfalafu gyhyd â'u bod yn asedau cyfalaf a'u bod yn rhan o gynllun mwy sydd â chyfanswm dros £5k. Dangosir asedau ar sail eu cost, llai lwfans am ddibrisiant. Adeg eu cydnabod ar y cychwyn mesurir asedau , sefydlog ar sail eu cost, gan gynnwys costau megis costau gosod, y gellir eu priodoli'n uniongyrchol i fod yn rhai a ddefnyddiwyd i'w cael i weithio ar gyfer y defnydd y bwriadwyd hwynt. Wrth adolygu costau'r asedau sefydlog a gafwyd yn flaenorol a'r prisiau a dalwyd ar gyfer caffael eitemau newydd yn ystod y flwyddyn, nid oes gwahaniaeth mawr rhwng gwerth net hanesyddol ar bapur yr asedau a'u cost adnewyddu llai dibrisiant.

1.3. Dibrisiant

Caiff asedau eu dibrisio yn ôl cyfraddau a fydd yn eu gostwng i sero neu, os yw'n berthnasol, i amcangyfrif o'u gwerth gweddillol ar sail llinell syth dros eu hoes ddefnyddiol dybiedig yn dilyn taliad dibrisiant blwyddyn lawn cychwynnol ym mlwyddyn eu prynu. Caiff asedau sy'n cael eu datblygu eu dibrisio o'r mis pan ddefnyddir yr asedau hynny gyntaf.

Ac eithrio pan nodir fel arall y tybir bod asedau byw fel a ganlyn:

Peiriannau	10 mlynedd neu gyfnod y brydles os yw'n llai
Dodrefn a ffitiau eraill	10 mlynedd neu gyfnod brydles ar gyfer ffitiau
Cyfrifiaduron a chyfarpar arall	rhwng 3 a 10 mlynedd

1.4. Asedau anniriaethol

Mae trwyddedau meddalwedd cyfrifiadurol a brynir a meddalwedd a ddatblygir yn cael eu cyfalafu os ydynt yn costio £5k neu ragor ac os yw eu hoes ddefnyddiol yn fwy na blwyddyn. Gall asedau anniriaethol sy'n costio llai na £5k gael eu cyfalafu gyhyd â'u bod yn asedau cyfalaf a'u bod yn rhan o gynllun mwy sydd, â chyfanswm, dros £5k. Caiff asedau anniriaethol eu hadolygu'n flynyddol er mwyn canfod lleihad yn eu gwerth a chânt eu datgan ar sail cost hanesyddol wedi'i hamorteiddio. Caiff trwyddedau meddalwedd eu hamorteiddio dros gyfnod y drwydded neu dros oes economaidd ddefnyddiol yr offer cyfrifiadurol y maent wedi'u gosod arno, pa un bynnag yw'r byrraf. Fel arfer, byddai hyn rhwng 3 a 5 mlynedd. Caiff meddalwedd a ddatblygir ei hamorteiddio dros ei hoes ddefnyddiol amcangyfrifedig. Yn y flwyddyn y cânt eu prynu, mae taliadau amorteiddio yn cychwyn pan ddefnyddir yr asedau.

1.5. Treth Ar Werth

Nid yw Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru wedi'i gofrestru ar gyfer TAW. Felly datgelir gwariant yn cynnwys TAW.

1.6. Pensiynau

Mae'r ymrwymiadau pensiwn i staff blaenorol a phresennol yn cael eu cyflawni drwy ddarpariaethau Prif Gynllun Pensiwn y Gwasanaeth Sifil (PCSPS), a thrwy daliadau uniongyrchol i ddau Gomisiynydd blaenorol dros Weinyddu Lleol yng Nghymru ac unrhyw fuddiolwr sy'n dal yn fyw. Datgelir y manylion llawn yn y Datgeliadau Pensiynau ar ddiwedd y Datganiadau Ariannol. Caiff costau darparu'r pensiynau hyn eu cynnwys yn y Datganiad Gwariant Net Cynhwysfawr.

1.7. Costau gadael yn fuan

Lle mae'n ofynnol i Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru dalu costau ychwanegol buddion sy'n fwy na'r buddion arferol a delir dan y cynllun pensiwn priodol i weithwyr sy'n ymddeol yn gynnar, caiff y costau hyn eu cynnwys yn llawn yn y Datganiad Gwariant Net Cynhwysfawr pan fydd y rhwymedigaeth yn codi.

1.8. Prydlesi

Codir tâl am y gwariant ar eiddo a brydlesir yn ystod y cyfnod y mae'n berthnasol iddo. Mae ased hawl-i-ddefnyddio ac atebolrwydd wedi'i gydnabod ar ôl i IFRS 16 ddod i rym ar 1 Ebrill 2022. Mae ffioedd dibrisiant a chostau ariannol cysylltiedig hefyd yn y cyfrifon.

1.9. Costau Staff

Yn unol ag IAS 19, caiff buddion tymor byr cyflogeion, megis cyflogau a chyfraniadau nawdd cymdeithasol, gwyliau blynyddol â thâl ac absenoldeb salwch â thâl, yn ogystal â buddion anariannol ar gyfer cyflogeion cyfredol, eu cydnabod pan fydd cyflogai wedi darparu gwasanaethau yn gyfnewid am y buddion hynny.

1.10. Darpariaethau

Symiau yw'r rhain y mae'r swm neu'r amseru sy'n berthnasol iddynt yn ansicr ar ddyddiad y fantolen ac maent yn cynrychioli'r amcangyfrif gorau o'r gwariant sydd ei angen i setlo'r ymrwymiadau. Pan fydd effaith gwerth arian o ran amser yn sylweddol, caiff y llifoedd arian amcangyfrifedig yr addaswyd yn ôl risg eu disgowntio gan ddefnyddio'r gyfradd ddisgownt a argymhellir gan Drysorlys EF.

1.11. Incwm

Caiff yr holl incwm ei gydnabod yn y Datganiad o Wariant Net Cynhwysfawr yn unol â IAS 18 ac IFRS 15.

1.12. Effaith Safonau heb fod ar waith eto

Safon	Dod i rym	Manylion pellach
Contractau Yswiriant IFRS 17	2023-24 ar y cynharaf	Mae IFRS 17 yn disodli Contractau Yswiriant IFRS 4, ac mae angen model mesur cyfredol, gan ddefnyddio gwybodaeth wedi'i diweddaru ar rwymedigaethau a risgiau, ac sy'n ei gwneud yn ofynnol i ganlyniadau gwasanaeth gael eu cyflwyno ar wahân i incwm neu gost cyllid. Mae'n berthnasol i bob contract yswiriant a gyhoeddir, ni waeth pa fath o endid sy'n cyhoeddi'r contractau, felly nid yw'n berthnasol i gwmnïau yswiriant yn unig.

2. Niferoedd a Chostau Staff

Roedd y costau cyflogaeth gyda'i gilydd fel a ganlyn:

	2022/23	2021/22
	£000	£000
Staff parhaol:		
Cyflogau	2,999	2,836
Costau Nawdd Cymdeithasol	314	272
Costau pensiwn	809	745
Ffioedd y gronfa bensiwn	28	39
Cyfanswm	4,150	3,892
Staff dros dro:		
Cyflogau	18	27
Costau Nawdd Cymdeithasol	-	1
Costau pensiwn	-	-
Cyfanswm	**18**	**28**
Cyfanswm Costau Staff	**4,168**	**3,920**

Roedd cyfartaledd nifer yr unigolion cyfwerth â llawn-amser a gyflogwyd (gan gynnwys uwch reolwyr a cyflogaeth cyfnod penodol) yn ystod y flwyddyn fel a ganlyn:

	2022/23	2021/22
	No.	No.
Cyfarwyddwyr	2	2
Cyfathrebu a Chynorthwyo Personol	3	3
Cwynion ac Ymchwiliadau	50	49
Tîm Gwella	6	5
Cefnogaeth	8	8
Cyfanswm	**69**	**67**

3. Costau gweinyddu eraill nad ydynt yn gostau staff

	2022/23	2021/22
	£000	£000
Rhent	28	193
Ffi Archwilio Allanol	17	19
Ffioedd proffesiynol a chyfreithiol	243	173
Costau eiddo eraill	187	171
Tâl llog IFRS 16	5	-
Gwasanaethau cyfrifiadurol	284	331
Costau swyddfa	104	137
Teithio a Chynhaliaeth	12	6
Hyfforddi a Recriwtio	42	36
Cyfathrebu	36	47
Is-gyfanswm	**958**	**1,113**
Dibrisiant	207	36
Tâl Amorteiddio	27	25
Colled wrth waredu	-	-
Is-gyfanswm	**234**	**61**
Cyfanswm Costau Gweinyddu Eraill	**1,192**	**1,174**

Caiff ffigyrau 2022/23 yn eu paratoi ar sail IFRS 16.

4. Incwm Gweithredu

	2022/23	2021/22
	£000	£000
Staff ar secondiad	(18)	(16)
Arall – Comisiynydd Cenedlaethau'r Dyfodol	(1)	(1)
Cyfanswm	**(19)**	**(17)**

5. Costau Gweithredu yn ôl Nodau Stratego

Mae costau darparu gwasanaeth Ombwdsmon o'r radd flaenaf i Gymru wedi'u nodi isod. Yn 2022/23, roedd gennym dri nod strategol ar gyfer cyflawni ein cenhadaeth ac mae dyraniad pob un o'r nodau yn seiliedig ar y canlynol:

a amcangyfrif o amser y staff a dreuliwyd ar y nod

b dyraniad uniongyrchol y gwariant lle y bo hynny'n berthnasol

c dosraniad costau eraill pro rata i amcangyfrif amser y staff.

	2022/23		2021/22	
	£000	**%**	**£000**	**%**
Nod Strategol 1: Gwasanaeth cwynion teg, annibynnol, cynhwysol ac ymatebol.	4,012	75.1	3,918	77.2
Nod Strategol 2: Hyrwyddo dysgu o gwynion ac ysgogi gwelliannau ar raddfa ehangach.	1,083	20.3	944	18.6
Nod Strategol 3: Nodi a mabwysiadu arfer gorau. Sicrhau gwerth am arian a gwasanaethau sy'n addas ar gyfer y dyfodol. Cefnogi staff a sicrhau dulliau llywodraethu da sy'n ein cefnogi a'n herio.	246	4.6	215	4.2
Alldro Adnoddau Net	**5,341**	**100.0**	**5,077**	**100.0**

Nid yw dadansoddiad o'r Nodau yn cynnwys gwariant cyfalaf.

6a. Eiddo, Peiriannau a Chyfarpar

2022/23	Peiriannau	Cyfrifiaduron a chyfarpar arall	Dodrefn a ffitiau eraill	Asedau dros ben	Cyfanswm
	£000	£000	£000	£000	£000
Cost neu werth ar 1 Ebrill	**156**	**240**	**442**	**-**	**838**
Ychwanegiadau	-	-	-	-	-
Ailddosbarthiadau	-	(48)	(89)	137	-
Gwarediadau	-	(45)	-	-	(45)
Ar 31 Mawrth	**156**	**147**	**353**	**137**	**793**
Dibrisiant ar 1 Ebrill	**(156)**	**(171)**	**(361)**	**-**	**(688)**
A godwyd yn ystod y flwyddyn	-	(19)	(18)	-	(37)
Ailddosbarthiadau	-	48	89	(137)	-
Gwarediadau	-	45	-	-	45
Ar 31 Mawrth	**(156)**	**(97)**	**(290)**	**(137)**	**(680)**
Swm ar bapur ar 31 Mawrth 2023	**-**	**50**	**63**	**-**	**113**
Swm ar bapur ar 31 Mawrth 2022	-	69	81	-	150

2021/22	Peiriannau	Cyfrifiaduron a chyfarpar arall	Dodrefn a ffitiau eraill	Cyfanswm
	£000	£000	£000	£000
Cost neu werth ar 1 Ebrill	**156**	**224**	**442**	**822**
Ychwanegiadau	-	16	-	16
Gwarediadau	-	-	-	-
Ar 31 Mawrth	**156**	**240**	**442**	**838**
Dibrisiant ar 1 Ebrill	**(156)**	**(154)**	**(342)**	**(652)**
A godwyd yn ystod y flwyddyn	-	(17)	(19)	(36)
Gwarediadau	-	-	-	-
Ar 31 Mawrth	**(156)**	**(171)**	**(361)**	**(688)**
Swm ar bapur ar 31 Mawrth 2022	**-**	**69**	**81**	**150**
Swm ar bapur ar 31 Mawrth 2021	-	70	100	170

6b. Asedau Anniriaethol

2022/23	Technoleg Gwybodaeth	Trwyddedau Meddalwedd	Cyfanswm
	£000	£000	£000
Cost neu werth ar 1 Ebrill	**518**	**52**	**570**
Ychwanegiadau	-	-	-
Gwarediadau	-	-	-
Ar 31 Mawrth	**518**	**52**	**570**
Amorteiddiad ar 1 Ebrill	**(398)**	**(52)**	**(450)**
Amorteiddiad a godwyd yn ystod y flwyddyn	(27)	-	(27)
Gwarediadau	-	-	-
Ar 31 Mawrth	**(425)**	**(52)**	**(477)**
Gwerth ar bapur ar 31 Mawrth 2023	**93**	**-**	**93**
Gwerth ar bapur ar 31 Mawrth 2022	120	-	120

2021/22	Technoleg Gwybodaeth	Trwyddedau Meddalwedd	Cyfanswm
	£000	£000	£000
Cost neu werth ar 1 Ebrill	**497**	**52**	**549**
Ychwanegiadau	21	-	21
Gwarediadau	-	-	-
Ar 31 Mawrth	**518**	**52**	**570**
Amorteiddiad ar 1 Ebrill	**(373)**	**(52)**	**(425)**
Amorteiddiad a godwyd yn ystod y flwyddyn	(25)	-	(25)
Gwarediadau	-	-	-
Ar 31 Mawrth	**(398)**	**(52)**	**(450)**
Gwerth ar bapur ar 31 Mawrth 2022	**120**	**-**	**120**
Gwerth ar bapur ar 31 Mawrth 2021	124	-	124

Ym marn Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru nid oes gwahaniaeth o bwys rhwng gwerth llyfr net yr asedau yn ôl eu gwerthoedd heddiw a'u cost hanesyddol.

6c. Hawl i ddefnyddio ased

2022/23	Hawl i ddefnyddio ased IFRS 16	Cyfanswm
	£000	£000
Ased pontio ar 1 Ebrill	**571**	**571**
Ychwanegiadau	-	-
Gwarediadau	-	-
Ar 31 Mawrth	**571**	**571**
Dibrisiant ar 1 Ebrill	**-**	**-**
A godwyd yn ystod y flwyddyn	(170)	(170)
Gwarediadau	-	-
Ar 31 Mawrth	**(170)**	**(170)**
Swm ar bapur ar 31 Mawrth 2023	**401**	**401**
Swm ar bapur ar 31 Mawrth 2022	-	-

Y ffactor disgownt a ddefnyddir yn ein cyfrifiadau IFRS 16 yw 0.95% ar gyfer y flwyddyn ariannol yn unol â'r canllawiau a gyhoeddwyd gan y Trysorlys. Nid oes unrhyw ffigurau ar gyfer y flwyddyn flaenorol gan fod IFRS 16 wedi'i roi ar waith o 1 Ebrill 2022.

7. Symiau masnach derbyniadwy a symiau derbyniadwy eraill

	2022/23	2021/22
	£000	£000
Symiau a ddaw'n ddyledus o fewn blwyddyn		
Rhagdaliadau	280	255
Dyledwyr masnach	-	-
Symiau a ddaw'n ddyledus ar ôl mwy na blwyddyn		
Rhagdaliadau	-	-
Cyfanswm	**280**	**255**

8. Arian parod a'r hyn sy'n gyfwerth ag Arian Parod

Rhaid dychwelyd unrhyw falansau banc a ddelir ar ddiwedd y flwyddyn i Gronfa Gyfunol Cymru. Mae ffigur o £1k (£120k yn 2021/22) wedi'i gynnwys yn y cyfrifon, fel balans net diwedd blwyddyn yr holl gyfrifon banc a weithredir gan Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru, ni waeth a yw'r cyfrif unigol mewn dyled neu gredyd.

Bydd y balans diwedd blwyddyn yn cael ei ad-dalu i Gronfa Gyfunol Cymru yn 2023/24 o dan Ddeddf Llywodraeth Cymru 2006.

9. Symiau Masnach taladwy a Rhwymedigaethau Cyfredol eraill

	2022/23	2021/22
	£000	£000
Symiau a ddaw'n ddyledus o fewn blwyddyn		
Gwyliau blynyddol heb eu cymryd	115	122
Gostyngiad rhent gohiriedig	5	5
Cronfa Gyfunol Cymru – balansau heb eu gwario	1	120
Symiau masnach taladwy	8	3
Credydwr ased hawl-i-ddefnyddio	411	-
Croniadau	54	47
	594	**297**
Symiau a ddaw'n ddyledus mewn mwy na blwyddyn		
Gostyngiad rhent gohiriedig	6	10
Cyfanswm	**600**	**307**

Caiff ffigyrau 2022/23 yn eu paratoi ar sail IFRS 16.

10. Darpariaethau ar gyfer Rhwymedigaethau a Thaliadau

	2022/23				2021/22
	Pensiynau ar gyfer Cyngomisiynwyr	Costau Dirywiad	Costau eraill	Cyfanswm	Cyfanswm
	£000	£000	£000	£000	£000
Balans ar 1 Ebrill	204	323	-	527	516
Darpariaeth ychwanegol sy'n ofynnol	43	-	-	43	54
Symudiad yn y gyfradd ddisgownt	(14)	-	-	(14)	2
Darpariaethau a ddefnyddiwyd yn y flwyddyn	(46)	-	-	(46)	(45)
Balans ar 31 Mawrth	**187**	**323**	**-**	**510**	**527**

Dadansoddiad o bryd y disgwylir i'r darpariaethau gael eu talu:

	2022/23	2021/22
	£000	£000
Taladwy o fewn blwyddyn	49	46
Taladwy o fewn 2 i 5 mlynedd	461	474
Taladwy ar ôl 5 mlynedd	-	7
Balans ar 31 Mawrth 2021	**510**	**527**

Mae darpariaethau pensiwn yn cael eu cyfrifo ar sail Tablau Bywyd Cenedlaethol ar gyfer Cymru a Lloegr a gyhoeddir gan y Swyddfa Ystadegau Gwladol. Mae'r cynnydd mewn pensiynau yn hwyrach ymlaen yn y flwyddyn yn unol â'r wybodaeth am ddadchwyddydd CMC a gyhoeddwyd gan Drysorlys EF. Mae'r ffactor disgownt wedi'i newid i -1.70% ar gyfer y flwyddyn ariannol (-1.30% yn 2021/22) yn unol â'r arweiniad a gyhoeddwyd gan y Trysorlys. Mae priod dau o'r cyn-Gomisiynwyr sy'n dal yn fyw yn parhau i fod yn rhwymedigaethau pensiwn.

11. Cysoni'r Costau Gweithredol â'r Llifoedd Arian Gweithredol

	Nodiadau	2022/23	2021/22
		£000	£000
Cost gweithredu net		**(5,341)**	**(5,077)**
Addasiadau ar gyfer eitemau anariannol	3	(337)	61
Gostyngiad/(Cynnydd) mewn symiau masnach derbyniadwy a symiau derbyniadwy eraill	7	(25)	(26)
Cynnydd/(Gostyngiad) mewn symiau masnach taladwy a symiau taladwy eraill	9	293	42
Symudiadau mewn darpariaethau	10	(17)	11
Symudiad mewn arian a ad-dalwyd i Gronfa Gyfunol Cymru	8	119	(100)
Mewnlif arian net drwy weithgareddau gweithredol		**(5,308)**	**(5,089)**

Caiff ffigyrau 2022/23 yn eu paratoi ar sail IFRS 16.

12. Buddsoddiad Ariannol a Gwariant Asedau Anghyfredol

	2022/23	2021/22
	£000	£000
Prynu eiddo, peiriannau a chyfarpar	-	(16)
Yr elw o werthu eiddo, peiriannau a chyfarpar	-	-
Prynu asedau anniriaethol	-	(21)
Mewnlif arian net drwy weithgareddau buddsoddi	**-**	**(37)**

13. Cysoni'r Gofyniad Arian Parod Net â'r Cynnydd/ (Gostyngiad) mewn Arian Parod

	2022/23 £000	2021/22 £000
Gofyniad Arian Parod Net:		
Gweithgareddau gweithredol	(5,308)	(5,089)
Gwariant Cyfalaf	-	(37)
	(5,308)	**(5,126)**
Cyllid gan Senedd Cymru	5,309	5,246
Ad-daliadau i Gronfa Gyfunol Cymru	(120)	(20)
Cynnydd/ (Gostyngiad) mewn arian parod a'r hyn sy'n gyfwerth ag arian parod	**(119)**	**100**

14. Ymrwymiadau o dan Brydlesi Gweithredol

	2022/23 £000	2021/22 £000
Cyfanswm taliadau prydles sylfaenol yn y dyfodol ar gyfer yr Adeilad:		
Taladwy o fewn blwyddyn	198	198
Rhwng dwy a phum mlynedd	304	502
Mwy na phum mlynedd	-	-
	502	**700**
Arall:		
Taladwy o fewn blwyddyn	-	-
Rhwng dwy a phum mlynedd	-	-
Mwy na phum mlynedd	-	-
	-	**-**
Cyfanswm pob prydles weithredol	**502**	**700**

15. Rhwymedigaethau amodol

Nid oes unrhyw hawliadau nac ymgyfreitha a fyddai'n effeithio ar y datganiadau ariannol eu hunain ond mae un achos Cod Ymddygiad lle ceisiwyd caniatâd i apelio. Mae'r canlyniad yn ansicr ac nid yw swm unrhyw atebolrwydd posibl yn hysbys.

16. Ymrwymiadau Cyfalaf

Nid oedd unrhyw ymrwymiadau cyfalaf ar 31 Mawrth 2023 (2021/22 Dim).

17. Trafodion Partïon Cysylltiedig

Pennaeth Swyddfa Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru yw Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru. Sefydlwyd y swyddfa o dan Ddeddf yr Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus (Cymru) 2005 ac mae bellach yn cael ei lywodraethu gan Ddeddf yr Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus (Cymru) 2019. Mae'r Ombwdsmon yn annibynnol ar y Llywodraeth ac mae trefniadau cyllido'r Swyddfa wedi'u trefnu i sicrhau y diogelir annibyniaeth y Swyddfa. Mae OGCC wedi cael nifer o drafodion o bwys gyda Senedd Cymru, Cyllid a Thollau EF (taliadau Treth ac Yswiriant Gwladol) a Swyddfa'r Cabinet (taliadau yng nghyswllt Prif Gynllun Pensiwn y Gwasanaeth Sifil). Yn ystod y flwyddyn, nid oes dim cyfarwyddwyr, aelodau allweddol o staff na'u perthnasau agos wedi ymwneud ag unrhyw drafodion o bwys.

18. Digwyddiadau ar ôl y Cyfnod Adrodd

Dim.

Datgeliadau Pensiynau

Cafodd un cynllun pensiwn ei weithredu ar ran y staff presennol yn 2021/22 – Prif Gynllun Pensiwn y Gwasanaeth Sifil (PCSPS). Hefyd, mae rhwymedigaeth barhaus i fodloni pensiynau di-gyllid dau o berthnasau cyn-Gomisiynwyr Llywodraeth Leol sy'n ddibynyddion.

Pensiynau'r Gwasanaeth Sifil

Darperir buddion pensiwn drwy drefniadau pensiwn y Gwasanaeth Sifil. O 1 Ebrill 2015 cyflwynwyd cynllun pensiwn newydd ar gyfer gweision sifil – Cynllun Pensiwn Gweision Sifil ac Eraill neu **alffa**, sy'n rhoi buddion ar sail gyrfa gyfartalog gydag oed pensiwn arferol sy'n cyfateb i Oed Pensiwn y Wladwriaeth yr aelod (neu 65 os yw'n uwch). O'r dyddiad hwnnw ymlaen, ymunodd pob gwas sifil a oedd newydd ei benodi â chynllun **alffa** ynghyd â'r rhan fwyaf o'r rheini eisoes yn y gwasanaeth. Cyn y dyddiad hwnnw, roedd gweision sifil yn rhan o gynllun Prif Gynllun Pensiwn y Gwasanaeth Sifil. Mae gan gynllun PCSPS bedair adran: 3 sy'n rhoi buddion ar sail cyflog terfynol (**clasurol, premiwm** neu **clasurol a mwy**) gydag oed pensiwn arferol o 60; ac un sy'n rhoi buddion ar sail gyrfa gyfan (**nuvos**) gydag oed pensiwn arferol o 65.

Nid yw'r trefniadau statudol hyn wedi'u cyllido ac mae cost y buddion yn cael ei thalu gan swm a benderfynir drwy bleidlais gan y Senedd bob blwyddyn. Mae pensiynau sy'n daladwy dan y cynlluniau **clasurol, premiwm, clasurol a mwy, nuvos** ac **alffa** yn cael eu cynyddu'n flynyddol yn unol â deddfwriaeth Cynyddu Pensiynau. Arhosodd aelodau sy'n rhan o'r cynllun PCSPS a oedd o fewn 10 mlynedd o'u hoed pensiwn arferol ar 1 Ebrill 2012 yn y cynllun PCSPS ar ôl 1 Ebrill 2015. Bydd y rheini a oedd rhwng 10 mlynedd a 13 blynedd a 5 mis o'u hoed pensiwn arferol ar 1 Ebrill 2012 yn newid i gynllun **alffa** ryw dro rhwng 1 Mehefin 2015 a 1 Chwefror 2022. Gan fod y Llywodraeth yn bwriadu cael gwared ar wahaniaethu a nodwyd gan y llysoedd yn y ffordd y cyflwynwyd diwygiadau pensiwn 2015 ar gyfer rhai aelodau, gallai aelodau cymwys sydd â gwasanaeth perthnasol rhwng 1 Ebrill 2015 a 31 Mawrth 2022 fod â hawl i fuddion pensiwn gwahanol mewn perthynas â'r cyfnod hwnnw (a gallai hyn effeithio ar y Gwerthoedd Trosglwyddo sydd Gyfwerth ag Arian Parod a ddangosir yn yr adroddiad hwn – gweler isod). Bydd buddion PCSPS pob aelod sy'n newid i gynllun **alffa** yn cael eu 'bancio', gyda'r rheini sydd â buddion cynt yn un o adrannau cyflog terfynol y PCSPS yn cael y buddion hynny ar sail eu

cyflog terfynol pan fyddant yn gadael cynllun **alffa**. (Mae'r ffigurau pensiwn a ddyfynnwyd ar gyfer swyddogion yn dangos y pensiwn a enillwyd yn PCSPS neu **alffa** – fel sy'n briodol. Os oes gan y swyddog fuddion yng nghynllun PCSPS a chynllun **alffa**, mae'r ffigur a ddyfynnwyd yn cynnwys gwerth cyfun eu buddion yn y ddau gynllun.) Gall aelodau sy'n ymuno o fis Hydref 2002 ymlaen ddewis naill ai'r trefniant buddion diffiniedig priodol neu bensiwn cyfraniad diffiniedig (prynu arian) gyda chyfraniad cyflogwr (cyfrif pensiwn **partneriaeth**).

Mae cyfraniadau'r gweithwyr yn gysylltiedig â chyflogau ac maent yn amrywio o 4.6% i 8.05% ar gyfer aelodau **clasurol, premiwm, clasurol a mwy, nuvos** ac **alffa**. Mae'r buddion yn y cynllun **clasurol** yn cronni ar gyfradd o 1/80fed o enillion pensiynadwy terfynol am bob blwyddyn o wasanaeth. Yn ogystal, telir cyfandaliad sydd gyfwerth â thair blynedd o bensiwn cychwynnol pan fydd cyflogai'n ymddeol. Gyda'r cynllun **premiwm**, mae'r buddion yn cronni ar gyfradd o 1/60fed o enillion pensiynadwy terfynol am bob blwyddyn o wasanaeth. Yn wahanol i'r cynllun **clasurol**, nid oes dim cyfandaliad awtomatig. Mae **clasurol a mwy** yn ei hanfod yn gynllun hybrid gyda buddion yng nghyswllt gwasanaeth cyn 1 Hydref 2002 yn cael eu cyfrifo'n fras fel y cynllun clasurol, a buddion am wasanaeth ar ôl mis Hydref 2002 yn cael eu cyfrifo fel yn y cynllun **premiwm**. Gyda **nuvos**, mae'r aelod yn cronni pensiwn ar sail ei enillion pensiynadwy tra bo'n aelod o'r cynllun. Ar ddiwedd blwyddyn y cynllun (31 Mawrth) mae cyfrif pensiwn a enillwyd yr aelod yn cael ei gredydu gyda 2.3% o'i enillion pensiynadwy ym mlwyddyn honno'r cynllun ac mae'r pensiwn cronedig yn cael ei gynyddu yn ôl deddfwriaeth Cynyddu Pensiynau. Mae buddion yn y cynllun **alffa** yn cronni yn yr un modd ag y maent yng nghynllun **nuvos**, ac eithrio mai 2.32% yw'r gyfradd cronni. Ym mhob achos, gall aelodau ddewis rhoi rhan o'u pensiwn heibio (cyfnewid) i gael cyfandaliad hyd at y terfynau a bennir gan Ddeddf Cyllid 2004.

Mae'r cyfrif pensiwn **partneriaeth** yn drefniant pensiwn cyfraniad diffiniedig galwedigaethol sy'n rhan o'r Legal & General Mastertrust. Mae'r cyflogwr yn gwneud cyfraniad sylfaenol rhwng 8% a 14.75% (yn dibynnu ar oed yr aelod). Nid oes raid i'r cyflogai gyfrannu, ond os bydd yn gwneud cyfraniadau, bydd y cyflogwr yn talu swm cyfatebol hyd at derfyn o 3% o gyflog pensiynadwy (yn ogystal â chyfraniad sylfaenol y cyflogwr). Mae cyflogwyr hefyd yn cyfrannu 0.5% o gyflog pensiynadwy i dalu cost yswiriant buddion risg a ddarperir yn ganolog (marw yn y swydd ac ymddeol yn sgil salwch).

Y pensiwn cronedig a ddyfynnir yw'r pensiwn y mae gan yr aelod hawl i'w gael pan fydd yn cyrraedd oed pensiwn, neu'n syth ar ôl peidio â bod yn aelod gweithredol

o'r cynllun os yw wedi cyrraedd oed pensiwn neu dros yr oedran hwnnw. 60 yw'r oedran pensiwn ar gyfer aelodau cynlluniau **clasurol, premiwm a chlasurol a mwy**, a 65 ar gyfer aelodau **nuvos**, a 65 oed neu Oed Pensiwn y Wladwriaeth, pa bynnag yw'r uchaf, ar gyfer aelodau cynllun **alffa**. (Mae'r ffigurau pensiwn a ddyfynnwyd ar gyfer swyddogion yn dangos y pensiwn a enillwyd yn PCSPS neu alffa – fel sy'n briodol. Os oes gan y swyddog fuddion yng nghynllun PCSPS a chynllun **alffa**, mae'r ffigur a ddyfynnwyd yn cynnwys gwerth cyfun ei fuddion yn y ddau gynllun, ond mae'n bosib y bydd rhan o'r pensiwn hwnnw yn daladwy ar wahanol oedrannau.)

Mae manylion pellach ar drefniadau pensiwn y Gwasanaeth Sifil ar gael ar y wefan [www.civilservicepensionscheme.org.uk.](http://www.civilservicepensionscheme.org.uk)

Gwerthoedd Trosglwyddo sydd Gyfwerth ag Arian Parod

Gwerth Trosglwyddo sydd Gyfwerth ag Arian Parod (CETV) yw gwerth buddion y cynllun pensiwn wedi'i gyfalafu a gronnwyd gan aelod ar unrhyw adeg, wedi'i asesu gan actwari, ar gyfnod penodol. Buddion a gronnwyd gan yr aelod yw'r buddion a brisir ynghyd ag unrhyw bensiwn wrth gefn i briod sy'n daladwy o'r cynllun. CETV yw taliad a wneir gan gynllun neu drefniant pensiwn i sicrhau buddiannau pensiwn mewn cynllun pensiwn neu drefniant arall pan fydd yr aelod yn gadael cynllun ac yn dewis trosglwyddo'r buddiannau y mae wedi eu cronni yn ei gynllun blaenorol. Mae'r ffigurau pensiwn a nodir yn ymwneud â buddion y mae'r unigolyn wedi eu cronni o ganlyniad i gyfanswm ei aelodaeth yn y cynllun pensiwn, nid dim ond ei wasanaeth mewn swydd uwch y mae'r datgeliad yn berthnasol iddo.

Mae'r ffigurau'n cynnwys gwerth unrhyw fuddion pensiwn mewn cynllun neu drefniant arall y mae'r aelod wedi ei drosglwyddo i drefniadau pensiwn y Gwasanaeth Sifil. Maent hefyd yn cynnwys unrhyw fuddion pensiwn ychwanegol a gronnwyd i'r aelod o ganlyniad iddo brynu buddion pensiwn ychwanegol ar ei gost ei hun. Cyfrifir CETV yn unol â Rheoliadau'r Cynlluniau Pensiwn Galwedigaethol (Gwerthoedd Trosglwyddo) (Diwygiad) 2008 ac nid yw'n ystyried unrhyw ostyngiad gwirioneddol neu bosibl i fuddion o ganlyniad i Dreth Lwfans Oes a allai fod yn daladwy pan gymerir buddion pensiwn.

Gwir gynnydd mewn CETV

Mae hyn yn adlewyrchu'r cynnydd yn y CETV sy'n cael ei ariannu gan y cyflogwr. Nid yw'n cynnwys y cynnydd mewn pensiwn a gronnwyd oherwydd chwyddiant, cyfraniadau'r cyflogai (gan gynnwys gwerth unrhyw fuddion a drosglwyddwyd o gynllun neu drefniant pensiwn arall) ac mae'n defnyddio ffactorau prisio cyffredin y farchnad ar gyfer dechrau a diwedd y cyfnod.

Iawndal am golli swydd

Ni wnaeth unrhyw aelod o staff adael ar delerau Gadael yn Wirfoddol neu Diswyddo Gwirfoddol yn ystod y flwyddyn ariannol.

Pensiynau cyn-Ombwdsmyn

Gyda chytundeb Ysgrifennydd Gwladol Cymru ym 1991 a chadarnhad wedyn gan Offeryn Statudol 1993 Rhif 1367, daeth Comisiynwyr Llywodraeth Leol yn gymwys i ymuno â'r Cynllun Pensiwn Llywodraeth Leol. Fodd bynnag, roedd pensiynau'r tri Chomisiynydd Llywodraeth Leol blaenorol yn parhau'n gyfrifoldeb Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru, ac yn cael eu talu drwy'r Datganiad am y Gwariant Net Cynhwysfawr.

Ar 31 Mawrth 2023, roedd priod dau gyn-gomisiynydd sy'n dal yn fyw yn parhau i dderbyn pensiwn.

Mae pensiynau'n cael eu cynyddu'n flynyddol yn unol â chynlluniau pensiwn eraill yn y Sector Cyhoeddus. Mae sail y cyfrifiadau ar gyfer y Cynnydd Blynyddol mewn Pensiynau wedi cael ei newid o ddefnyddio'r symudiad blynyddol seiliedig ar y Mynegai Prisiau Manwerth i'r Mynegai Prisiau Defnyddwyr. Mae maint y cynnydd fel arfer wedi'i nodi yn Offeryn Statudol Gorchymyn Cynyddu Pensiynau (Adolygu). 10.1% oedd y cynnydd hwn ar gyfer 2022/23.

Cyfanswm y taliadau yn ystod 2022/23 oedd £46k (£45k yn 2021/22). Mae'r rhwymedigaethau sy'n deillio o'r ymrwymiad i gyllido'r pensiynau hyn, ynghyd ag unrhyw bensiynau dibynyddion, wedi eu cyfrifo i fod yn £186k (£204k yn 2021/22). Cyfrifwyd y rhwymedigaeth gyffredinol yn fewnol gan ddefnyddio tablau disgwyliad oes ar gyfer dynion a menywod yng Nghymru a gafwyd oddi ar wefan Adran Actiwari'r Llywodraeth. Mae cyfradd ddisgownt, o PES (2022), o -1.70% (-1.30% yn 2021/22) wedi'i defnyddio yn unol ag arweiniad gan y Trysorlys y dylid rhoi disgownt ar gyfer yr holl rwymedigaethau pensiwn.

Atodiadau

Rhai termau rydym yn eu defnyddio yn yr adroddiad hwn

Achos: unrhyw fater y mae aelod o'r cyhoedd yn ei godi gyda ni.	**Llwyth achosion:** pob achos yr ydym yn delio ag ef.
Ymholiad: achos lle mae aelod o'r cyhoedd yn cysylltu â ni gydag ymholiad cyffredinol ond nad yw'n barod i gwyno eto – neu rydym yn gwybod ar unwaith na allwn ymchwilio i'r mater. Os bydd hynny'n digwydd, byddwn yn ceisio cynnig cyngor neu'n cyfeirio pobl at sefydliad arall a all helpu.	**Rhag-asesiad**: achos Cod Ymddygiad nad yw'n gŵyn a wnaed yn briodol. Mae angen i bobl sy'n cwyno wrthym am y Cod Ymddygiad lofnodi datganiad sy'n dweud bod manylion y gŵyn yn wir a'u bod yn ymwybodol y bydd eu manylion a'r gŵyn yn cael eu rhannu â'r aelod. Os na fyddant yn llofnodi'r datganiad hwnnw, byddwn yn cau'r achos fel rhag-asesiad.
Cwyn: achos lle'r ydym wedi cael digon o wybodaeth i ddechrau ymchwilio i fater i weld beth y gallwn ei wneud. Ar ôl i ni ystyried y wybodaeth a gawn, gallwn wrthod cwyn, awgrymu sut y gellir ei datrys yn gyflym ('datrys yn gynnar') neu ddechrau ymchwiliad.	
Canlyniad: ein penderfyniad ar ôl i ni ystyried cwyn.	
Ymyriad: canlyniad cwyn pan wnaethom benderfynu bod rhywbeth wedi mynd o'i le gyda gwasanaethau cyhoeddus a bod yn rhaid unioni pethau. Gallai hyn fod drwy wneud argymhellion neu gytuno ar ddatrys cwyn yn gynnar neu ei setlo.	**Atgyfeirio:** math o ganlyniad mewn cwynion Cod Ymddygiad lle rydym yn cyfeirio mater at Bwyllgor Safonau neu Banel Dyfarnu Cymru. Yn gyffredinol, rydym yn gwneud hyn ar gyfer achosion sy'n ymwneud â thorri'r Cod yn ddifrifol.

Taith y gŵyn

Gwirio – rydym yn gwirio y gallwn ymchwilio i'ch cwyn

Beth fyddwn ni'n ei wneud

Pan fyddwch yn cysylltu â ni am y tro cyntaf, byddwn yn gwirio i weld a allwn ymchwilio i'ch cwyn. Mae hyn yn cynnwys gwirio:

- y gallwn edrych ar y mater yr ydych yn cwyno amdano
- y gallwn ymchwilio i'r sefydliad yr ydych yn cwyno amdano
- bod gennym ddigon o wybodaeth am eich cwyn.

Beth allwn ni benderfynu?

Os gallwn ymchwilio i'ch cwyn, byddwn yn rhoi gwybod i chi (gweler 'Asesu').

Os na allwn ymchwilio ymhellach i'ch mater, byddwn yn rhoi gwybod i chi. Byddwn yn gwneud ein gorau i awgrymu beth allwch chi ei wneud nesaf. Os ydym yn gwybod am sefydliad a allai helpu, byddwn yn rhoi rhagor o wybodaeth i chi amdano.

Asesu – rydym yn edrych yn agosach ar eich cwyn i weld a allwn ei datrys yn gynnar neu a oes angen i ni ymchwilio

Beth fyddwn ni'n ei wneud

Byddwn yn edrych ar eich cwyn yn fwy manwl. Dyma enghreifftiau o'r pethau y byddwn yn meddwl amdanynt:

- a wnaethoch chi gwyno wrthym o fewn blwyddyn o wybod am y mater ai peidio;
- mae gennych (neu rydych wedi cael) yr opsiwn i gymryd camau cyfreithiol er mwyn unioni pethau;
- mae sefydliad arall mewn sefyllfa well i ddelio â'ch cwyn;
- mae arwyddion bod y sefydliad wedi gwneud pethau'n anghywir a'i fod wedi cael effaith negyddol arnoch chi neu ar y sawl yr ydych yn cwyno ar ei ran;
- mae mwy y gallai'r sefydliad ei wneud i unioni pethau i chi.

Beth allwn ni benderfynu?

Rydym yn gwneud penderfyniadau annibynnol. Er mwyn bod yn deg â chi a'r sefydliad rydych chi wedi cwyno amdano, byddwn yn edrych ar y dystiolaeth a'r ffeithiau cyn gwneud penderfyniad. Wrth i ni asesu eich cwyn, gallwn:

- benderfynu ymchwilio i'ch cwyn (gweler 'Ymchwilio')
- trefnu i weithredu'n gynnar er mwyn i'r sefydliad unioni pethau i chi. Byddwn yn ysgrifennu atoch i esbonio'r hyn rydym wedi'i drefnu a byddwn yn cau eich cwyn. Byddwn yn sicrhau bod y sefydliad yn gwneud yr hyn y cytunodd i'w wneud (gweler 'Gwaith dilynol').

Os na allwn ni wneud un o'r rhain, byddwn yn ysgrifennu atoch i ddweud pam. Rydym yn cau'r rhan fwyaf o'n cwynion yn y cam 'Asesu'. Dim ond tua 1 o bob 10 o'n cwynion y byddwn yn ymchwilio iddynt, fel arfer pan fydd y mater yn gymhleth iawn neu os gallai effeithio ar bobl eraill.

Faint o amser fydd yn ei gymryd?

Ar gyfartaledd, mae'n cymryd tua 25 diwrnod i ni asesu cwyn. Gall gymryd mwy o amser weithiau, er enghraifft, os ydym yn trefnu i weithredu'n gynnar er mwyn i'r sefydliad unioni pethau.

Ymchwilio – rydym yn ymchwilio i rai neu bob un o'ch pryderon

Beth fyddwn ni'n ei wneud

Byddwn yn siarad â chi am y broses ymchwilio. Byddwn wedyn yn ysgrifennu atoch i roi gwybod i chi pan fydd yr ymchwiliad yn dechrau a chadarnhau beth rydym yn ymchwilio iddo.

Byddwn yn casglu'r holl wybodaeth sydd ei hangen arnom, gan gynnwys gennych chi a'r sefydliad rydych chi wedi cwyno amdano. Byddwn hefyd yn aml yn gofyn am gyngor gan gynghorwyr proffesiynol. Byddwn wedyn yn gwneud ein penderfyniad ynghylch eich cwyn.

Beth allwn ni benderfynu?

Wrth i ni ymchwilio i'ch cwyn, gallwn:

- gwblhau'r ymchwiliad a phenderfynu cadarnhau eich cwyn;
- cwblhau'r ymchwiliad a phenderfynu peidio â chadarnhau eich cwyn;
- penderfynu setlo'r gŵyn lle gall y sefydliad gymryd camau i unioni pethau;
- penderfynu dod â'r ymchwiliad i ben yn gynnar os gwelwn nad oes digon o dystiolaeth i ddangos bod y sefydliad wedi gwneud rhywbeth o'i le.

Os byddwn yn cadarnhau eich cwyn, byddwn yn argymell beth y dylai'r sefydliad ei wneud i unioni pethau.

Ar ddiwedd yr ymchwiliad, byddwn yn egluro'r hyn y daethom o hyd iddo a pham y gwnaethom neu pham na wnaethom gadarnhau eich cwyn.

O'r cwynion rydym yn ymchwilio iddynt bob blwyddyn, rydym yn cadarnhau neu'n setlo tua 7 o bob 10.

Faint o amser fydd yn ei gymryd?

Gall ymchwiliad gymryd tua 12 mis, o gyflwyno eich cwyn i ni am y tro cyntaf. Pan fydd y gŵyn yn gymhleth iawn, gall gymryd mwy o amser i ni ymchwilio iddi. Byddwn yn cadw mewn cysylltiad â chi ynghylch yr ymchwiliad.

Gwaith dilynol – rydym yn gwirio bod y sefydliad wedi gwneud yr hyn yr oedd wedi addo ei wneud

Beth fyddwn ni'n ei wneud

Pan fyddwn yn trefnu i'r sefydliad weithredu'n gynnar i unioni pethau i chi, neu pan fyddwn yn setlo neu'n cadarnhau eich cwyn ar ôl i ni ymchwilio iddi, byddwn yn argymell beth ddylai'r sefydliad ei wneud i unioni pethau i chi.

Byddwn yn dweud wrth y sefydliad faint o amser sydd ganddo i ddangos i ni ei fod wedi gwneud yr hyn yr addawodd ei wneud.

Os na fydd y sefydliad yn dangos i ni ei fod wedi gweithredu ar ein hargymhellion, byddwn yn cymryd camau pellach.

Ein Dangosyddion Perfformiad Allweddol

Rydym yn gwirio pa mor dda rydym yn perfformio yn erbyn set o fesurau a elwir yn Ddangosyddion Perfformiad Allweddol (DPA). Isod, rydym yn egluro sut roeddem yn bwriadu perfformio, a sut gwnaethom ni berfformio.

Dangosydd perfformiad	Targed	2022/23	2021/22
Cwynion gwasanaethau cyhoeddus			
Penderfyniad nad yw cwyn o fewn ein hawdurdodaeth o fewn 3 wythnos	90%	94%	90%
Penderfyniad i beidio ag ymchwilio i gŵyn (ar ôl gwneud ymholiadau cychwynnol) o fewn 6 wythnos	90%	87%	83%
Pan fyddwn yn ceisio datrys y mater yn gynnar, penderfyniad o fewn 9 wythnos	90%	90%	88%
Penderfyniad i ymchwilio a dechrau ymchwiliad o fewn 6 wythnos i'r dyddiad y ceir digon o wybodaeth	80%	37%	69%
Achosion a gaewyd o fewn 12 mis	85%	37%	76%
Cwynion y Cod Ymddygiad			
Penderfyniad i beidio ag ymchwilio o fewn 6 wythnos	90%	95%	98%
Penderfyniad i ymchwilio a dechrau ymchwiliad o fewn 6 wythnos i'r dyddiad y ceir digon o wybodaeth	90%	89%	80%
Achosion a gaewyd o fewn 12 mis	90%	66%	67%
Boddhad cwsmeriaid*			
Mae'n hawdd dod o hyd i ni	-	87 / 95%	80 / 95%
Rydym yn cynnig gwasanaeth defnyddiol	-	64 / 85%	60 / 86%
Rydym yn egluro ein proses a'n penderfyniad yn glir	-	65 / 95%	65 / 91%
Sut mae cyrff yn cyflawni ein hargymhellion ('cydymffurfiaeth')			
Cyfran yr argymhellion yn yr arfaeth ac y cydymffurfir â nhw gan ddarparwyr gwasanaethau cyhoeddus	-	90%	81%
Nifer yr ymweliadau cydymffurfio	7	10	6

* Rydym yn cyflwyno'r canlyniadau hyn ar gyfer pawb wnaeth ymateb (y ffigur cyntaf) yn ogystal â'r rhai oedd yn fodlon â'r canlyniad (yr ail ffigur).

Dangosydd perfformiad	Targed	2022/23	2021/22
Adnoddau dynol			
cwblhau'r proses arfarnu	-	100%	100%
ymateb gweithwyr i arolwg staff	-	89%**	84%
Hyfforddiant staff			
cyfran y staff sy'n cyflawni'r nifer targed o ddiwrnodau o ddatblygiad proffesiynol parhaus	-	80%	72%
Presenoldeb staff			
nifer y dyddiau a gollir ar gyfartaledd oherwydd salwch fesul aelod o staff	-	8.59	7.2
cyfran y diwrnodau gwaith a gollwyd oherwydd salwch staff	-	3.29%	2.70%
cyfran y diwrnodau gwaith a gollwyd oherwydd salwch tymor byr	-	1.01%	1.04%
cyfran y diwrnodau gwaith a gollwyd oherwydd salwch tymor hir	-	2.28%	1.70%
Perfformiad ariannol			
arian a ad-dalwyd i Gronfa Gyfunol Cymru	‹ 3%	0.01%	2.3%
cost uned fesul achos	£700	£473	£491***
costau cefnogi fel canran o'r gyllideb	‹ 5%	4.6%	4.2%
barn Archwilio Allanol ar Gyfrifon	Cyfrifon diamwys	Cyfrifon diamwys	Cyfrifon diamwys
barn yr Archwilwyr Mewnol ar reolaethau mewnol	Sicrwydd Sylweddol	Sicrwydd Sylweddol	Sicrwydd Sylweddol
Cwynion amdanom ni			
nifer y cwynion a dderbyniwyd	Amherthnasol	30	32
nifer y cwynion a gadarnhawyd	Amherthnasol	12	12
Cynaliadwyedd			
gwastraff (kg)	26,000	17,696	9,205
trydan (kWh)	104,000	74,102	73,754

** Rydym yn cynnal ein prif arolwg staff bob dwy flynedd. Ar gyfer 2022/23, rydym yn adrodd ar y gyfradd ymateb mewn arolwg interim sy'n gysylltiedig â statws Cyflogwr Chwarae Teg.

*** Mae'r ffigurau a adroddwyd ar gyfer costau uned yn adlewyrchu'r dull gweithredu a gyflwynwyd yn 2020/21. Mae'r ffigurau targed a ffigyrau'r blynyddoedd blaenorol wedi cael eu hailddatgan gan ddefnyddio'r un dull, felly mae'r ffigurau'n ystyrlon.

Data cwynion

Gwasanaethau cyhoeddus - cwynion newydd

Pwnc	2022/23	2021/22
Iechyd	37%	34%
Tai	18%	16%
Ymdrin â Chwynion	18%	14%
Gwasanaethau Cymdeithasol	7%	8%
Cynllunio a Rheoli Adeiladu	4%	8%
COVID-19	1%	3%
Eraill	15%	17%
Cyfanswm	**100%**	**100%**

Sector	2022/23	2021/22
Cyrff y GIG (gan gynnwys Byrddau Iechyd, Ymddiriedolaethau GIG, Deintyddion, Meddygon Teulu, Optegwyr a Fferyllwyr)	1288	1115
Awdurdodau Lleol (gan gynnwys Cynghorau Sir / Cynghorau Bwrdeistref Sirol a Phaneli Apêl Ysgolion)	1032	1162
Y sector Tai Cymdeithasol (cymdeithasau tai)	348	302
Llywodraeth Cymru a'r cyrff a noddir ganddi	61	74
Cynghorau Cymuned	30	31
Eraill	31	42
Pob sector	**2790**	**2726**

Bwrdd Iechyd	2022/23 Nifer	2022/23 Derbyniwyd fesul 1000 o drigolion	2021/22 Nifer	% newid i 2021/22
Bwrdd Iechyd Prifysgol Aneurin Bevan	166	0.28	142	17%
Bwrdd Iechyd Prifysgol Betsi Cadwaladr	225	0.33	213	6%
Bwrdd Iechyd Prifysgol Caerdydd a'r Fro	137	0.28	89	54%
Bwrdd Iechyd Prifysgol Cwm Taf Morgannwg	134	0.30	113	19%
Bwrdd Iechyd Prifysgol Hywel Dda	104	0.27	88	18%
Bwrdd Iechyd Addysgu Powys	23	0.17	10	130%
Bwrdd Iechyd Prifysgol Bae Abertawe	137	0.36	110	25%
Pob Bwrdd Iechyd	**926**	**0.30**	**765**	**21%**

Cynghorau Sir / Cynghorau Bwrdeistref Sirol	2022/23 Nifer	2022/23 Derbyniwyd fesul 1000 o drigolion	2021/22 Nifer	% newid i 2021/22
Cyngor Bwrfeitstref Sirol Blaenau Gwent	16	0.24	14	14%
Cyngor Bwrfeitstref Sirol Pen-y-bont ar Ogwr	55	0.38	55	0%
Cyngor Bwrdeistref Sirol Caerffili	49	0.28	60	-18%
Cyngor Caerdydd (gan gynnwys Rhentu Doeth Cymru)	142	0.39	182	-22%
Cyngor Sir Gâr	53	0.28	54	-2%
Cyngor Sir Ceredigion	35	0.49	52	-33%
Cyngor Bwrdeistref Sirol Conwy	31	0.27	27	15%
Cyngor Sir Ddinbych	32	0.33	34	-6%
Cyngor Sir y Fflint	65	0.42	99	-34%
Cyngor Gwynedd	36	0.31	39	-8%
Cyngor Sir Ynys Môn	25	0.36	29	-14%
Cyngor Bwrdeistref Sirol Merthyr Tudful	17	0.29	27	-37%
Cyngor Bwrdeistref Sir Fynwy	23	0.25	20	15%
Cyngor Castell-nedd Port Talbot	39	0.27	45	-13%
Cyngor Dinas Casnewydd	42	0.26	40	5%
Cyngor Sir Penfro	44	0.36	39	13%
Cyngor Sir Powys	38	0.29	55	-31%
Cyngor Bwrdeistref Sirol Rhondda Cynon Taf (gan gynnwys Grŵp Parcio De Cymru)	54	0.23	51	6%
Cyngor Abertawe	94	0.39	71	32%
Cyngor Bwrdeistref Sirol Torfaen	16	0.17	18	-11%
Cyngor Bro Morgannwg	49	0.37	61	-20%
Cyngor Bwrdeistref Sirol Wrecsam	65	0.48	71	-8%
Pob Cynghor Sir / Cynghor Bwrdeistref Sirol	**1020**	**0.33**	**1143**	**-11%**

Cymdeithas Tai	2022/23	2021/22	% newid i 2021/22
Adra	15	10	50%
Cymdeithas Tai Aelwyd Cyf.	1	2	-50%
Grwp Ateb Cyf.	2	4	-50%
Barcud	4	3	33%
Cymdeithas Tai Bro Myrddin	0	1	-100%
Tai Cymunedol Bron Afon Cyf.	17	17	0%
Cymdeithas Tai Cadwyn Cyf.	6	0	
Cymdeithas Tai Cymunedol Caerdydd	7	15	-53%
Caredig	3	0	
Cartrefi Conwy	6	14	-57%
Cymdeithas Tai Siarter (rhan o Grŵp Pobl)	7	4	75%
Cymdeithas Tai Clwyd Alyn	10	10	0%
Grŵp Tai yr Arfordir Cyf.	6	14	-57%
Grŵp Tai Cymuendol Cynon Taf	4	6	-33%
Derwen (rhan o Grŵp Pobl)	0	0	
Cymdeithas Tai Teulu (Cymru) Cyf.	0	5	-100%
Cymdeithas Tai Dewis Cyntaf Cyf.	1	0	
Grŵp Cynefin	5	4	25%
Hafan Cymru	0	1	-100%
Cymdeithas Tai Hafod	62	28	121%
Cymdeithas Tai Linc Cymru	14	9	56%
Tai Melin Cyf.	3	5	-40%
Cymdeithas Tai Merthyr Tudful Cyf.	1	5	-80%
Tai Cymoedd Merthyr	8	4	100%

Cymdeithas Tai Sir Fynwy	2	6	-67%
Tai Dinas Casnewydd	19	8	138%
Cymdeithas Tai Newydd	9	9	0%
Tai Gogledd Cymru	4	8	-50%
Pobl	23	19	21%
Cymdeithas Tai Rhondda Cyf.	9	1	800%
Cymdeithas Tai Taff	4	3	33%
Tai Cymunedol Tai Calon	10	5	100%
Tai Ceredigion Cyf.	0	0	
Tai Tarian	21	15	40%
Trivallis	13	17	-24%
Ty Gwalia (rhan o Grŵp Pobl)	3	3	0%
Cymdeithas Tai Cymry Unedig	16	16	0%
Tai Cymoedd i'r Arfordir	19	20	-5%
Cymdeithas Tai Cymru & Gorllewin	14	11	27%
Pob Cymdeithas Tai	**348**	**302**	**15%**

Gwasanaethau cyhoeddus - cwynion a gaewyd

Bwrdd Iechyd	2022/23			2021/22		
	Nifer yr ymyriadau	Nifer y cwynion a gaewyd	% o ymyriadau	Nifer yr ymyriadau	Nifer y cwynion a gaewyd	% o ymyriadau
Bwrdd Iechyd Prifysgol Aneurin Bevan	48	160	30%	42	125	34%
Bwrdd Iechyd Prifysgol Betsi Cadwaladr	80	231	35%	61	193	32%
Bwrdd Iechyd Prifysgol Caerdydd a'r Fro	30	129	23%	18	81	22%
Bwrdd Iechyd Prifysgol Cwm Taf Morgannwg	37	141	26%	30	99	30%
Bwrdd Iechyd Prifysgol Hywel Dda	41	100	41%	23	82	28%
Bwrdd Iechyd Addysgu Powys	5	23	22%	3	6	50%
Bwrdd Iechyd Prifysgol Bae Abertawe	33	134	25%	29	105	28%
Pob Bwrdd Iechyd	**274**	**918**	**30%**	**206**	**691**	**30%**

Cynghorau Sir / Cynghorau Bwrdeistref Sirol	2022/23			2021/22		
	Nifer yr ymyriadau	Nifer y cwynion a gaewyd	% o ymyriadau	Nifer yr ymyriadau	Nifer y cwynion a gaewyd	% o ymyriadau
Cyngor Bwrfeitstref Sirol Blaenau Gwent	0	16	0%	0	13	0%
Cyngor Bwrfeitstref Sirol Pen-y-bont ar Ogwr	5	57	9%	7	54	13%
Cyngor Bwrdeistref Sirol Caerffili	6	52	12%	7	58	12%
Cyngor Caerdydd (gan gynnwys Rhentu Doeth Cymru)	26	154	17%	46	175	26%
Cyngor Sir Gâr	7	60	12%	7	49	14%
Cyngor Sir Ceredigion	13	44	30%	13	46	28%
Cyngor Bwrdeistref Sirol Conwy	5	35	14%	2	24	8%
Cyngor Sir Ddinbych	2	33	6%	4	33	12%
Cyngor Sir y Fflint	5	70	7%	15	94	16%
Cyngor Gwynedd	5	33	15%	6	41	15%
Cyngor Sir Ynys Môn	5	25	20%	3	28	11%
Cyngor Bwrdeistref Sirol Merthyr Tudful	1	18	6%	2	26	8%
Cyngor Bwrdeistref Sir Fynwy	1	22	5%	2	21	10%
Cyngor Castell-nedd Port Talbot	7	38	18%	5	45	11%
Cyngor Dinas Casnewydd	8	48	17%	4	36	11%
Cyngor Sir Penfro	3	45	7%	2	40	5%
Cyngor Sir Powys	8	44	18%	7	55	13%

Cyngor Bwrdeistref Sirol Rhondda Cynon Taf (gan gynnwys Grŵp Parcio De Cymru)	2	56	4%	3	45	7%
Cyngor Abertawe	10	99	10%	10	76	13%
Cyngor Bwrdeistref Sirol Torfaen	1	17	6%	2	20	10%
Cyngor Bro Morgannwg	15	53	28%	9	62	15%
Cyngor Bwrdeistref Sirol Wrecsam	6	67	9%	4	67	6%
Pob Cynghor Sir / Cynghor Bwrdeistref Sirol	**141**	**1086**	**13%**	**160**	**1108**	**14%**

Cymdeithas Tai	2022/23			2021/22		
	Nifer yr ymyriadau	Nifer y cwynion a gaewyd	% o ymyriadau	Nifer yr ymyriadau	Nifer y cwynion a gaewyd	% o ymyriadau
Adra	2	16	13%	1	9	11%
Cymdeithas Tai Aelwyd Cyf.	0	1	-	0	2	-
Grwp Ateb Cyf.	0	2	-	2	4	50%
Barcud	0	4	-	0	3	-
Cymdeithas Tai Bro Myrddin	0	0	-	0	1	-
Tai Cymunedol Bron Afon Cyf.	2	18	11%	3	18	17%
Cymdeithas Tai Cadwyn Cyf.	1	6	17%	0	0	-
Cymdeithas Tai Cymunedol Caerdydd	0	8	-	1	14	7%
Caredig	0	3	-	0	0	-
Cartrefi Conwy	2	7	29%	0	13	-
Cymdeithas Tai Siarter (rhan o Grŵp Pobl)	0	7	-	1	5	20%
Cymdeithas Tai Clwyd Alyn	0	9	-	0	10	-
Grŵp Tai yr Arfordir Cyf.	0	6	-	1	14	7%
Cynon Taf Community Housing Group	0	4	-	1	6	17%
Cymdeithas Tai Teulu (Cymru) Cyf.	0	0	-	0	5	-
Cymdeithas Tai Dewis Cyntaf Cyf.	0	1	-	0	0	-
Grŵp Cynefin	0	5	-	1	4	25%
Hafan Cymru	0	1	-	0	0	-
Cymdeithas Tai Hafod	15	59	25%	7	27	26%
Cymdeithas Tai Linc Cymru	2	13	15%	2	10	20%
Tai Melin Cyf.	0	3	-	0	6	-
Cymdeithas Tai Merthyr Tudful Cyf.	0	1	-	1	7	14%
Tai Cymoedd Merthyr	1	8	13%	1	5	20%

Cymdeithas Tai Sir Fynwy	0	4	-	3	6	50%
Tai Dinas Casnewydd	2	18	11%	0	8	-
Cymdeithas Tai Newydd	1	10	10%	1	9	11%
Tai Gogledd Cymru	1	5	20%	1	8	13%
Pobl	3	22	14%	1	17	6%
Cymdeithas Tai Rhondda Cyf.	0	8	-	1	1	100%
Cymdeithas Tai Taff	2	5	40%	0	1	-
Tai Cymunedol Tai Calon	0	9		0	5	-
Tai Tarian	0	22	-	2	14	14%
Trivallis	2	15	13%	3	17	18%
Ty Gwalia (rhan o Grŵp Pobl)	0	3	-	0	3	-
Cymdeithas Tai Cymry Unedig	2	18	11%	2	14	14%
Tai Cymoedd i'r Arfordir	5	17	29%	3	22	14%
Cymdeithas Tai Cymru & Gorllewin	1	14	7%	2	13	15%
Cyfanswm	**44**	**352**	**13%**	**41**	**301**	**14%**

Y Cod Ymddygiad - cwynion newydd

Pynciau	2022/23	2021/22
Bod yn atebol ac agored	10%	5%
Datgelu a chofrestru budd	9%	11%
Dyletswydd i gadw at y gyfraith	8%	9%
Uniondeb	6%	8%
Bod yn wrthrychol a gonest	3%	11%
Hyrwyddo cydraddoldeb a pharch	61%	51%
Bod yn anhunanol a stiwardiaeth	3%	5%

Corff	2022/23	2021/22	% newid i 2021/22
Cyngorau Tref a Chymuned	158	171	-8%
Cyngorau Sir a Bwrdeistref Sirol	122	114	7%
Parciau Cenedlaethol	3	5	-40%
Awdurdodau Tân	0	0	n/a
Paneli Heddlu a Throseddu	0	4	-100%
Cyfanswm	**283**	**294**	**-4%**

Ombwdsmon
Ombudsman
Cymru • Wales

Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru

1 Ffordd yr Hen Gae

Pencoed

CF35 5LJ

Ffôn: 0300 790 0203

E-bost: holwch@ombwdsmon.cymru

Dilynwch ni ar Twitter: @OmbudsmanWales